

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΙΩ- ΑΝΝΟΥ ΒΟΥΡΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΘΩΝΟΣ *

[Εὐγενῶς μᾶς παρεχωρήθη ἡ ἄδεια, ὅπως δημοσιευθῇ διὰ τῶν «Παναθηναίων» τὸ μεταξὺ τῶν ἐγγρά-
φων τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰωάννου Βούρου, ἱατροῦ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, εὐρεθὲν ἀπόσπασμα ἀπομνημο-
νευμάτων του ἀπὸ τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1852 μέχρι τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1854.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀπομνημονευμάτων τούτων τοῦ προσφιλοῦς εἰς τὸν Ὀθωνα ἱατροῦ θὰ κινήσῃ βεβαίως
ἐν τῷ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» οἵτινες θὰ εὕρουν εἰς αὐτά, ἐκτὸς ἄλλων, πι-
στην εἰκόνα τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον εἰργάζετο ὁ πρῶτος βασιλεὺς, καὶ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα αἰσθημά-
των τοῦ.

Ἀδριατικὸς κόλπος

15 Ὀκτωβρίου 1852.— Ἐκοιμήθημεν ἡσυχῶς
εἰς τὸ ἀτμόπλοιον καὶ ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἐφαί-
νετο καλός, καὶ ἡ θάλασσα ἡσυχος, ἀπεπλεύ-
σαμεν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Βενετίας τῇ 6, 35
πρωὶ καὶ διευθυνόμεθα πρὸς τὰ ἀπέναντι πα-
ράλια τῆς Δαλματίας, ἕνεκα ἀσφαλείας διὰ νὰ
ἀκολουθήσωμεν τὸν πλοῦν μας εἰς Ἀθήνας.
Μέχρι τῆς 10ης ὥρας ὁ καιρὸς ἦτο καλὸς καὶ
ἡ θάλασσα γαληνιαία, ἀλλ' ἔπειτα κατὰ μικρὸν
ἐπνεεν αὐξάνων ἄνεμος ΝΑ καὶ ὁ οὐρανὸς
ἐγίνετο νεφελώδης, ὥστε περὶ τὴν 3ην ὥραν
μ. μ. ἦτο δυνατὸς πολὺ καὶ ἡ θάλασσα με-
γάλη, τὸ δὲ πλοῖον ἐσαλεύετο υπερβολικὰ καὶ
ὁ Βασιλεὺς ἔπασχε ναυτίαν καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ
πληρώματος. Ἐπειδὴ ὁ πλοίαρχος προέβλεπε
τριχυμίαν καὶ ὅτι δὲν ἦτο ἀσφαλὲς νὰ ἐξακο-
λουθήσωμεν, διηυθύνθημεν εἰς τὸν λιμένα τῆς
Pola καὶ προσωρμίσθημεν ἐκεῖ τὴν 4,40' μ. μ.
Ὁ λιμὴν οὗτος εἶνε ἀσφαλέςτατος καὶ πολὺ

εὐρύχωρος, κατὰ τὴν εἴσοδον ἐκατέρωθεν ἐφαί-
νετο πολὺ ὠχυρωμένος διὰ πολλῶν φρουρίων.
Εὐθὺς μετὰ τὴν προσόρμισίν μας ἦλθεν ὁ
Amiraglio de l'arsenale διὰ νὰ προσφέρῃ
τὸ σέβας του εἰς τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ δὲν τὸν
ἐδέχθη, ἐνοχλημένος ὢν. ἀνένυκτερεύσαμεν εἰς
τὸν λιμένα τοῦτον ἡσυχῶς.

Ἀδριατικὸς κόλπος (Pola)

16 Ὀκτωβρίου.— Τὴν νύκτα ὅλην εἴμεθα ἡ-
συχοὶ εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἐπνεεν ἄνεμος σφο-
δρότατος καὶ ραγδαία βροχὴ ἐπίπτεν ὥστε
ἡμεθα εὐτυχεῖς ὅτι προσωρμίσθημεν ἐν καιρῷ
ἐνταῦθα. Ὁ καιρὸς ἐξηκολούθει καὶ σήμερον
ὅλην τὴν ἡμέραν ὁ αὐτός, ἀλλ' ἡ βροχὴ μόνη
εἶχε παύσει ἀπὸ τῆς 2ας ὥρας μ. μ. ὥστε δὲν
ἦτο δυνατὸν ν' ἀναχωρήσωμεν. Τὸ πρωὶ μίᾳ
φρεγάτᾳ προσωρμισμένη ἐκεῖ καὶ ἀφωπλι-

* Εἰς τὸ ἐξώφυλλον ἡ ἐπιγραφή «Ἡμερολόγιον ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου 1852 μέχρι . . . τόμ. Δ'». Εἰς δὲ
τὸ α' φύλλον παραπέμπει εἰς τὴν χρονολογίαν τῆς 14ης Ὀκτωβρίου τόμος Γ'. Ἀτυχῶς οἱ προηγούμενοι
τόμοι, οἱ καὶ πλήρεις βεβαίως, δὲν ἀνευρέθησαν εἰσέτι.

σμένη ὕψωσε τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ ἔχαι-
ρέτισε μὲ 21 κανονιά μετὰ ταῦτα ἦλθε πάλιν
ὁ Ναύαρχος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Βασιλέως καὶ
τὸν ἐδέχθη.

Μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ὅταν ἔπαυσεν ἡ
βροχή, ἐξῆλθεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν καὶ
ἡμεῖς μετ' αὐτοῦ διὰ τὰ παρατηρήσωμεν τὰς
ρωμαϊκὰς ἀρχαιοτάτας, αἵτινες σώζονται ἐν-
ταῦθα καὶ εἶνε ἀρκετὰ γνωσταί. Μᾶς ἐδέχθη-
σαν αἱ στρατιωτικαί, ναυτικαὶ καὶ δημοτικαὶ
Ἀρχαί, αἵτινες μᾶς περιέφερον καὶ μᾶς ἔδει-
ξαν τὰ σωζόμενα ἐρείπια. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο
σημαντικὴ ἐπὶ Ῥωμαίων, καὶ λέγουσιν ὅτι περι-
εῖχεν ἕως 30 χιλιάδας κατοίκων, καὶ τὸ ἀμφι-
θέατρον μαρτυρεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἦσαν τοῦλάχιστον
τοσοῦτοι. Εἰς δὲ τὸν θαυμάσιον τοῦτον
λιμένα διετήρουν πάντοτε σημαντικὸν μέρος
τῶν στόλων τῶν οἱ Ῥωμαῖοι. Ἐπὶ Βενετῶν ὁ
λιμὴν ἦτο ὡσαύτως σημαντικὸς, καὶ ἡ αὐστρια-
κὴ Κυβέρνησις ἠθέλησε κατὰ τὸ 1848 ἔτος
νὰ μεταθέσῃ ἀπὸ τῆς Βενετίας ἐνταῦθα τὸν
ναύσταθμόν της, ἀλλ' ἔπειτα μετεμελήθη καὶ
μόνον μέρη τινὰ τοῦ ναυστάθμου εἰς ἀπο-
σκευὴν τῶν πλοίων εὐρίσκονται. Σήμερον ἡ
πόλις αὕτη εἶνε πολὺ μικρὰ καὶ πτωχή, ἐδῶ
καὶ ἐκεῖ εἶδομεν τινὰς γυναῖκας κομψὰς τὸ ἐν-
δυμα καὶ εὐειδεῖς! λέγουσιν ὅτι ἔχει ἕως χιλίους
κατοίκους. Μᾶς εἶπον οἱ ἐν τέλει ἐκεῖ ὅτι τὸ
ὄνομα *Pola* εἶνε ἑλληνικὸν ἀπὸ τοῦ *Πόλις* καὶ
θέλουν τινὲς ὅτι ὠκοδομήθη ἀπὸ τοὺς Κολχεῖς
καταδιώκοντας τὸν Ἰάσωνα ἀρπάζαντα τὸ Χρυ-
σοῦν Δέρα. Αἱ σωζόμεναι ἀρχαιοτάτες τὰς
ὁποίας εἶδομεν εἶνε αὗται: Τὸ περίφημον ἀμ-
φιθέατρον τὸ ὁποῖον κεῖται ἔξω τῆς σημερι-
νῆς πόλεως μόλις δέκα λεπτὰ πρὸς τὸ ΒΑ μέ-
ρος. Εἶνε ἀρκετὰ σφόν, ὑπερμέγεθες, λέγουσιν
ὅτι ἐχώρουν εἰς αὐτὸ 70 χιλ. θεαταί, ἀλλ' ἀμ-
φιβάλλω· εἶνε ὠκοδομημένον ἐκ λευκοῦ λίθου,
ἔχει 366 πόδας μῆκος, 292 πλάτος καὶ 75
ὕψος, ἔχει τέσσαρας ἐξοχὰς ἐν εἵδει πύργων,
τῶν ὁποίων τὴν χρῆσιν δὲν γνωρίζουν· τινὲς
θέλουν ὅτι ἦσαν διὰ θέσεις διακεκριμένας καὶ
ἄλλοι τὰς θέλουν ὅπως ἐναντίον. Εἰς τὸ
μέσον εὐρίσκεται ἐπιμήκης δεξαμενὴ εὐρεῖα, εἰς
τὴν ὁποίαν ἐγίνοντο αἱ ναυμαχίαι. Φαίνονται
σαφῶς οἱ ὀχετοὶ διὰ τῶν ὁποίων εἰσέρρεε καὶ
ἐξέρρεε τὸ ὕδωρ. Παρατήρησα μὲ περιέργειαν
ὅτι κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀμ-
φιθεάτρου τούτου ὁ τοῖχος κατὰ μὲν τὸ ἡμισυ
μέρος εἶνε μελανωπὸς ρυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ
ἡμισυ ἄλλο λευκὸς καθαρὸς. Μέλαν εἶνε τὸ
προσβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ΝΑ (*Sirocco*) καὶ

λευκὸν τὸ ὑπὸ τοῦ Β. ἀνεμιζόμενον. Ἡ θεω-
ρία εἰς τὴν θάλασσαν εἶνε λαμπρά. Ἡ *Porta*
Gemini. δύο πύλαι ἀπλαῖ πλησίον ἡ μία τῆς
ἄλλης κείμεναι. Ὀλίγον κατωτέρω ἡ λεγομένη
Porta Aurea, πύλη ὠραία μὲ κορινθιακὰς
στήλας, καλῶς διατηρουμένη ἀκόμη. Ἐκ τῆς
ἐπιγραφῆς φαίνεται ὅτι εἶνε θριαμβευτικὸν τό-
ξον τὸ ὁποῖον ἀνῆγειρεν ἡ *Salvia Posthuma*
εἰς τὸν σύζυγόν της *Sergium Lepidum*, ἐπι-
στρέφοντα νικητὴν. Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς
Ἀρτέμιδος μετέβαλον σήμερον εἰς μίαν βρύ-
σιν, τὴν ὁποίαν ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Φραγκίσκον.
Καλῶς σώζεται ἀκόμη ὁ ναὸς τοῦ Ἀδγούστου
καὶ τῆς Ῥώμης μὲ κορινθιακὰς στήλας καὶ
πολλὰ τεμάχια ἐπιγραφῶν ἀναγλύφων ρωμαϊ-
κῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν στολισμάτων.

Ὁ Βασιλεὺς ἐπεσκέφθη καὶ τὸ φρούριον,
ὥστε μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πλοῖον τῇ 5ῃ
ὥρ. μ. μ. εὐχαριστήμενος καὶ ἐγευματίσαμεν
ὑποκάτω τῆς καταβεγμένης σκηνῆς διηγού-
μενοι ἕκαστος ὅσα εἶδομεν περιέργα. Ἡ *Pola*
καὶ τὰ περὶ εἶνε τόποι νοσώδεις, ἐπικρατοῦν
ἐνδήμιοι οἱ διαλείποντες πυρετοί, μάλιστα τοὺς
μῆνας Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτω-
βρίου. Ἐνταῦθα γίνονται ὅλα τὰ μεσημβρινὰ
φυτὰ· τὸ μεγαλείττον ψῆχος εἶνε ὡς μ' ἔβε-
βαίωσαν—4° ἀλλὰ σπανίως· τὸ θέρος σπανίως
βρέχει καὶ τὸ θερμομέτρον συχνάκις ὑπερᾶνω
τῆς 20ης μοίρας.

17 Ὀκτωβρίου.— Ὁ ἄνεμος ἐφαίνετο με-
τριώτερος καὶ ὁ καιρὸς ἐν γένει καλός, διὰ
τοῦτο ἀνεχωρήσαμεν τὸ πρωὶ τῇ 6^ο, 0' ἐκ τοῦ
λιμένος τῆς Πόλης μετ' ὀλίγον εὐρομεν τὸν
ἀνεμὸν βοηθητικὸν Δ—ΒΑ· ἔγεινεν αἰθρία,
ἀλλ' εἶχε θάλασσαν ἀκόμη μεγάλην, τὸ πλοῖον
ἐσαλεύετο καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐνοχλήθη καὶ ἤμισε
τρὶς. Δὲν ἐξῆλθε διόλου τοῦ θαλάμου του, ἀλλ'
ἦτο κατακεκλιμένος· μ' ὅλον τοῦτο ὁ καιρὸς
ἔγεινε θαυμάσιος, ἡ θάλασσα ἡσύχασε καὶ κατὰ
μικρὸν ὁ ἄνεμος ἐκόπαζε καὶ διὰ τοῦτο ἐνῶ
εἴχομεν τὴν διεύθυνσιν νὰ διέλθωμεν μεταξὺ
τῶν νήσων τῆς Δαλματίας πρὸς περισσοτέραν
ασφάλειαν καὶ ἡσυχίαν, ὁ πλοίαρχος μετέβαλε
τῇ 11, 30' ἀπόφασιν καὶ διηυθύνθημεν εἰς τὴν
εὐθείαν ὁδὸν ἔξω τῶν νήσων. Τῇ 12^ο, 0' εὐρι-
σκόμεθα ἀπέναντι τοῦ νοτίου ἀκρωτηρίου τῆς
νήσου *Garda*, καὶ τῇ 6^ο, 0', ἐσπέρας ἀπέναντι
τῆς νήσου *Incoranata*, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέ-
τειλε λαμπρὰ καὶ σχεδὸν πλήρης ἡ σελήνη κατ'
ἐκείνην τὴν ὥραν. Ὁ ἄνεμος πάντοτε βοηθη-
τικὸς καὶ ὁ οὐρανὸς ἐντελὼς αἶθριος ἡ ταχύ-
της τοῦ πλοίου ἦτο 9 1/2 μιλίων.

18 Ὀκτωβρίου.— Τὴν νύκτα ὅλην γαλήνη.
Τὸ πρωὶ 6^ο, 0' εἴχομεν δεξιὰ καὶ πολὺ πλη-
σίον τὴν ἐρημόνησον *Cazza* καὶ ἀριστερὰ
μακρὰν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς νήσου *Lagasta*.
Γαλήνη, αὐρα μᾶλλον νοτιά ἡμιαθρία. Ὁ Βα-
σιλεὺς ἐξῆλθεν εἰς τὸ κατὰστρομα καὶ συνδι-
λέγετο μεθ' ἡμῶν εὐθυμος, ἀλλ' ἐπρογευματί-
σεν ἰδιαιτέρως. Τῇ 12^ο, 0' εὐρισκόμεθα 60
μίλια μακρὰν τῆς νήσου *Cazza*· ἐξηκολούθει
ὁ αὐτὸς ἄνεμος, ἡ αὐτὴ γαλήνη καὶ ὁ αὐτὸς
οὐρανός, ὥστε ἐπλέομεν καλῶς. Τῇ 6^ο, 0' ἐσπέ-
ρας ὁ αὐτὸς ἄνεμος Νότιος, ἀλλ' ἔπνεεν ὀλί-
γον περισσότερος, ὁ οὐρανὸς νεφελώδης, ἡ θά-
λασσα μὲ ὀλίγα κύματα, ὑποψία τρικυμίας,
προετοιμασία τῶν κεραυναγωγῶν. Εὐρισκόμεθα
εἰς ἀνοικτὸν πέλαγος 100 περίπου μίλια μα-
κρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου *Sasino* πρὸς Β.

Περὶ τὴν 4ην μ. μ. ὁ ἱερὸς τοῦ Βασιλέως
Ἀρχεὶ συνδιαλεγόμενος μετὰ τῆς Α. Μ., ἔπαθε
παροξυσμὸν διαλείποντος πυρετοῦ, τὸν ὁποῖον
πάσχει πρὸ καιροῦ ἐκ διαλειμμάτων.

Τὴν ἑσπέραν ὁ Βασιλεὺς ἐγευματίσε μεθ' ἡ-
μῶν εἰς τὸ κατὰστρομα καὶ ἔπειτα ἀπεσύρθη
εἰς τὸν θάλαμόν του, κατὰ προτροπὴν μου. Μὲ
προσεκάλεσε νὰ πληροφορηθῇ ἐὰν ἐκ τοῦ κλο-
νισμοῦ τοῦ ἀτμοπλοίου δὲν εἶνε κίνδυνος συν-
τριβόμενα τὰ θεοῦλα (*Zündhölzchen*) ν'
ἀνάψωσιν. Ὁχι! τὸν εἶπα καὶ ἐκεῖ συνέπεσεν
ὁμιλία περὶ τῶν *ὠφελίμων γνώσεων* εἰς τὸν
λαὸν καὶ μὲ ἐπεφόρτισε νὰ σκεφθῶ ποῖος εἶνε
ὁ καταλληλότερος ἄνθρωπος νὰ φροντίσῃ διὰ
τὰ συγγραφῶσι βιβλία τοιαῦτα καὶ νὰ διδά-
σκωνται εἰς τὰ παιδιὰ τοιαῦτα γνώσεις ἀκο-
λούθως δὲ νὰ τὸν ἀναφέρω περὶ τούτου.

Ἰόνιον πέλαγος.

19 Ὀκτωβρίου.— Τὴν νύκτα ὅλην ἦτο γαλήνη,
τὸ πρωὶ 6^ο, 0' εἴμεθα πλησίον τοῦ ἀκρωτη-
ρίου *Sasino* ιουτέστι εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ἀ-
δριατικοῦ κόλπου· ἦτο νηνεμία, γαλήνη, ὁ οὐ-
ρανὸς νεφελώδης καὶ ἡ ταχύτης τοῦ πλοίου
ἦτο 8 1/2 μίλια, μ' ὅλον τοῦτο ἐβραδύναμεν
κατὰ τοὺς λογαριασμούς μας νὰ φθάσωμεν εἰς
τὴν Κέρκυραν καὶ ὁ πλοίαρχος τὸ ἀπέδιδεν
εἰς τὰ ρεύματα· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια φαίνεται ὅτι
εἶνε εἰς τὴν κακὴν πορείαν τῆς νυκτός, ἐπειδὴ
ἐνεκα φόβου διευθύνοντο πολὺ ἀνοικτὰ καὶ
εὐρέθημεν οὕτω πολὺ μακρὰν πρὸς τὸ πέλα-
γος ἀπέναντι τοῦ *Sasino*. Ὅταν ἐπλησιάζο-
μεν εἰς τὴν Κέρκυραν ὁ Βασιλεὺς μὲ εἶπεν·
«τί μὲ συμβολεύεις, νὰ ἐξέλθω ἢ νὰ μὴ ἐξέλ-
θω εἰς τὴν Κέρκυραν;— Ὁχι, εἶπον, Βασιλεῦ,
ἐπειδὴ ὑπάρχει τοσοῦτος ἐνθουσιασμός εἰς τὸν
λαὸν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ οἱ ἄνθρωποι
εἶνε τοσοῦτον ζωηροί, ὥστε δὲν δύναται τις
νὰ προΐδῃ τί εἰμπορεῖ νὰ συμβῇ ἐκ τῆς συρ-
ροῆς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐνέ-
κρινε τὴν γνώμην μου ταύτην.

Μόλις λοιπόν, καίτοι ἐντελοὺς γαλήνης οὐ-
σης, ἐρρίψαμεν ἄγκυραν τῇ 2^ο, 30' μ. μ. εἰς τὸν
λιμένα τῆς Κερκύρας! Ἀμέσως συνέρρευσαν
πληθὺς λέμβων καὶ ἀκατίων φορτωμένων ἄν-
θρώπων, ὥστε περίξ τοῦ ἀτμοπλοίου δὲν ἐφαί-
νετο πλέον ἡ θάλασσα, καὶ εὐθὺς ὅταν εἶδον
τὸν Βασιλέα εἰς τὸν θάλαμόν του καὶ ἔπειτα
ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἤρχισαν αἱ ἀλλεπάλ-
λοι ζωηραὶ κραυγαὶ τοῦ «Ζήτω ὁ Βασιλεὺς
τῆς Ἑλλάδος»—«Ζήτω ὁ Βασιλεὺς μας»—
«Ζήτω ἡ ἐλπίς τῶν Ἑπανησίων» καὶ τοῦτο
διήρκεσε μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην πρὸ ἑπτὰ μηνῶν
εἰσῆλθεν ἡ εὐλογία ἀπὸ τὴν Πράγαν καὶ ἔφερε
μέγαν ὀλεθρον, διότι μ' ἔβεβαίωσαν ὅτι εἰς τὸ
διάστημα τοῦτο ἀπέθανον δύο χιλιάδες ἄν-
θρώπων περίπου. Ἐπειδὴ δὲ ἐξηκολούθει ἀ-
κόμη, ἀλλὰ πολὺ ἀσθενεστέρα, ἐνόμισα φρό-
νιμον νὰ μὴ συγκοινωνήσωμεν ἀπ' εὐθείας με-
τὴν νῆσον, ἀλλὰ νὰ προφυλαχθῶμεν, καὶ ὁ
Βασιλεὺς ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τοὺς ἐν τέλει εἰς
τινα ἀπόστασιν, καὶ οὕτως ἔγεινεν. Ἐπαρου-
σιάσθησαν εἰς τὸν Βασιλέα ὁ Πρόξενος τῆς
Ἑλλάδος Παστολάκης, ὁ Γραμματεὺς τοῦ Ἀρ-
μοστοῦ, (ἐπειδὴ οὗτος ἦτο ἀπὸν) ὁ Στρατη-
γὸς τῶν ἀγγλικῶν στρατευμάτων, ὁ Πρόεδρος
τῆς Γερουσίας *Καντιάνος Ρώμας* καὶ ὁ Ἀδ-
γουντίνος *Καποδίστριας*. Ἀφοῦ ἐπήραμεν τοὺς
ἀναγκαίους γαιάνθρακας καὶ τροφίμα ἀνεχω-
ρήσαμεν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν μὲ ἐντελὴ γαλή-
νην καὶ εὐδίων οὐρανὸν τῇ 7^ο, 45' ἐσπέρας
εὐχαριστημένου ὄντος τοῦ Βασιλέως πολὺ.

20 Ὀκτωβρίου.— Δι' ὅλης τῆς νυκτός γα-
λήνη. Τὸ πρωὶ 6^ο, 0' εὐρισκόμεθα μεταξὺ Κε-
φαλληνίας καὶ Ἰθάκης, Γαλήνη. Εὐδία, δρό-
μος τοῦ πλοίου 8 1/2 μίλια. Τῇ 8^ο, 40' διεο-
ράγῃ ὀλίγον ὁ φέρον εἰς τοὺς λέβητας τὸ ὕ-
δωρ σωλὴν καὶ ἐσταμάτησεν ὁ μηχανικός τὴν
μηχανὴν 16 περίπου λεπτὰ ἕως οὗ νὰ διορ-
θώσῃ αὐτόν.— Τῇ 12^ο, 0' μεταξὺ Γλαρέντζας
καὶ Ζακύνθου. Ἡ Ζάκυνθος ἐφαίνετο ἀρκετὰ
σαφῶς καὶ εἰς τὴν Γλαρέντζαν ἐφαίνετο εἰς
τὴν κορυφὴν μικρὸν φρούριον παρητημένον.
Ὑψώσαμεν ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τὴν βασιλικὴν ση-
μαίαν πλέοντες εἰς ἑλληνικὰς θαλάσσας. Τῇ

6^ο, ὁ ἑσπέρας, ἀπέναντι τῆς ἐρημονήσου Πρώτης. Ὁ ἄνεμος βοηθητικὸς Δυτικὸς ἀρκέτος ἀνεπτύξαμεν ἱστία καὶ ὁ δρόμος μας ἦτο 10 μιλίων. Σήμερον ἦτο ἡ ἐορτὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρίγκηπος *Luitpold*, καὶ εἰς τὸ γεῦμα ἔπιεν ὁ Βασιλεὺς εἰς ὑγείαν του καὶ ἔπιαμεν ὅλοι.

Τὸ πρωὶ αἴφνης ὁ δεῦτερος μάγειρος τῆς Αὐλῆς ὁ Γερμανὸς Αὐγουστος Βάουμανν κατελήφθη ὑπὸ ἐπιληπτικῶν σπασμῶν μετ' ὀλίγα λεπτά παρήλθον καὶ ἦτο καλὰ, ἀλλὰ μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἐπανήλθον οἱ αὐτοί, καὶ πάλιν ἀνέλαβε μετὰ λεπτά ὁ αὐτὸς παροξυσμὸς καὶ οὕτως ἐξηκολούθησε ἕως οὗ ἔπεσεν εἰς κάρον καὶ ἀναισθησίαν ὥστε τὴν ἑσπέραν ἦτο ἀπηλπισμένος. Μετεχειρίσθη ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος νεωστὶ ἐκ Βαυαρίας ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχε καταπίει πρὸ ἑξ ἑβδομάδων βδέλλαν τὴν ἐξ αὐτῆς αἱμορραγίαν ἐξέλαβεν ὁ Ρέξερ εἰς Ἀθήνας ὡς αἱμορραγίαν τῶν πνευμόνων, τὸν ἐφλεβοτόμησεν ἐξάκις, ἔθεσε βδέλλας, σικύας κ.λπ. ἕως οὗ ἄλλος ὑποπτευθεὶς τὴν βδέλλαν ἔδωκεν ἄλλας εἰς ζωμὸν καὶ ἐξήλθεν ἡ βδέλλα. Τοῦτο εἶχεν ἀδυνατίσει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἔκτοτε ἔρρεπε πολὺ εἰς ὕπνον ἄλλην νόσον δὲν εἶχε πάθει ποτέ.

21 Ὀκτωβρίου. — Τῇ 6^ῃ, ὁ εὐρισκόμεθα μεταξὺ Κυθήρων καὶ Μαλέα· ὁ ἄνεμος ἐναντίος βόρειος σφοδρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἀνίσυτος· ὁ δρόμος τοῦ πλοίου 6 μίλια.

Μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀπέθανεν ὁ μάγειρος (ἴδ. χθές). Τῇ 12^ῃ, ὁ ἐφθάσαμεν 20 μίλια μακρὰν τῆς Ὑδρας. Ὁ ἄνεμος σφοδρότατος καὶ τὰ κύματα μεγάλα ὥστε μόλις ἐτρέχαμεν 5 1/2 μίλια καὶ τὸ πλοῖον ἐσαλεύετο πολὺ καὶ ὁ Βασιλεὺς ὑπέφερε ναυτίαν καὶ ἐξήμεσε τρεῖς καὶ τετράκις. Ὁ πλοίαρχος ἀπεφάσισε νὰ πλεύσωμεν διὰ τὸ ἡσυχώτερον τῆς θαλάσσης μεταξὺ Ὑδρας καὶ στερεᾶς καὶ τῷ ὄντι ὅτε ἐπλησίασαμεν ἐκεῖ εὗρομεν ὀλιγωτέραν θάλασσαν καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀνηγέρθη καὶ παρενέβη εἰς τὸ γεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔγεινεν ὅτε εἴμεθα ἀπέναντι τῆς πόλεως Ὑδρας. Ἡὔξησε καὶ ἡ ταχύτης τοῦ πλοίου εἰς 7 1/2 μίλια. Τῇ 6^ῃ ὥρ. εἴμεθα ἀπέναντι τοῦ Πόρου· διὰ νὰ κάμωσι δὲ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καταφανῆ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν ἀφίξιν μας ὕψωσαν φανούς πολλοὺς καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ρίπτωσιν ἀνὰ πᾶν τέταρτον τῆς ὥρας ἐναλλάξ κανόνιον ἢ πύραυλον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐφάνησαν ἔμπροσθεν ἡμῶν πύραυλοι ἀνυψούμενοι εἰς τὸν ἀέρα ἐκ

τινος πλοίου καὶ εὐθὺς μετ' ὀλίγον διεκρίναμεν ἀτμόπλουν τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπλησίασεν· ἐστάθημεν ἀμρότεροι, συνωμιλήσαμεν ἦτο γαλλικόν, καὶ εὐρίσκετο ἐκεῖ ἐξεπίτηδες, προσμένον διὰ νὰ κάμῃ σημείον εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ναύαρχον ὅτι ἔρχεται ὁ Βασιλεὺς καὶ οὕτως νὰ εἰδοποιηθῶσιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὡς καὶ ἐγένετο. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν πυροβόλα εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐμφαίνοντα τὴν ἀφίξιν τῆς Βασιλίσσης ἐκεῖ καὶ εὐθὺς ἔπειτα διεκρίναμεν ἄλλο ἀτμόπλοιο γαλλικὸν ὁσαύτως καὶ καταφωτισμένον ἐρχόμενον πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐστάθημεν πάλιν θεωροῦντες ὅτι εἶνε ἡ Βασίλισσα, ἣτις ἐπεβιβάσθη εἰς τὸν «Ὀθωνα» (ἦτο 9^ο, 15' ἑσπέρας) μετ' ὅλων τῶν αὐλικῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ὁ Βασιλεὺς τὴν ὑπεδέχθη εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ πλοίου, συνεφιλήθησαν θερμῶς καὶ πολλάκις, καὶ ἀπεσφύρησαν ἀμέσως εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Βασιλέως μετ' ὀλίγον ἐξήλθον καὶ ἡ Βασίλισσα πλήρης χαρᾶς ἐπανελάβε πολλάκις ἐπὶ τοῦ καταστροφώματος πόσον ὑγιᾶ εὐρίσκει τὸν Βασιλέα καὶ εἰς ἑμὲ εἶπεν ὅτι τὸ ταξίδιον τοῦ Karlsbad τὸν ὠφέλησεν, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ὑπάγῃ εἰς Μόναχον, καὶ προφέρουσα τὴν λέξιν ταύτην ἐδείκνυε διὰ τῶν κινήσεων τοῦ προσώπου της ὅτι ἔχει ἀπέχθειαν εἰς τὴν πόλιν ταύτην· τουτέστι τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ἐπίσης ἀριστα εὗρον τὸν Βασιλέα καὶ ὅλοι οἱ λοιποί, μ' ὅλον ὅτι σήμερον ὑπέφερε πολὺ ἐκ τῆς ναυτίας. Ἐνταῦθα ἠκούσαμεν ὅτι τῇ 14^ῃ ἐνεστ. μηνὸς συνέβη καταιγὶς ἀπαράδειγμάτιστος, ἔρριψε μίαν τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἐνανάγησεν ἡ Κορβέττα Ἀμαλία εἰς τὴν Αἴγινα καὶ πολλὰ πλοῖα ἐμπορικά, ἐξερρίξωσε καὶ κατέστρεψε πλῆθος δένδρων καὶ ἔφερε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ζημίας εἰς ὅλας τὰς οἰκίας τῶν Ἀθηνῶν, ἔδωκε δὲ καὶ μεγίστην ἀνίσυχίαν καὶ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τοὺς κατοίκους δι' ἡμᾶς, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ἐβραδύναν νὰ φθάσωμεν.

Τῇ 10^ῃ ὁ ἑσπέρας ἐρρίψαμεν ἄγκυραν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐξήλθομεν ἀμέσως ὑπὸ τὸν κρότον τῶν κανονίων τῶν πολεμικῶν πλοίων. Εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ Πειραιῶς καίτοι πολὺ ἀργὰ καὶ ψύχρας οὖσης ἐδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸν Βασιλέα. Ἐπέβημεν εἰς ἀμάξας τῆς Αὐλῆς καὶ ἦλθαμεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα, ὅθεν ἀπεχαιρετίσθημεν, περὶ τὸ μεσονύκτιον σχεδόν.

Οὕτως ἐτελείωσε τὸ ταξίδιον τοῦτο εὐτυχῶς διαρκέσαν τρεῖς μῆνας καὶ 11 ἡμέρας. Ἐν γένει μὲ εὐχαρίστησεν ἐπειδὴ ἡ ὑγεία τοῦ Βα-

σιλέως ἐβελτιώθη σημαντικὰ καὶ ἐφάνη ὅτι εὐχαριστήθη παρ' ἐμοῦ καὶ Αὐτὸς καὶ οἱ συγγενεῖς του ὅλοι, ὥστε σήμερον εἰς τὸ ἀτμόπλοιο ἀπέναντι τῆς Ὑδρας μὲ ἐξέφρασε τὴν εὐχαρίστησίν του λέγων, ὅτι «ὠφελήθη ἐκ τοῦ ταξιδίου τούτου καὶ ὅτι ἔλαβες πολὺ φροντίδα διὰ νὰ φθάσω εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην». «Μεγαλειότατε, παρατηρήσατε ὅτι ὀλίγον ἔπραξα, ἡ ἱατρικὴ μου μᾶλλον ἦτο negative, διότι αὐτὴν ἐνόμισα πρόσφορον εἰς τὴν κατάστασίν σας. — Αὐτὴ εἶνε, μὲ ἀπεκρίθη, ἡ καλλιτέρα ἱατρικὴ ἐφαρμοζομένη ὅπου δεῖ». — Δεύτερον διότι δὲν ἔπαθεν ἡ ὑγεία μου ἐξ ἐναντίας ἐτράφην περισσότερον, ἀλλὰ τὰ ἐνοχλήματα τῆς κάτω κοιλίας ἔμειναν τὰ αὐτά. Τρίτον· ἔλαβον εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω πολλὰ ἄξια λόγου καὶ ἐπιστημονικὰ καὶ κοινωνικά μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ ὠφεληθῶ ὅπως ἠδυνάμην ἐξ αὐτῶν, μὴ ἐμπιστευόμενος εἰς τὴν ὑγείαν μου ἀρκούντως ὥστε νὰ ἐκτιθεμαι καὶ ἔχων τὴν μεγάλην φροντίδα τοῦ Βασιλέως. Τέταρτον· Ἐτιμήθη μετὰ τρία παράσημα. Πέμπτον· ἐγνώρισα τὰ μέλη ὅλα τῆς οἰκογενείας τοῦ Βασιλέως, ἔμαθον πολλὰ ὡς πρὸς τὰς ἑξεις καὶ τὰς διαθέσεις αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν κρᾶσιν τοῦ Βασιλέως καὶ πέμπτον· ἐξοικειώθη πάλιν μετὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Αὐλῆς.

Ἀθῆναι 1852.

25 Ὀκτωβρίου. — Ἀναχωρῶν ἐντεῦθεν εἰς Κάρλσβαδ, ἔλαβον μετ' ἐμοῦ ἐκ τοῦ αὐλικοῦ κήπου τινὰ φυτὰ παχύφυλλα ἐγχώρια (ροδοδάφνην, κωμαριά, μυρσίνην, πορτογαλέαν) τὰ ἐξήρανα καὶ εἰς τὸ Κάρλσβαδ δέσας αὐτὰ εἰς δέματα, ἔβαλα εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Sprudel καὶ μετὰ 8 ἡμέρας περιεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ πετρώδους φλοιοῦ τοῦ ὕδατος τούτου. Ἐξ αὐτῶν δύο ἐπρόσφερα ὡς δῶρον σήμερον εἰς τὴν Βασίλισσαν καὶ προσέτι μικρὸν κώδωνα ὕελινον μὲ περιχρυσωμένον μέταλλον κομψῶς πολὺ πεποικιλμένον ὡς μικρὸν ἐνθύμημα τοῦ Κάρλσβαδ. Τὰ ἐδέχθη μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

16 Νοεμβρίου. — Ὁ Βασιλεὺς μὲ εἶπε σήμερον ὅτι ἐπεφόρτισε τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργὸν νὰ φροντίσῃ νὰ ἀναλάβω τὰ καθήκοντά μου εἰς τὸ Ἱατροσυνέδριον (ἴδ. 30 Ὀκτωβρ. καὶ 20 Νοεμβρ. 1851).

18 Νοεμβρίου. — Ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μας ἐνταῦθα ὁ Βασιλεὺς μὲ ἐπροσκάλει τακτικῶς καὶ ἐσυμβουλευέτο πάντοτε περὶ τῆς ὑγείας του δει-

κνύων ἐμπιστοσύνην ἄκραν πρὸς ἐμέ. Σήμερον δὲ ἔλαβον Διάταγμα μνηολογημένον 22 Ὀκτωβρ. (τουτέστι τὴν ἡμέραν τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς μας) διὰ τοῦ ὁποίου μὲ ἀνακαλεῖ πάλιν πλησίον του ὡς τακτικὸν Ἀρχίατρόν του. Τὸ διάταγμα τοῦτο ἔχει οὕτως:

ΟΘΩΝ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εὐαρεστούμεθα νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν διαρκῆ ἐνεργητικὴν παρ' ἡμῖν ὑπηρεσίαν τὸν Ἡμέτερον Ἀρχίατρόν Διδάκτορα Ἰω. Βούρον, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἀπὸ 6 Δεκεμβρ. 1844 Ἡμετέρου Διατάγματος.*

Ἀθῆναι τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1852

ΟΘΩΝ (Τ. Σ.)

24 Νοεμβρίου. — Δι' ἐξόδων τοῦ Ἀρσάκη ψικοδομήθη τὸ κατάστημα τῆς Φιλεκαπιδευτικῆς Ἑταιρείας. Οὗτος ἐπεθύμει ὅταν μέλλῃ νὰ ἐγκαινισθῇ νὰ παρενρεθῇ (εἰς τὴν Βλαχίαν ὦν) καὶ νὰ παραδώσῃ ὁ αὐτός, λέγουν, τὰς κλεῖς εἰς τὴν Βασίλισσαν, προστάτιδα τῆς Ἑταιρείας οὖσαν. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας, ἔνεκα ἐρίδων προσωπικῶν καὶ ἀντιπολιτευσεως πνεύματος, ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς Βασιλίσσης καὶ τοῦ Ὑπουργείου ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς αὐτό, μ' ὅλον ὅτι ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείων διετείνετο ὅτι εἶνε ὑγρόν, ἐφρόντισε δὲ νὰ λάβῃ ἀποδεικτικὸν ἱατρῶν ὅτι εἶνε ξηρὸν καὶ κατοικήσιμον. Μεταξὺ τῶν ἱατρῶν τούτων ἦσαν καὶ οἱ ἱατροὶ Ρέξερ, ὁ τὰ πάντα ἐμπερδεύων καὶ διαστρέφων καὶ ὁ Κωστής, οἵτινες μετανοήσαντες ἀπερισκέπτως καὶ κούφως πάντῃ ὑπογράφαντες ψεῦδη, ἐπεπλήχθησαν καὶ ἔγραψαν ἀκολούθως ἀνευστολῆς τὰ ἐναντία. Εἰς τοιαύτην περιπελεγμένην κατάστασιν οὖσης τῆς υποθέσεως, διωρίσθη παρὰ τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀστυνομίας, τῇ 21^ῃ Νοεμβρίου, ἐπιτροπὴ διὰ νὰ γνωματεύσῃ ἐὰν τὸ οἰκοδόμημα δύναται νὰ κατοικηθῇ ἀνεὺ βλάβης τῆς ὑγείας τῶν κορασίων. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συνέχευτο παρ' ἐμοῦ, τῶν δύο ἱατρῶν Γοέιμπερ καὶ Ὁρφανίδου καὶ παρὰ τριῶν ἀρχιτεκτόνων, τοῦ Μανιατάκη, τοῦ Πετιμεζᾶ καὶ τοῦ Τσέτσου. Ἀφοῦ ἐξετάσαμεν τὸ οἰκοδόμημα καὶ διὰ τῶν αἰσθητηρίων καὶ

* Ἐννοεῖ τὸν πρῶτον διορισμὸν μου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀρχίατροῦ.

διὰ τοῦ ὑγρομέτρου καὶ ἀφοῦ ἐλάβομεν ὑπ' ὀψιν ὅλα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα καὶ προφορικός τινας πληροφορίες, ἀπεφάνθημεν τῇ 24 Νοεμβρίου ὅτι τὸ οἰκοδόμημα ἔχει ὑγρασίαν καὶ ὅτι ἐπομένως δύναται νὰ βλαφθῇ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγεία τῶν κορασίων. Τὴν ἐκθεσιν ταύτην συνέταξα ἐγώ, τὴν ὑπέγραψαν καὶ οἱ λοιποὶ καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν.

30 Νοεμβρίου. — Ὁμιλῶν σήμερον τὸ πρῶν μετὰ τοῦ Βασιλέως περὶ τοῦ Πανεπιστημίου, παρετήρησα εἰς αὐτὸν ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ γένῃ φροντίς, ὥστε νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν

μαθητῶν διότι δὲν εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ τόπου καὶ ἐπρότεινα τινὰ μέτρα συντείνοντα εἰς τὸ νὰ κάμωσι καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν βασιμωτέραν. Ὁ Βασιλεὺς μοὶ ἀπήντησεν ὅτι «δὲν ἐπιθυμεῖ τοῦτο, διότι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἴμπορεῖ νὰ μένῃ ὁποῖα εἶνε, ἀλλὰ θέλει ἐκταθῇ καὶ ἔχομεν ἀνάγκην περισσοτέρων ἀνθρώπων».

Τοῦτο πρέπει νὰ συνδυάσῃ τις μὲ ὅ,τι με εἶπον περὶ τούτου εἰς Μόναχον οἱ Βασιλεῖς Λουδοβίκος καὶ Μαξιμιλιανός. (Ἴδε τὸ Ἡμερολόγιόν μου τότε).

Ἔπεται συνέχεια.

ΜΟΥΣΑΙΟΥ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΗΡΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΑΝΔΡΟΥ

Σὺ μόνον, ἄμωρε Λεάνδρε, τὴν ζηλημένη ὡς εἶδες,
Λὲν ἤθελες κρυφάγκαθον νὰ σοῦ κεντᾷ τὸν νοῦ σου.
Καὶ μὴ ποῦ πῆρες ἔξαφνα φωτιά στὰ φυλλοκάρδια,
Χωρὶς τὴν παιγνιδόματὴν δὲν ἤθελες νὰ ζήσης.
Μὲ τὲς ματιὰς ἐθέριεψε κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης
Κιὰ πὸ μὴ λαύρ' ἀνίκητην ἐπάφλαξε ἡ καρδιά του.
Τί οἱ ὁμορφιὰς οἱ ξακουστὲς κοπέλλας παινεμένης
Βαθύτερον ἀπὸ τάρματα πληγώνουν τὸν ἀνθρώπου.
Τὸ μάτι δρόμος γίνεται κιὰπ' τὰναβλέμματά της
Ἡ σπίδα φεύγει καὶ γλυστροῦ μὲς τὴν καρδιὰν τὰνθρώπου.
Θάμπος τότε τὸν ἔπιασεν, ἀδιαντροπιά, λαχτάρα.
Ἐτρεμε μέσα του ἡ καρδιά καὶ νὰ πιασῇ ντροπὴ εἶχε,
Κ' ἡ ὁμορφιά τὸν θάμπωννε, μὰ συνεπῆρε ὁ Ἔρως
Τὴν συστολὴν κιδλόδαρος μὲ μιᾶς ἀποδιαντροπῆ.
Ἀχνάρι ἀχνάρι περπατεῖ, κατὰμματα τῆς στέκει,
Λοξὰ θωρεῖ καὶ δολερὰ τὲς κόρες του τὲς παίζει,
Μὲ τάρφωνα γνεψίματα νὰ τὴν ἐξελογιάσῃ.
Ἡ νὰ πάλι σὰν ἔνοιωσε τὸν πονηρόν του πόθον,
Καμάρωννε τὰ κάλλη της κ' ὕστερ' ἀγάλια ἀγάλια
Κιαντὴ τοῦ συγχοκάμυνσε τὸ μάτι παιγνιδάτα,
Μὲ τὰ κρυφὰ γνεψίματα νὰ τοῦ τὸ μολογήσῃ.
Καὶ πάλι τοῦ ἀκρογέλασε κιαντὸς ἀναγαλλιᾷζει
Πῶς ἔνοιωσε τὸν πόθον του καὶ δὲν της κατοφάνῃ.
Ὡς τόσον, ὅς ὁ Λεάνδρος ζητοῦσε ὦραν κλεφτάτην,
Τὸ φέγγος του χαμήλωσε καὶ βούτησεν ὁ Ἥλιος,

Καὶ στὰ οὐράνια ἀνέφανε λαμπρὸς Ἀποσπερίτης.
Τότε κοντοσφωρεύεται μὲ θάρρος στὴν κοπέλλαν,
Σὰν εἶδε πῶς ἀρχίνησε τὸ φῶς νὰ μολυβιάζῃ,
Κιὰγάλια ἀγάλια σφίγγονται τὰ δάχτυλα τῆς κόρης,
Βαθιὰ βαθιὰ ἀναστέναζε· χωρὶς μέλημα ἐκείνη
Σὰν κακιωμένη ἀπόσπασε τὸ ροδαλό της χέρι.

Ὁ νιός, ὅτι κατάλαβε τὴν τροπαλὴν της κλίσιν,
Θαρρετὰ δράχνει καὶ τραβᾷ τὸλόπλουμόν της ροῦχον
Καὶ στὸ ἱερὸν τῆς ἐκκλησιᾶς παραχωστὰ τὴν πάγει.
Μὲ στανικὸ πόδ' ἡ Ἥρῃ κοντοβαρεῖ ξοπίσω,
Σὰν τάχα νὰ μὴν ἤθελε, καὶ κάμνει τοῦ Λεάνδρου,
Μὲ λόγια κορασίσιμα γιὰ νὰ τὸν ἀποπάρῃ.

«Ἔνε, γιατί μωραίνεσαι; γιατί κόρη μὲ σέρνεις;
Σὺρ' ἄλλο δρόμο κιὰφης μου, κακόμοιρε, τὸ ροῦχον.
Τήρα, μὴν πάρουν εἰδησιν οἱ προεστοὶ γονιοί μου.
Καλόγρηαν τῆς Παφίτισσας δὲ σοῦ περνᾷ νὰ γγίσης.
Γιὰ νὰ πευράξης κορασιάν, εἶσαι μικρὸς καὶ λίγος».

Μὲ τοῦτα τὸν ἐμάλλωσε τῶν κορασιῶν τὰ λόγια.
Μὰ σὰν ἄκουσε ὁ Λεάνδρος τὰ τόσα πείσματά της,
Ἐνοιωσε τὰ καμώματα τῶν κορασιῶν, ποῦ θέλουν.
Γιατὶ ὅταν ὁμορφόπουλα μαλλώνουν οἱ γυναῖκες,
Χάδια εἶναι τὰ μαλλώματα, καὶ χάδια εἶν' οἱ φοβέρες.
Καὶ τὸν λαιμόν της φίλησε τὸν μοσχομυρισμένον
Καὶ τέτοιον λόγον εἶπε της ἐρωτοπληγωμένος.

«Ἄλλη Ἀφροδίτῃ στή θωριάν, ἄλλη Ἀθηνᾷ στή γυνῶσι.
Γιατ' ἴσα μὲ τοῦ κόσμου ἐσὲ γυναῖκα δέ σε βάζω,
Μόνον μὲ κόρες τοῦ Διὸς ἐγὼ συγκρίνω ἐσένα
Χαρά του καὶ ποῦ σ' ἔκαμε, χαρά της ποῦ σ' ἐγέννα.

Κιόποια σ' ἐκοιλοπόνησε, καλὴ της ὦρα, κόρη.
Μόν' ἄκουσε τὸ λόγο μου, τὸν πόνον μου στοχάσου.
Τῆς Ἀφροδίτης καλογρηᾷ, σὰν Ἀφροδίτῃ κάμε.
Ἐλα, εὐλόγα τὸ γάμο σου, σὰ θεῶν ἡ δέσποινά σου.

Κοράσι νὰ τὴ λειτουργᾷ τὴν Κύπριδα δὲν πρέπει
Κορασιὲς δὲν πολυαγαπᾷ ἡ χάρι της ἃ θέλῃς
Νὰ ξέρῃς ποιὸ εἶναι τῆς θεᾶς τὸ θέλημα, εἶν' ὁ γάμος.
Καὶ σὺ τῶρ' ἂν τὴν ἀγαπᾷς τὴν Ἀφροδίτῃ ἀλήθεια,
Καὶ τὴν ἀγάπῃ ἀγάπησε, ποῦναι γλυκεῖα σὰ μέλι.
Κ' ἐλέησέ με τὸ φτωχὸν καὶ πάρε με ἀντ' ἃ θέλῃς,
Ποῦ σοῦ τὸν ἐκνήγησε μὲ τάρματα του ὁ Ἔρως,
Σὰν ὁ γοργὸς ἐπῆγ' Ἐρμῆς μὲ τὸ χρυσοῦ ραβδί του
Τὸν ἀντρεωμένον Ἡρακλῆ γιὰ σκλάβον τῆς Ὀμφάλῃς.

Ἐδῶ δὲ μ' ἔφερ' ὁ Ἑρμῆς, μὲ πέμπ' ἢ Ἀφροδίτῃ.
Καὶ θᾶκουσες καμμιὰν φορὰν τὴν νιὰν τὴν Ἀταλάντην
Ποῦ ξέφυγε τὸν Μελανόν, τὸν ἀγαπητικό της,
Κόρη νὰ μείνῃ· μὰ καθὼς πεισμῶδ' ἢ Ἀφροδίτῃ,
Κεῖνον, ποῦ δὲν ποθοῦσε πρὶν, ἀπὸ καρδιᾶς τὸν πῆρε.
Ἄκουε καὶ σύ, ὦ ἀγάπη μου, μὴν τὴ θεὰ θυμώσης.»

Μὲ τοῦτα γέλασε τὸν νοῦν τῆς κόρης ἀδελά της,
Τὰ λόγια ἀγάπη γέννησαν καὶ πῆρε τὴν καρδιά της.
Ἀμίλητη, τὰ μάτια της ἔγειρε ἢ κόρη κάτω,
Τὰ μάγουλα, ποῦ ντροπαλὰ κοκκίνιζαν, νὰ κρύψῃ.
Κ' ἔξυνε μὲ τὰκρόχναρον τὴν γῆν καὶ ντροπιασμένη,
Ὅλο καὶ τᾶσπρο φόρεμα συμμάζεψε στοὺς ὤμους.
Τοῦτα θὰ ποῦν πῶς ἄρχισε μὰ κόρη νὰ συγκλίνη,
Ἀγκαλιὰ τάξει καὶ φιλή, ὅλ' ἢ σιωπὴ της κείνη.
Τώρα καὶ τὸ γλυκόπικρο κεντρὶ τοῦ πόθου ἐδέχθη
Κιᾶναψε ἢ κόρη ἀπὸ γλυκειὰν φωτιὰν μὲς τὴν καρδιά της.
Καὶ τοῦ Λεάνδρου οἱ ὁμορφιὲς τὴν ἐψυχομαράναν.
Κεῖνος, ὅσο τὴν ὄψιν της σκυφτὴν κατὰ γῆς εἶχε,
Τόσο καὶ δὲν ἐχόρταινε μὲ λυγωμένα μάτια
Τῆς κόρης τὸ χιονόλαιμον ν' ἀκριβοκαμαρώνῃ,
Ὡς πού ἀνοιξε τὸ στόμα της κ' ἐγλυκαπολογήθη.
Καὶ κοκκινάδι ἀπόσταζε ντροπῆς τὸ πρόσωπό της.

«Ἐν' ἐσὺ μὲ τὰ λόγια σου θ' ἀνάγερνες καὶ πέτραν.
Ποιὸς σ' ἔμαθε νὰ λὲς αὐτὰ τὰ πλανερὰ λογάκια;
Ποιός, (συφορά μου!) σ' ἔφερε σὶνόν τόπον τὸν δικόν μου;
Μόν' ὅλα τᾶπες ἄδικα. Τί πῶς, καλέ, περάτης
Ἄνθρωπος ξένος κιᾶπραχτος μαζί μ' ἐμὲ θὰ σμίξῃ;
Νὰ παντρευτοῦμεν φανερὰ μὲ γάμον τιμημένον,
Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σὶδὸ πῶ: δὲ θέλουν οἱ γονιοί μου.
Ἄν θέλῃς πάλι σὶ τὴ Σησιδὸν νὰ πολυμπαινοβγαίνῃς,
Δὲ δύνασαι συσκότεινα νὰ κρύβῃς τὴν ἀγάπην.
Τοῦ κόσμου ἢ γλῶσσα τὸ κακὸ πάντ' ἀγαπάει νὰ λέῃ
Κι ὅ,τι σιγὰ κάμῃ κανεὶς μὲς στὰ στενὰ τὰκούει.
Μὰ χάρισέ μου τῶνομα καὶ τὸν καλόν σου τόπον.
Μή μου τὸ κρύψῃς πῶς μὲ λὲν ἐμένα Ἡρώ, τὸ ξέρεις.
Μονή μου οὐρανοκόλλητος καὶ βοερὸς πύργος εἶναι.
Καὶ μέσα ἐκεῖ μονόψυχη μὲ μιὰν κάδομαι βάγιαν
Περίγιαλα καὶ ξέχωρα, κ' ἔχω γειτόνισάν μου
Τὴ θάλασσα, ὅπως θ' ἔλῃσαν ἀπόνετα οἱ γονιοί μου.
Δέν μου εἶν' ἐκεῖ συντροφισσες, μηδὲ χοροὶ δὲν εἶναι,
Κι ὀλημερις κι ὀλονυχτὶς πάντα βοᾷ σταυτιά μου

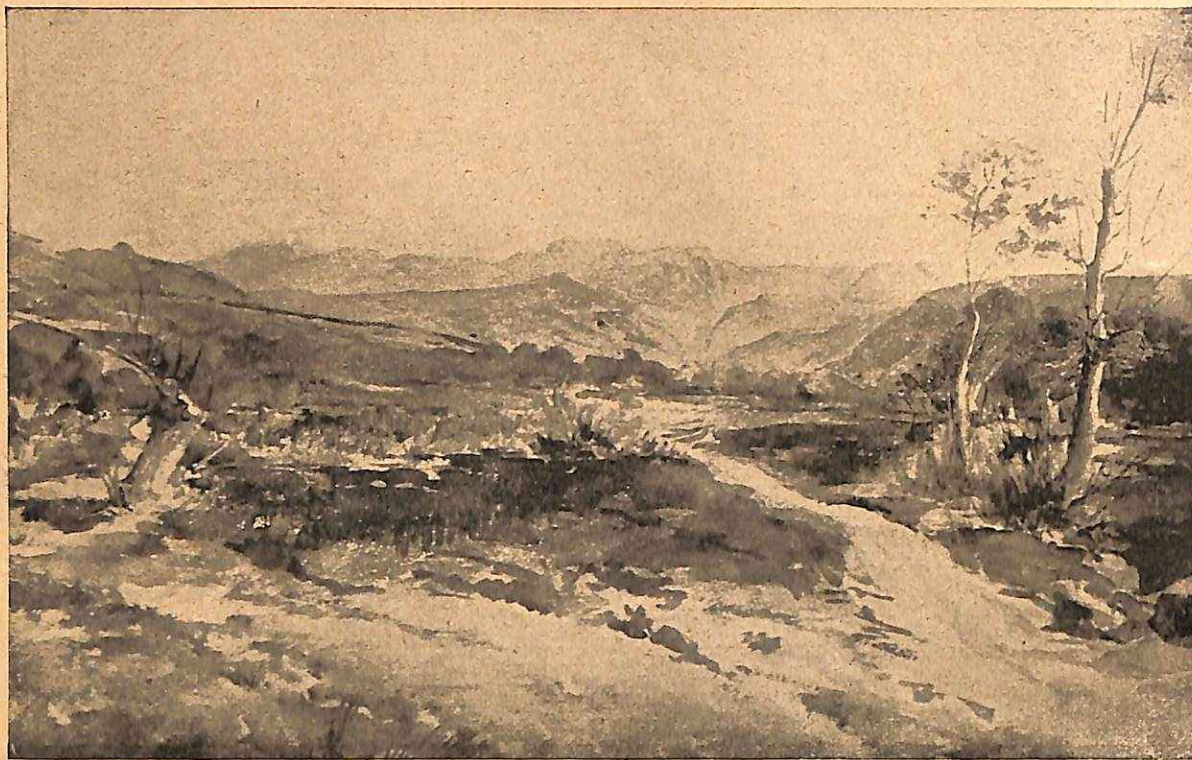
Τὸ βογγητὸν τῆς θάλασσας, τῆς ἀνεμοδαρμένης.»

Ὅσο καὶ τᾶπεν, ἔκρυψε τὴν ὄψιν σὶ τὴν ποδιά της,
Τί ξαναντράπη μόνῃ της καὶ καταγνώσκει ὅ,τι εἶπε.
Ὁ Λεάνδρος, βαρύνκαρδος, τοῦ πόθου κεντρωμένος,
Συλλογισμένος ἔστεκε, πῶς νὰ τὴν καταφέρῃ.
Μόν' ἐρωτας ὁ πονηρὸς τὸν ἀνθρώπον πληγώνει
Καὶ πάλι ὁ ἴδιος τὴν πληγὴν τὰνθρώπου τὴ γιατρεύει.
Αὐτὸς νικᾷ κάθε θνητόν, μὰ καὶ τὸν ἐρμηνεύει.
Αὐτὸς τοῦ παραστάθηκε καὶ τότε τοῦ Λεάνδρου.
Κ' ὕστερινὰ ἀναστέναζε κ' ἔξυπνος λόγον εἶπε·

«Κόρη, γιὰ τὴν ἀγάπη σου περὶ καὶ τᾶργιο κῆμα,
Κιᾶν κοχλακίζῃ ἀπὸ φωτιὰ κιᾶν ἀταξείδευτὸ ναι.
Φτιάχνει κοντά σου νᾶρχωμαι, νὰ σὲ σφιχταγκαλιάζω,
Κιοῦτε φουρτοῦνα οὔτε βοὴν τῆς θάλασσας τρομάζω.
Κάθε βραδὺ θὰ φέρνωμαι τὸ ταῖρι σου βρεμένον
Θὰ κολυμπῶ τὸ γάργαρον τὸ ρέμα τοῦ Ἑλλησπόντου.
Γιατὶ μακρὰ δὲν κάθομαι, σὶ τὴν Ἀβυδο ἀντικρὺ σου.
Μόν' ἓνα λύχνον δεῖχνε μου ἀπ' τὸ ψηλὸ σου κάστρον
Μὲς σὶ τὸ σκοτάδι ἀντίπερα, γιὰ νὰ θωρῶ καὶ νᾶμαι
Ἐρωτοκάραβον ἐγὼ καὶ τὸ λυχνάρι σου ἄστρον.
Καὶ τοῦτο ἅμα παρατηρῶ, τᾶλλ' ἄστρα τί τὰ θέλω;
Οὔτε τὴν Πούλια θὰ θωρῶ, οὔτ' ἅμαξα θὰ βλέπω,
Ὅσο νὰ φτιάσω σὶ τῆς γλυκειᾶς πατρίδας τὸ λιμάνι,
Μόνον φυλάξου, ἀγάπη μου, τοὺς βαρετοὺς ἀνέμους,
Μὴν τονε σβύσουν καὶ μὲ μιᾶς χάσω κ' ἐγὼ τὴν νιότην
Τὸ λύχνον σου, αὐτῆς ζωῆς τὸν μόνον φωτοδότην.
Τὼρ' ἂν ἀλήθεια θὲς καὶ σὺ νὰ ξέρῃς τῶνομά μου,
Τῶνομα μου εἶναι Λεάνδρος, Ἡρῶς τῆς καλῆς ἄντρας.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΤΟΠΙΟΝ

ΕΡΓΟΝ Ο. ΦΩΚΑ

Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὶν τοῦ Παγρασσοῦ.

ΑΘΩΝΑΣ

Όταν ποτέ, περιηγούμενος τὸ Ἅγιον Ὄρος, διέβαινον, ταπεινὸς προσκυνητὴς, ἀπὸ Μοναστηρίου εἰς Μοναστήριον, συχνὰ ὁ ἀνεμὸς τῆς Χερσονήσου, ὁ ἡγιασμένος ἀπὸ τὰ τόσα καιόμενα θυμιάματα τῶν προσευχῶν, διανοίγων τῶν πυκνοφύλλων καστανεῶν τοὺς κλάδους, μοῦ ἀπεκάλυπτε μίαν τριγωνικὴν κορυφὴν, ὡς ἀσκητοῦ πολιοῦ κεφαλὴν, προσευχομένον, ἐγγὺς τῶν νεφῶν, ἕνα κῶνον πέτρινον, ὅστις σὺν νὰ μ' ἐκύτταζε, καὶ σὺν νὰ μὲ συνώδεε, πανταχοῦ παρών, μὲ τὸ τεφρὸν ἐκεῖνο μέτωπον.

Κατ' ἀρχὰς ἡσθιανόμην ἀναφρικίαν φόβον καὶ περιδεὴς ἀπέστρεφον ἄλλαχού τὸ βλέμμα, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὰ μαῦρα ἔλατα τοῦ ξηροποταμινοῦ δάσους. Ἄλλ' ἐν τῇ παρακαμπῇ τῆς ὁδοῦ, πάλιν, ἰδοὺ ἐνώπιόν μου ὁ πέτρινος ἀσκητής, μὲ τὴν μολυβδίνην ἐκείνην ὄψιν του ἱλαρῶς προσμειδίων μοι ἀπὸ τοῦ κρημνώδους τοῦ ὕψους. Ἄλλοτε ὡς νεφέλη καὶ ἄλλοτε ὡς πέτρα αἰωρουμένη. Κ' ἐκυπτον τὴν

κεφαλὴν, ἀναμένων κατὶ τι νὰ πέσῃ ἐπ' ἐμοῦ. Ἄλλ' ἔπειτα τόσον τὸν ἐσυνήθισα, ὥστε τὸν ἐθεώρουν πλέον ὡς συνοδοιπόρον μου καὶ συμπροσκυνητὴν μου. Ὅπου καὶ ἂν ἦμουν, ὁ φαλακρὸς γέρων πάντοτε ἐμπρὸς μου. Ἐν ὁδῷ βαδίζοντα μὲ παρηκολούθει. Εἰς τὰς ξυλίνους ἀπλωταριάς τῶν Μονῶν καθήμενον, μ' ἐσυντρόφευεν, ἐν θαλάσῃ παραπλέοντα τὴν ἀπότομον ἀκτὴν, μὲ κατευώδονεν. Εἰς τὸν ὕπνον μου μ' ἐσκέπαζε. Καὶ ὅταν ἀφυπνιζόμενος ἐπήγαινον νὰ νιφθῶ εἰς τὴν βρύσιν τὴν κρύαν, τὸν ἐβλεπον πρῶτον - πρῶτον, ὡς ἄγγελον νεφελοσκεπάστον, τὸν πέτρινον σύντροφόν μου. Ἐβγαίνον εἴτα ἀπὸ τὸν λεμονεῶνα τῶν Ἰβήρων εἰς τοὺς ἀμπελώνας, πέραν εἰς τοὺς Πέντε Μάρτυρας, νὰ ὁ ἐρημίτης ἐνώπιόν μου μὲ τὸ συννεφένιον του κουκούλιον. Ἀνηρχόμην ἀπὸ τὰ Παντοκρατορινὰ Κελλία πρὸς τὰς Καρυάς, μοῦ ἐθώπευε τὸ βλέμμα ἡ στακτερά ὄψις του. Ἐξετρύπονον ἀπὸ καμμίαν χαράδραν τοῦ

Διονυσίου, πέραν ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Νήφωνος, ὅπου κρημνώδης ἡ ἀτραπὸς, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ βράχου, ἰδοὺ πάλιν μ' ἐχειργώγει ὁ σύντροφός μου ἀπὸ τὰ οὐράνια ὕψη του.

Μίαν ἡμέραν ὅμως, ἡμέραν συννεφώδη καὶ βροχεράν, τὸν ἔχασα τὸν προσφιλὴ συμπροσκυνητὴν μου, ἀφανισθέντα μέσα εἰς τὰ πυκνωθέντα νέφη, τὴν ἀγαπημένην του σύντροφιάν. Εἰς τὸ Ρωσικὸν Σαράϊ καθεζόμενος εἶδα τότε ἰσοπεδουμένην ὅλην τὴν Χερσονήσον, κ' ἐκτείνονμένην ὁμαλὴν εἰς ἕν μόνον ὁροπέδιον. Ὁ οὐρανὸς μ' ἐφάνη ὅτι κατῆλθε μολύβδινος καὶ βαρὺς πρὸς τὰ κάτω, κ' ἔλειψαν ἐν τῷ ἅμα καὶ λόφοι καὶ κράσπεδα τῶν κορυφῶν. Ἐνόμισα πρὸς στιγμὴν ὅτι εὐρισκόμην εἰς τὸ ὑψηλότερον τῆς χερσονήσου μέρος. Ἄλλ' αἴφνης, μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τῆς τρικυμίας, διελύθησαν διωχθέντα ἔδω κ' ἐκεῖ τὰ νέφη καὶ ἀνέκυψε πάλιν ἡ ἱερὰ τοῦ Ἀθωνος κορυφή, τεφρὰ καὶ πέτρινος, ὡς ὄψις βυζαντινοῦ Παντοκράτορος ἑξωσμένη γύρω - γύρω τοῦ ἁγίου στήθους τοῦ ἀπὸ φαιὰ νεφελώματα, ὡς πυκνωμένου ἐκεῖ λιβανοκαπνοῦ.

Ὁ Ἀθωνας εἶνε αὐτός.

Ὁ Ἀθωνας τὸν ὅποιον ὁ ἀρχαῖος γλύπτης ἐσχέδιασε ποτὲ νὰ μεταμορφώσῃ εἰς ἀνδριάντα τοῦ Μεγάλου Μακεδόνα, βαστάζοντα δύο πόλεις εἰς τὰς δύο τεταμένες χεῖράς του, ἡ δὲ ὀρθοδοξία μετέβαλε, χαριέστερον, εἰς «Περιβόλιον τῆς Παναγίας», καλλίδενδρον καὶ εὐανθές, ὁπόθεν ἀναρίθμητοι προσευχαὶ κατ' ἐκάστην ἀναπέμπονται πρὸς τὸν Θεόν, συνοδευόμεναι ἀπὸ τὰ εὐωδέστερα ἄνθη, τὰ θυμιάματα τῶν ἀσκητῶν, ἐν ἁρμονίᾳ γοητευτικῇ καλλικελάδων ἐρημικῶν πτηνῶν, τῶν ὀξυφώνων τῶν Μονῶν σημάτων, ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἀνθοβολοῦντας θάμνους τὰ ἀναρίθμητα μαρτυρικά καὶ ὁσιακὰ ὀστᾶ, τ' ἀποκείμενα εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐκαστοῦ Μοναστηρίου.

Καὶ ὅσοι ἀναβοῦν, μετανοοῦν, καὶ ὅσοι δὲν ἀναβοῦν, πάλιν μετανοοῦν.

Οὕτω ζωηρῶς χρωματίζει τὸ κοινὸν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει λόγιον τὸ μεγαλεῖον τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀθωνος, ἥτις κυρίως ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλεῖται Ἀθωνας.

Δύο χιλιάδων περίπου μέτρων τὸ ὕψος του.

Ἡ ἀνάβασις εἰς αὐτὴν γίνεται ἀπὸ τῆς Μεσημβρινῆς πλευρᾶς, διότι ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος, πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου, τὸ

μέγα βουνὸν κατέρχεται καθέτως, διὰ βαθυτάτων χαραδρῶν, αἵτινες κατ' ὅλον τὸ ἔτος εἶνε σκεπασμέναι ἀπὸ κρυσταλλωμένας χιόνας.

Πρέπει ἀφ' ἐσπέρας νὰ ἔχῃ βρέξει καὶ τότε, λίαν πρωΐ, ἐπιτυγχάνει ἡ ἀνάβασις εἰς τὴν θαυμαστὴν κορυφὴν, ὅτε ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε διαυγὴς καὶ καθαρά, ἀμειβομένων ἀπεριγράπτως τῶν κόπων τοῦ προσκυνητοῦ διὰ τοῦ ἐξελισσομένου ἐκεῖθεν μεγαλοπρεποῦς πανοράματος.

Συνήθως ὅμως γίνεται ἡ ἀνάβασις τῇ 6 Αὐγούστου, ὅτε πανηγυρίζει τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ναῖσκος. Τότε ἀφ' ἐσπέρας, ἀφ' ὅλης τῆς Χερσονήσου μοναχοί, ἀνέρχονται, βαστάζοντες εἰς χεῖρας, ἀντὶ ράβδου, ἀπὸ ἕν χονδρὸν ξύλον, ἵνα τὴν νύκτα, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, ἀνάψωσι φωτίαν καὶ θερμανθῶσι, διὰ τὸ ψυχρὸς τὸ ὅποιον ἐπάνω ἐκεῖ εἶνε λίαν ἐπαισθητὸν, ἰδίως ἐν αἰφνιδία μεταβολῇ τοῦ καιροῦ, τὰς ἡμέρας ἐκείνας τοῦ Αὐγούστου.

Φθάσαντες εἰς τὴν Κερασίαν τὴν ὑδατόρουτον καὶ γλοερὰν ἐκείνην κοιλάδα, ὅπου οἱ ἀμπελώνες τῶν κελλίων τοῦ Χατζῆ Γεώργη καὶ οἱ καταπράσινοι κῆποι μὲ τὰ μικροσκοπικὰ καζανάκια τοῦ παπᾶ - Ιεροθέου, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἀλάδωτος ἐρημίτης, εἰς τὰ Χιώτικα, μὲ τοὺς πολλοὺς ὑποτακτικούς του, — οὗτοι εἶνε οἱ καλούμενοι ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἀλάδωτοι οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ ἐσθίοντες ἔλαιον, οὐδὲ ἔλαιας — ἀποσταλλάζει εἰς μικρὰ φιαλίδια τὸ ριγανέλαιον τὸ πολύτιμον, τὸ φασκομηλέλαιον τὸ εὐώδες καὶ τὸ φλισκουνέλαιον τὸ κοκκινωπὸν, φάρμακα ρευστά, ἐκ βοτανῶν ἱαματικῶν, — ἀρχίζομεν ἐντεῦθεν τὴν ἀνάβασιν δι' ἡμιονικῆς ὁδοῦ, πότε πλαγίως καὶ πότε δι' ἐλιγμῶν, διὰ μέσου ὠραιότητας δάσους ἐλατῶν καὶ πευκῶν. Ὡν πολλοὶ κορμοὶ κατάξηροι ὑψοῦνται, κεραυνόπηκτοι, ὡς σκελετοὶ παλαιῶν τιτάνων.

Οὕτω μετὰ τριώρον πορείαν φθάνομεν εἰς τὴν Παναγίτσαν, μικρὸν ναῖσκον, ὅπου σταθμεύουν συνήθως οἱ προσκυνηταὶ οἱ ἀναμένοντες τὴν εὐδίαν τοῦ ὁρθοῦ διὰ τὴν ἀνάβασιν. Ὁ ναῖσκος οὗτος, ὡς ἀετοφωλεὰ διακρινόμενος ἀπὸ τὸ πέλαγος μὲ τὸν χαμηλὸν σφαιρικὸν θόλον του, τέσσαρας μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε ἀόρατος, σabaνωμένος ὑπὸ τὰς χιόνας, μὲ τὸ μικρὸν παράστημά του ὅπου ἀναπαύονται οἱ Λαυριῶται πατέρες μὲ τοὺς ἡμιόνους των, οἱ ἀποστελλόμενοι ἀπὸ τὴν Λαύραν, εἰς τὴν ἀνήκει ἡ κορυφή, διὰ τὴν ἐτήσιον τῆς Μεταμορφώσεως πανήγυριν, δειπνοῦντες ἔδω ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὴν ἐπαύριον μετὰ

την λειτουργίαν, ἐν τῇ καταβάσει, παραθέτοντες γέῤῥμα εἰς τοὺς προσκυνητάς.

Ἀπὸ τὴν Παναγίτσαν ἡ ὁδὸς πλέον εἶνε ἄβατος, ἐπὶ τοῦ βράχου, δι' ἀτραπῶν ἀποκρήμνων. Καὶ ἐδαπάνησε μὲν ἱκανὰς λίρας ἐξ ἰδίων του Ἰωακεῖμ ὁ Γ'. ἵνα καταστήσῃ βατὴν εἰς τοὺς ἡμιόνους τὴν ἐπὶ τοῦ βράχου δυσχωρίαν, ἀλλὰ πάντοτε εἶνε ἐπικίνδυνος ἡ μέχρη τῆς κορυφῆς δι' ἡμιόνου ἀνάβασις, διότι τὸ μέρος εἶνε ὅλως ἄδενδρον, ὀλισθηρὸν καὶ πετρώδες.

Εἶνε αὐτὴ ἡ φαλακρὰ κορυφὴ πλέον, ἢ πανταχόθεν τῆς Χερσονήσου θεωρουμένη μὲ τὸ μολύβδινόν της κουκούλιον. Εἰς ἐν διάστημα ἡ ὁδὸς εἶνε σκαλιστὴ ἐπὶ τοῦ βράχου, καὶ εἰς ἐν αὐτῆς μέρος, ἕως πέντε βημάτων, ἕνας-ἕνας διέρχονται οἱ προσκυνηταί, ἔντρομοι θεωροῦντες τὴν ἄβυσσον τὴν χαίνουσαν κάτω μὲ τοὺς αἰωνίους κρημνούς της.

Μετὰ ἡμίσειαν ἀκριβῶς ὥραν ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν Παναγίτσαν, εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς.

* *

Οὐδεὶς ποιητῆς, οὐδεὶς ζωγράφος, κανὲν χρῶμα καὶ καμμία φαντασία, καμμία περωτὴ λογογράφου γραφῆς δὲν ἡμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ θαύματος, τὸ ὁποῖον πληροῖ θαύματος βαθυτάτου τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅλη ἡ Χερσόνησος, μὲ τὰ βουνά της καὶ μὲ τοὺς λόφους της, τὰ ἀκρωτήριά της καὶ τοὺς ὄρους της, ὅλη εὐρίσκεται, θαρρεῖς, γύρω-γύρω, εἰς τὴν εὐρεΐαν τοῦ Ἄθωνος ποδιᾶν. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ πολυώροφοι Μοναί, ἄλλαι μὲν ὡς καλυβάκια ἐν τῷ δάσει, ἄλλαι δὲ ὡς πεταλίδαι ἐπὶ τῶν σκοπέλων. Ἐνθεν ἡ Χαλκιδικὴ ὅλη καὶ ὁ Θερμαϊκὸς λάμπων ὡς καθρέπτης ἀπὸ ἄργυρον. Ὁ Ὀλυμπος καὶ τὰ βουνὰ τῆς Θεσσαλίας. Ἐκεῖθεν τὸ Θρακικὸν πέλαγος μὲ τὰς νήσους του ὡς κύκνους κολυμβώντας πρὸς τὰ Δαρδανέλια. Κάτω τὸ Αἰγαῖον μὲ τὰ κύματα τὰ κάτασπρα καὶ τὰ Ἐρημονήσια, ὡς κήτη φουρτουνιασμένα συμμαζευμένα ὡς πρὸς σωτηρίαν ὑπὸ τὴν μαύρην τοῦ Ἄθωνος σκιάν. Ὁπισθεν τοῦ βουνοῦ καὶ οἱ κάμποι τῆς Μακεδονίας, μὲ τοὺς ποταμούς της ὡς ὄφεις ἀσημένιους διολισθαίνοντας μὲ γυαλιστεροὺς ἐλιγμούς ὑπὸ τὴν ἀνταύγειαν τῶν πρῶτων τοῦ ἡλίου ἀκτίνων. Ὅσοι δὲ τῶν προσκυνητῶν εἶνε καλῶς ἐτοιμασμένοι μὲ ἰσχυρὰς διόπτρας βλέπουν τὴν Προποντίδα,

ὡς ὁμίχλην ἀπλουμένην καὶ τὸ ὀγκῶδες Ἑπταπύργιον τὴν περιήρημον τοῦ Βυζαντίου Ἀκρόπολιν, ὡς μίαν μαυρίαν μὲ ἐπὶ στεφανωμένην κορυφάς.

Ἐχουν δίκαιον λοιπὸν οἱ μοναχοὶ νὰ λέγουν ὅτι καὶ ὅσοι ἀναβοῦν εἰς τὸν Ἄθωνα μετανοοῦν, καὶ ὅσοι δὲν ἀναβοῦν πάλιν μετανοοῦν. Μετανοοῦν οἱ πρῶτοι διότι καταβαίνοντες χάνουν μίαν τοιαύτην μυθικοῦ μεγαλείου εἰκόνα. Μετανοοῦν ὀλοκαρδίως καὶ οἱ δεῦτεροι διότι ἀπὸ τὴν ὀλιγοψυχίαν των δὲν ἠξιώθησαν ν' ἀπολαύσουν μίαν ἀλησιμόνητον ἡδονήν, ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας σπανίως χαρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ θεία δημιουργία.

* *

Ὁ ναῖσκος τῆς Μεταμορφώσεως μόλις δύναται νὰ περιλάβῃ ἕως ὁκτὼ μοναχοὺς, ὡς λευκὴ κολωνίτσα φαινόμενος ἀπὸ τὰ Κατουνάκια, τὴν πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Ἐρημιον, ἐπὶ τῆς βραχόδους αἰχμῆς ἐκτισμένος. Ἐξω ὅμως αὐτοῦ μικρὸν ὑπόστεγον καὶ μία ἰσοπέδωσις πελεκητή, ὅπου ἡμποροῦν νὰ σταθοῦν ἕως διακόσιοι ἄνθρωποι. Ἡ ἀγρυπνία τελεῖται ταχέως καὶ τροχάδην μετὰ τῆς λειτουργίας, διότι ἂν αἵφνης μεταβληθῇ ὁ καιρὸς καὶ ψυχὸς ἐμπνεύσῃ, οἱ ὁδόντες πάραυτα τρίζουν καὶ κτυποῦν, αἱ χεῖρες παγώνουν, τὰ γόνατα ξυλιάζουν. Ὅταν δὲ τὰ νέφη συμπυκνωθοῦν, τότε — δεινὸν — οἱ κεραυνοὶ ἐκρήγνυνται καὶ τελεῖται ἐπάνω εἰς τὴν πετρίνην ἐκείνην κορυφὴν φοβερὰ πάλιν τῶν στοιχείων, ἐν μέσῳ ἀστράπων καὶ βροντῶν, χαλασμοὶ κόσμου, εἰκὼν ὑπερνεφούς τιτανομαχίας, ἐν ᾗ συντρίβονται μετὰ σπαρακτικῶν τριγμῶν αἱ πέτραι αἱ ἀπορῶγες τῆς φαλακρᾶς ἐκείνης κορυφῆς καὶ ἐνίοτε φεῦ! καὶ ἄνθρωποι παραπεσόντες ἀπροσδοκῆτως ἐν μέσῳ τῆς κραταιᾶς τῶν στοιχείων πάλης.

Τὰ χρονικά τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὰ ἄγραφα, μνημονεύουσι τοιαύτας κεραυνοβολίας ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων. Κατὰ τινα πανήγυριν, ἀνελθόντων τῶν Πατέρων εἰς τὴν Κορυφὴν διὰ τὴν ἱερὰν ἀγρυπνίαν, μόλις ἤρchiσεν ἡ Ἀκολουθία, ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἑσπερινοῦ, ὁ καιρὸς αἵφνης μεταβάλλεται. Ἀνεμὸς κρύος φουσᾷ, τὰ νέφη πυκνοῦνται ἐπάνω ἐκεῖ καὶ ἰδοὺ χάνεται ὁ κάτω κόσμος ὅλος μέσα εἰς μίαν ὁμίχλην ὑγρὰν καὶ φαιάν. Ἀλλ' ἔξακολουθεῖ ἡ ἀγρυπνία μετὰ δέους ὅμως, μετὰ παλμῶν φόβου καὶ βρυγμοῦ τῶν ὁδόντων. Ὁ Διάκονος ἰστά-

μένος πρὸ τῶν ἁγίων Πυλῶν ξεφώνει τὴν μεγάλην Ἑκτενὴ τοῦ Ἑσπερινοῦ, κράζων «τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», οἱ δὲ ψάλλται ἀντεφώνουν «Κύριε ἐλέησον». Αἵφνης ξηρὰ κλαγγὴ ἐκσπᾷ ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Αἱ εἰκόνες τοῦ τεμπλέου, αἱ ὁποῖαι ἕνεκα τῶν ἀτμοσφαιρικῶν αὐτῶν μεταβολῶν, ἵνα ἀντέχουν, εἶνε ἀνάγλυπτοι ἐπὶ μετάλλου, κραδαίνονται κωδωνίζουσαι, φῶς ἄχρουν καὶ φοβερὸν πληροῖ αἵφνης τὸν ναῖσκον ὁ κεραυνὸς ἐκρήγνυνται. Ὁ Διάκονος κόπτεται πάραυτα εἰς δύο ἀπανθρακωθείς, καὶ ὁ ἕτερος τῶν ψαλτῶν βληθεὶς καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει. . . .

Καὶ ἄλλοι ἔπαθον ὡσαύτως, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν περιέσωσεν ἡ ἄγραφος παράδοσις, τῶν ὁποίων ὅμως οἱ σκελετοὶ κεῖνται ἐπὶ τῶν ἀποτόμων τῆς κορυφῆς κατατομῶν ἐντὸς σχισμάδων ὡς σκελετοὶ ἀγρίων αἰγῶν, ἃς κατέφαγον οἱ λύκοι, θέαμα ὀδυνηρὸν διὰ τοὺς ἀναβαίνοντας. Μεταξὺ ὁμῶς αὐτῶν τῶν σκελετῶν τῶν κεραυνοπλήκτων κεῖνται ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἀπορῶγων βράχων καὶ ἄλλοι σκελετοὶ ἀνέβων καὶ ἀγενείων μοναχῶν, ἰδίᾳ Ρώσων, οἵτινες σκαλόνοντες εὐνόλμως ἐπὶ τῶν πετρίνων ἐκείνων ἔξοχῶν, ἵνα δρέψωσι τὰ ἀμάραντα τὰ λευκο-

πόφυρα ἐκεῖνα καὶ ὡς ἐκ μετάξης στιλπνὰ ἀνθύλλια, χάνοντες τὴν ἰσορροπίαν καταλίπτουσιν εἰς τὰ χαίνοντα βράθρα καὶ φονεύονται, ὧν τὰ πτώματα, οἰκτείρουσα ἡ χιών, καλύπτει, ἵνα μὴ καταφαγωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀγριμῶν.

Ὁ τρόμος αὐτὸς ἀπὸ τῶν φημιζομένων σπαρακτικῶν ἐπεισοδίων παρακολουθεῖ τὸν προσκυνητὴν καθ' ὅλην τὴν ἀγρυπνίαν, ὅστις τότε μόνον καταπαύει, ὅταν αἰσίως καταβαίνοντες οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι μοναχοὶ ἀναπνεύσωσι κάτω εἰς τὴν Παναγίτσαν. Τότε, παρελθόντος πλέον τοῦ κινδύνου, αἰσθάνονται τὴν χαρὰν ἀπὸ τῆς ἀναπολήσεως τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανοράματος, τὸ ὁποῖον μένει ἀλησιμόνητον πλέον εἰς ὅλην τὴν ζώην. Τότε καὶ οἱ ἔφηβοι ρῶσοι, οἱ μόνον τώρα μετὰ τόσους οἰκτροὺς θανάτους κατὰ κρημνῶν, συνάζοντες τὰ εὐμορφα ἀμάραντα, ἐπανακτώντες τὸ ἀφελὲς αὐτῶν μειδιάμα, λέγουσι πρὸς τοὺς λοιπούς, ἐπιδεικνύοντες πρὸς αὐτοὺς μετὰ τινος δικαίας ὑπερηφανείας τὰς ὥραιάς των ἀνθοδέσμες:

— Ἀτῶνα! Ἀτῶνα!

A. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΝΑΡΙ

ΕΡΓΟΝ Ν. ΘΩΝΑΙΟΥ

Απὸ τὴν Ἐκδοσὶν τοῦ Πατριάρχου.

ΓΚΑΙΤΕ ΚΑΙ ΝΙΤΣΕ

Χωρίς αμφιβολίαν ὁ Φρειδερίκος Νίτσε ὀφείλει πολλά εἰς ὅσους σκώπτει, εἰς τὸν Κάντιον, τὸν Σοπενχάουερ, τὸν Χάρτμαν. Ὁφείλει ὁμως πολὺ περισσότερα εἰς ἓνα τὸν ὁποῖον δὲν σκώπτει διόλου, τὸν Γκαίτε.

Φανερά ὁ ἐγωϊσμός, ὁ γαλήνιος καὶ ὀλύμπιος, τοῦ Γκαίτε ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Φρειδερίκου Νίτσε. Ὁ ἐγωϊσμός αὐτὸς δὲν ἦτο ἀμφίβολος. Πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ὁρισθῇ διὰ τὰ φανῇ ἡ ὅλως ἰδιαίτερα φύσις του. Ὁ ἐγωϊσμός αὐτὸς ἦτο ἔμφυτος, κληρονομικὸς καὶ πατροπαράδοτος. Ἡ μητέρα τοῦ Γκαίτε, ἔξοχος καθ' ὅλα γυναῖκα, εἶχε ἐκδηλωμένην τάσιν νὰ ἀποστρέφῃ τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων. Ἦρνεῖτο νὰ ἀκούῃ τὴν διήγησιν δυστυχημάτων. Ὁ Γκαίτε πάλιν κληρονομήσας τὸ αἶσθημα αὐτό, ἀπέφυγε, παιδί ὅταν ἦτο ἀκόμα, νὰ περῇ ἐμπρὸς ἀπὸ κρεοπωλεῖα καὶ βραδυτέρων νὰ βλέπῃ φίλους του νεκρούς. Ἦρνεῖτο νὰ ἰδῇ τὴν νύμφην του πληγωμένην εἰς τὸ πρόσωπον, ἀπεμάκρυνε προσεκτικὰ ἀπ' ἐμπρός του ὅ,τι τοῦ ὑπενθύμιζε τὸν θάνατον ἢ ἐπροκαλοῦσε τὴν ὀδυνηρὰν ἰδέαν.

Τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ τοῦ Γκαίτε ἐγένετο ἀμέσως αἰσθητόν. Ὁ Σίλλερ ὁ ἐπιστήθιος φίλος του, τὸ παρετήρησε μὲ ἀμετρον θλίψιν καὶ ἔγραφε εἰς τὸν Κέρνερ: «Θὰ ἴμουν δυστυχὴς, ἂν ἦμουν συχνὰ μαζί με τὸν Γκαίτε. Δὲν ἔχει μίαν στιγμὴν διαχύσεως, οὔτε διὰ τοὺς στενοτέρους φίλους του. Δὲν ξέρει κανεὶς πῶς νὰ τὸν ἐλκύσῃ. Νομίζω ὅτι ἀληθινὰ εἶνε ἐγωϊστὴς εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν. Ἐχει τὸ τάλαντον νὰ θέλῃ καὶ νὰ ὑποχρεώῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ μικροὺς καὶ μεγάλους περιποιήσεις, ἐν τούτοις γνωρίζει νὰ κρατῇ πάντοτε τὴν ἀνεξαρτησίαν του. Δίδει χωρὶς ἐκδηλώσεις. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἐνεργείας προκύπτει ὅπως μοῦ φαίνεται ἀπὸ προμελετημένον σχέδιον, βασιζόμενον εἰς τὴν φιλαντίαν ἢ ὁποία μόνον εἰς ἑαυτὴν ἀρέσκειται. Ὡς πρὸς ἐμὲ τὸν μισῶ δι' αὐτὸ μολονότι ἀγαπῶ, με ὅλην τὴν καρδίαν μου, τὸ ὄνομά του καὶ ἔχω τὴν ἀρίστην ἰδέαν δι' αὐτόν. Ἐγεννήθη μέσα μου ἓνα παράδοξον αἶσθημα ἀγάπης καὶ μίσους δι' αὐτόν, κατὰ ἀνάλογον μετὰ τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσιος ἔτρεφον διὰ τὸν Καίσαρα».

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν σχέσεών των, ὁ Γκαίτε ἔλεγεν εἰς τὸν Σίλλερ: «Ἄς βλέπωμεθα, φίλε μου, ἄς βλέπωμεθα, ὄχι συχνά, ἀλλὰ ἄς βλέπωμεθα».

Ὁ ἐγωϊσμός, ὅχι ὁ ὑπεροπτικὸς ἀλλ' ὁ ὑπαγορευόμενος ἀπὸ διάκρισιν καὶ ἐπιβάλλον εἰς τοὺς ἄλλους τὴν διάκρισιν, ἐχαρκτηρίζε τὸν Γκαίτε. Τὸν ἐγωϊσμόν αὐτὸν ἀνεγνώριζε σχεδὸν καὶ ὁ ἴδιος λέγων ὅτι: «Ἡ συναίσθησις τῆς ὑπεροχῆς ἐκλαμβάνεται δι' ἐγωϊσμόν.» Εἰς τοῦτο ὁ Ἄρνὼ ἐπρόσθετε μὲ φιλόφρονά εὐθυκρίσιαν «Ἐκεῖνοι ποὺ ζοῦν διὰ τὸ μέλλον πρέπει πάντοτε νὰ φαίνωνται ἐγωῖσται εἰς ὅσους ζοῦν διὰ τὸ παρόν.» Ὁ Γκαίτε δὲν ἐξοῦσε ἀκριβῶς διὰ τὸ μέλλον, ἐξοῦσε διὰ τὴν τέχνην δηλαδὴ δι' ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου.

Ὁ Γκαίτε ἔλεγεν ἐπὶ πλέον ὁμιλῶν μετὰ τὸν Ἐκερμαν: «Κατ' ἐμὲ κάθε ἄνθρωπος εἶνε ἄτομον ἐξαιρόμενον ἀπ' ἑαυτοῦ. Προσπαθῶ νὰ ψυχολογήσω, νὰ διεισδύσω καὶ ἀνεύρω ὅ,τι πρωτότυπον περικλείει καθέννας, μὴ ἀπαιτῶν, εἰς ἀνταπόδοσιν, καμμίαν συμπάθειαν ἐκ μέρους του.»

Ἐλεγεν ἀκόμη: «Κάνει κανεὶς καλὰ νὰ φυλάττῃ τὰς ιδέας του διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ μὴ φανερώῃ παρὰ ὅσας χρειάζονται διὰ νὰ μᾶς δώσουν κάποιαν ὑπεροχὴν εἰς τοὺς ἄλλους.»

Ἄλλοτε πάλιν ἔλεγεν: «Ἡθέλησα νὰ κρατήσω εἰς ἀπόστασιν τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν θέλουν τίποτε νὰ κάμῃ κανεὶς δι' αὐτοὺς καὶ μᾶς ἐμποδίζουν νὰ κάμωμεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας: Ἐὰν εἶνε εὐτυχεῖς, θέλουν νὰ σεβώμεθα τὴν μοῖραν των, ἔαν δυστυχεῖς νὰ τοὺς σώσωμεν, καὶ κανεὶς δὲν σᾶς ἐρωτᾷ ἔαν σεῖς εἰσθε εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς.»

Εἰς μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βοασσερὲ ἔγραψεν ὅλως διόλου ἀπαθῶς: «Διὰ πολλὰ πράγματα δὲν ἠμπορῶ νὰ συνεννοηθῶ παρὰ μόνον μετὰ τὸν Θεόν.»

Εὐεργετικὸς ἀπ' ἑτέρου ἦτο ὁ Γκαίτε, καὶ φίλος ἂν μὴ τρυφερὸς τουλάχιστον εὐφυῶς ὑποχρεωτικὸς, ἐξασκῶν τὴν μυστικὴν, ψυχρὰν καὶ χωρὶς προσωπικὴν ὑποχρέωσιν ἀγαθοεργίαν. Κάποτε ἠξίωνε νὰ ἐξηγήσῃ ὅτι ὁ ἐγωϊσμός του ἦτο ἐκούσιος (πράγμα ὅπερ σημαίνει ὅτι ἦτο κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἐγωϊσμός) καὶ τρό-

πος ἀμύνης δι' αὐτὸν κατὰ τῶν ἐνοχλήσεων τῆς ἀδιακρισίας.

Ὁ μετριασμένος αὐτὸς ἐγωϊσμός, ὁ βαθὺς μὲν, ἀλλὰ διακρίνων ὅ,τι ἡ ἰσχυροτέρα προσωπικότης ὀφείλει εἰς τοὺς ἄλλους, ἦτο ὁ ἐγωϊσμός τοῦ Βόλφγκανγκ Γκαίτε. Ἦτο ὅλως ἀκριβῶς καὶ ὁ ἐγωϊσμός τοῦ Νίτσε, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐσυμβούλευσε, ἐκήρυξε. ἀνήγαγεν εἰς θεωρίαν καὶ εἰς δόγμα.

Τὸ βάθος τῆς θεωρίας τοῦ Νίτσε εἶνε ὁ σεβασμός καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου. Κατὰ τὸν Νίτσε, ἡ Δύναμις (ἀκόμη καὶ ἡ ὕλική, ἀλλ' ἰδίως κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἡ διανοητικὴ δύναμις, διότι ἡ ἐργασία τοῦ πολιτισμοῦ συνίσταται εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τῆς ὕλικης διὰ τῆς διανοητικῆς δυνάμεως καὶ ἰδίως, ἀργότερα, διὰ τῆς ἠθικῆς δυνάμεως, διότι ἡ ἐργασία τοῦ πολιτισμοῦ θὰ συνίσταται, ἐξομοιώνουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν διανοητικὴν δύναμιν, εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἠθικῆς ὑπεροχῆς, ἡ ὁποία θὰ εἶνε πάντοτε σπανία ἡ Δύναμις λοιπὸν κατὰ τὸν Νίτσε, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦνε, ἔχει ἐν δικαίωμα, κυρίως μάλιστα δύο: Τὸ δικαίωμα νὰ ἐξασκήται καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μὴ ἀνέχεται πρόσκομμα εἰς τὴν ἐξάσκησίν της.

Ὁ ἰσχυρὸς ἄνθρωπος κατὰ συνέπειαν πρέπει νὰ καλλιεργῇ τὴν ἰσχύϊν του καὶ νὰ μὴ καταπατῇται καί, καταπατωμένη, παραλύεται. Θὰ ἐπρόδιδε τὸν ἑαυτόν του ἔαν ἀφίνετο ἡλιθίως νὰ ὑποσκελισθῇ ἀπὸ τὸ ἀξίωμα «ὁ καθέννας δι' ὅλους» καὶ ἀπὸ τὴν ἠθικὴν, ἡλιθίαν ἐπίσης, τῆς φιλανθρωπίας καὶ εὐσπλαγχνίας.

Ἐπειδὴ ὁ ἐγωϊσμός εἰς τὸν μικρὸν εἶνε δικαίωμα, εἰς τὸν ἰσχυρὸν εἶνε καθήκον. Ὁ μικρός, ὁ ὁποῖος ἔχει μόλις ἀρκετὴν δύναμιν διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ζωὴν του, ἔχει βέβαια τὸ δικαίωμα, ὁ αὐτῆς, νὰ εἶνε ἐγωϊστὴς καὶ νὰ εἶνε ἀφωσιωμένος ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ὁ ἰσχυρὸς, διότι εἶνε καθ' ἑαυτόν δύναμις, ἔχει τὸ καθήκον νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς μικροὺς, διεκδικοῦντας καὶ ἐξαντλοῦντας τὴν δύναμιν αὐτὴν, νὰ τὴν καταστρέψουν.

Ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως εἰμπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἐγωϊσμός εἰς τὸν μικρὸν εἶνε καθήκον, εἰς τὸν ἰσχυρὸν εἶνε δικαίωμα. Ὁ μικρὸς ἔχει τὸ καθήκον νὰ μὴ ἀφεθῇ εἰς τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως νὰ εἶνε ἐγωϊστὴς. Ἡ μικρά του δύναμις μόλις ἐπαρκεῖ νὰ τὸν διατηρῇ εἰς τὴν ζωὴν ἀνάγκη διὰ τοῦτο νὰ διατηρῇται ἡ δύναμις αὐτὴ ὀλόκληρος μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ὁ ἰσχυρὸς ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ διατηρῇ τὴν ἰσχύϊν του καὶ νὰ μὴ τὴν ἐξασθε-

νίσῃ διὰ τῆς φιλανθρωπίας, τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τρυφερότητος. Καὶ τοῦτο διότι πρῶτον ἡ δύναμις αὐτὴ εἶνε δώρημα τῆς φύσεως καὶ τὸ νὰ ἀφήσῃ κανεὶς αὐτὴν νὰ ἐξαντληθῇ εἶνε ὡς νὰ ἀντιστρατεύεται τὴν τάξιν καὶ τὸν ρυθμὸν τοῦ αἰωνίου ὕστερον ἡ ἰσχύς αὐτὴ ἔχει κάποιον προορισμὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἐπλάσθη ἀναμφιβόλως διὰ νὰ ἀρχῇ, διευθύνῃ, ὠθῇ, ὀδηγῇ εἶνε μία τῶν γενικῶν ἀρθρώσεων τῆς μεγάλης κοινωνικῆς μηχανῆς ἢ τῆς μεγάλης ἀνθρωπίνης μηχανῆς ἢ τῆς μεγάλης μηχανῆς, καλουμένης Πολιτισμός.

Νὰ ἀφεθῇ εἰς καταστροφὴν ἡ δύναμις αὐτὴ διὰ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς προστριβῆς θὰ ἦτο ὡσὰν νὰ ἐπήγαινε ζητώντας νὰ πάθῃ εὐλογία ὠραῖος ἄνθρωπος, μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ ἀσχημίσῃ, ἀπὸ ἔλεον καὶ φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς ἀσχήμους ἀνθρώπους, — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰμopoῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐγκλημα καθοσιώσεως κατὰ τῆς φύσεως ἢ ὡσὰν νὰ ἔκοπτε τὰς δύο κνήμας του ρωμαλέος ἄνθρωπος ἐκ συμπαθείας πρὸς τοὺς ἀναπήρους, στερεῶν οὕτω τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ ἓνα ζωντανὸν καὶ ὠφέλιμον παράγοντα.

Ἴδου τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς Δυνάμεως. Λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συγκρατεῖ τὸ δικαίωμα καὶ ἐπιτελεῖ τὸ καθήκον τῆς Δυνάμεως πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶνε ὁ ἐγωϊσμός. Ὁ ἐγωϊσμός εἶνε ἀρετὴ. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι καταφανὲς ἀμέσως, διότι εἰς τοὺς μικροὺς, δηλαδὴ εἰς τοὺς περισσοτέρους, δὲν εἶνε ἀρετὴ. Εἶνε ἀνάγκη, ἀθλία μόνον ἀνάγκη. Εἰς τὸν ἰσχυρὸν ὁμως εἶνε πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀρετὴ. Καὶ πνευματικὴ μὲν εἶνε διότι τὸ νὰ εἶναι ἐγωϊστὴς ὁ ἰσχυρὸς, σημαίνει ὅτι κατανοεῖ τί εἶνε δύναμις καὶ ποῖον τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον της. Ἠθικὴ δὲ εἶνε ἐπὶ πλέον, διότι εἰς τὸν ἰσχυρὸν, τὸ νὰ διατηρῇται ἀθικτὸν τὴν δύναμιν του, ἀπρόσβλητον ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐνέργειαν, εἶνε δύσκολον καὶ ἀπαιτεῖ θέλησιν, ἐνῶ εἶνε συγχρόνως ἐκπλήρωσις τοῦ νόμου, ὅστις τὸν βαρύνει, ἐμμογή εἰς τὰς τάξεις του, ἐπιτέσεις τῆς κοινωνικῆς καὶ ἀνθρωπίνης λειτουργίας του, προόδος πρὸς τὸν ὀρισμένον σκοπόν, — πράγματα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ὑπερόχως ἠθικὴν ἐξάσκησιν.

Ὁ ἰσχυρὸς ὁ ὁποῖος κάμπτεται ἀπὸ καλῶσύνην, παρουσιάζει ἀδυναμίαν κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν. Ὁ ἰσχυρὸς δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδυναμίας, διότι τότε φαίνεται ὡς ἀπαρνούμενος ἑαυτόν. Ὁ ἰσχυρὸς ὁ ὁποῖος εἶνε καλός, δίδει τὴν παραίτησιν του ἀπὸ τὰς τάξεις τῆς ἰσχύος.

Ἡ καλωσύνη εἰς τὸν ἰσχυρὸν εἶνε αὐτοκτονία. Ἡ καλωσύνη εἰς τὸν ἰσχυρὸν πρέπει νὰ εἶνε ὅλως διόλου δευτερεύων χαρακτηρισμός. Ἐλέγθη πολὺ ὀρθῶς ὅτι ἡ καλωσύνη εἶνε ἡ πολυτέλεια τῶν ἰσχυρῶν, πρέπει ὅμως νὰ μένῃ πολυτέλεια.

Δύο λοιπὸν τάξεις ἀνθρώπων ὑπάρχουν. Οἱ ἀδύνατοι, οἱ ὅποιοι θὰ ζήσουν ὅσον ἡμπορέσουν, οἱ ὅποιοι θὰ τὰ καταφέρουν ὅπως ἡμπορέσουν, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ζωὴ θὰ εἶνε προσπάθεια πρὸς σωτηρίαν, καὶ οἱ ἰσχυροί, τῶν ὁποίων πρῶτον καθήκον εἶνε νὰ μένωσιν ἰσχυροί, νὰ ἐπιμένουν εἰς τὴν δυνάμειν των, ἀφοῦ προφανῶς ἐδημιουργήθησαν διὰ τοῦτο. Δεύτερον καθήκον νὰ ἐργασθῶν διὰ τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ διὰ τῶν γενικῶν μέσων, ὁδηγοῦντες αὐτὴν ὀρθῶς. Ὁργανίζοντες αὐτὴν καλῶς, ἰδρύνοντες αὐτὴν στερεῶς εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρουσιάζῃ τὴν μεγαλειτέραν ἀνεσιν ἢ ἀκριβέστερον τὴν τελειότεραν εὐρυθμίαν. Τέλος, ὅχι καθήκον ἀλλὰ

πολυτέλεια διὰ τοὺς ἰσχυροὺς εἶνε νὰ φανοῦν καὶ ὀλίγον εὐεργετικοὶ διὰ τῶν ἰδιατέρων μέσων. Τοῦτο δὲν εἶνε ἀπηγορευμένον, εἶνε εὐχάριστον, ἀλλ' εἶνε συγχρόνως καὶ πολὺ ἐπικίνδυνον, ὑποθάλλει ἐνίοτε τὴν κατάχρησιν καὶ φέρει τὴν ἀνατροπὴν τῆς τάξεως διὰ τοῦτο ἡ ἐξάσκησις του πρέπει νὰ γίνεται πάντοτε ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς συναισθήσεως τοῦ μεγάλου κινδύνου τὸν ὅποιον περικλείει.

Τοῦτο εἶνε τὸ γενικὸν δόγμα τοῦ Νίτσε. Δὲν τὸ συζητῶ σήμερον. Ἡθέλησα μόνον νὰ δεῖξω ὅτι ὑπῆρχεν ἐν σπέρματι εἰς τὸν Γκαίτε, καὶ ὅτι ἐὰν ὁ Νίτσε ἦντλησε τὴν πρώτην ιδέαν ἀπὸ τὰς μελέτας του ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, ἐὰν τὸ 1870 καὶ ἡ μέθη τοῦ δικαιώματος τοῦ ἰσχυροτέρου εἰς τὸν γερμανικὸν λαόν, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ διαπλάσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Νίτσε, οὐχ ἦττον εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Γκαίτε ὁ Νίτσε ἀνεῦρε τὴν ὀριστικὴν διατύπωσιν τοῦ περιφήμου δόγματός του.

Μετάφρ. Σ. Α.

EMILE FAGUET

CATULLE MENDÈS

ΣΥΝΑΙΝΕΣΙΣ

Ο Ἀχὸδ ἦτο πολὺ πλούσιος βοσκὸς ὅσον κάμπο. Ἡ γυναῖκα του, μιὰ ζεστή ἡμέρα τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀκουμπώντας κατὰ γῆς τὴν στάμνα ποῦ τὴν εἶχε γεμίσει ἀπὸ τὸ πηγᾶδι ἐξαπλώθηκε κάτω ἀπὸ ἓνα δένδρον ὅστις χώρα τῆς Βιθηνίας καὶ ἀποκοιμήθηκε καὶ εἶδε ὄνειρον.

Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐφάνηκε πῶς τὴν ἐξυπνοῦσαν καὶ πῶς ὁ Ἀχὸδ τῆς ἔλεγε. «Γυναῖκα, εἶλα, σήκω! Στους ἐμπόρους τῆς Σεγγόρ, πέρουσι, ἐπούλησα ἑκατὸ ἀρνιά, καὶ ἀκόμα μοῦ χρωστᾶνε τὰ χρήματα. Μὰ ἡ Σεγγόρ εἶνε πολὺ μακρὰ καὶ εἶνε πολὺ βαρεῖά τὰ γεράματα. Ποιὸν ἔμποροῦσα νὰ στείλω γιὰ νὰ μὴν πάω ἐγώ; Σπάνιο πρᾶγμα εἶνε ὁ πιστὸς καὶ προσεκτικὸς ἄνθρωπος. Πήγαινε σὺ, καὶ ζήτησέ τους ἐννεμήκοντα ἀργύρια.» Ἡ γυναῖκα δὲν ἐπρόβαλε οὔτε τὴν ἔρημο, οὔτε τὸν φόβον ποῦ εἶχε, οὔτε τοὺς ληστὰς. «Ὅμιλεῖς κύριε, ὅστις δούλη σου.» Καὶ ὅταν δείχοντάς της πρὸς τὰ δεξιὰ, τῆς εἶπε: «Ἀπὸ ἐκεῖ εἶνε ὁ δρόμος», ἐπῆρε αὐτὴ ἀμέσως ἓνα μάλ्लινον σάλι καὶ ἐξέκίνησε. Ὁ δρόμος ἦτο δύσβατος καὶ τόσῳ μυτεραῖς ἦσαν ἡ πέτραις, ποῦ τὰ πόδια της ἐγέμισαν αἵματα, καὶ δάκρυα ἐγέμισαν τὰ μάτια. Ὡς τόσο ἐπερπάτησε ὅλη τὴν ἡμέρα, καὶ τὸ

βράδυ περπατοῦσε ἀκόμη, χωρὶς ν' ἀκούῃ τίποτε καὶ χωρὶς τίποτε νὰ βλέπῃ, ὅταν ἔξαφνα, ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὸ σκότος, μὲ ἄγρια φωνὴ κάποιος ὥρμησε, τῆς ἔφραξε τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι, ὥσάν δαιμονισμένος τῆς ἄρπαξε τὸ σάλι καὶ ἔγινε ἄφαντος ἀφοῦ τῆς ἔμπηξε κατὰστηθα ἓνα μαχαῖρι.

Τὸ ὄνειρον ὅστις στιγμή αὐτῇ, ἦταν τόσῳ τρομερὸ ποῦ τὴν ἐξύπνησε.

Ὁ ἄνδρας ἦταν ὀρθὸς μπροστά της.

«Στους ἐμπόρους τῆς Σεγγόρ, τῆς εἶπε, ἐπούλησα ἑκατὸ ἀρνιά καὶ ἀκόμα μοῦ χρωστᾶνε τὰ χρήματα. Μὰ, ἡ Σεγγόρ εἶνε πολὺ μακρὰ καὶ εἶνε πολὺ βαρεῖά τὰ γεράματα. Ποιὸν ἔμποροῦσα νὰ στείλω γιὰ νὰ μὴν πάω ἐγώ; Σπάνιο πρᾶγμα εἶνε ὁ πιστὸς καὶ προσεκτικὸς ἄνθρωπος. Πήγαινε σὺ καὶ ζήτησέ τους ἐννεμήκοντα ἀργύρια.»

Ἡ γυναῖκα εἶπε: «Ὁ κύριός μου ὠμίλησε. Εἶμαι ἑτοιμὴ.» Ἐκάλεσε τὰ παιδιὰ της, ἔβαλε τὰ χέρια της ἐπάνω εἰς τὸ κεφάλι τοῦ πρωτοτόκου ποῦ ἦταν ἓνα καμάρι, ἐφίλησε ὅτὸ μέτωπο τὸ μικρότερον, καὶ ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ μάλ्लινόν της σάλι, ἐξέκίνησε.

Μετάφρασις Χ. Θ. ΛΑΡΑΛΕΕΗ

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΦΥΡΕΤ — ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

KNUT HAMSON

ΠΑΝ*

Τὸ πόδι μου μ' ἐνοχλοῦσε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ. Συχνὰ τὴν νύχτα μιὰ φαγούρα δὲν μ' ἄφινε νὰ κλείσω μάτι, ἢ κάποιος σφάχτης. Ὁ καιρὸς ἔλλαζε ὁ καιρὸς κοντὰ σταῖλλα ἐρχότανε ὁ ρευματισμός. Ἐβάσταξε πολὺ ἡ ἀρρώστια μου μὰ δὲν κουτσάθηκα. Ὁ καιρὸς περ-

*Τὸ σελ. 147.

νοῦσε. Ὁ κ. Μὰκ εἶχε γυρίσει. Μοῦ ἔδωκε ἀμέσως σημεῖα ζωῆς μὲ τὸ νὰ μοῦ πᾶρη πίσω τὴν βάρκα του. Αὐτὸ μ' ἔφραξε ἄνω κάτω, γιατί τὸ κυνήγι δὲν εἶχε ἀρχίσει ἀκόμη καὶ δὲν μποροῦσα νὰ χτυπήσω φτερό. Μὰ γιατί νὰ μοῦ πᾶρη πίσω τὴν βάρκα;

Εἶδα μιὰ ἡμέρα τὸν γιατρόν καὶ τοῦ εἶπα:

— Μοῦ πήρατε πίσω τὴν βάρκα.

— Ἦλθε ἕνας ξένος ποῦ πάει καθεμέρα μὲ τὴν βάρκα. Μελετᾷ τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης.

Ὁ ξένος ἦτον ἕνας Φιλλανδός, ποῦ τὸν εἶχε γνωρίσει ὁ κ. Μάκ στὸ ταξίδι. Ἐφαινε μαζί του ἀπ' τὴ Σπιτςβέργη μιὰ συλλογὴ ἀπὸ μικρὰ θαλάσσια ζῶα καὶ κοχύλια. Τὸν ἔλεγαν βαρῶνο. Τὸ φθᾶσίμῳ του ἔκαμε ἐντύπωσι. Τοῦ εἶχαν παραχωρήσει στὸ σπῆτι τοῦ κ. Μάκ μιὰ σάλα κ' ἕνα δωμάτιο.

Ἐγὼ δὲν εἰμποροῦσα ναῦρῳ κρέας πουνθενὰ καὶ μοῦ ἦλθε ἡ ἰδέα νὰ πᾶω νὰ δειπνήσω στοῦ κ. Μάκ. Μόλις ἔφθασα, τὸ μάτι μου ἐπῆρε τὸ καινούριο φόρεμα τῆς Ἐδουάρδας. Καὶ αὐτὴ ἀκόμα φαινότανε ψηλότερη, καθὼς τὸ φόρεμά της ἦτον πολὺ μακρὺ.

— Μὲ συγχωρεῖτε ποῦ δὲν εἰμπορῶ νὰ σηκωθῶ· μοῦ εἶπε, τείνουσά μου τὸ χέρι.

— Ἡ κόρη μου ὑποφέρει, εἶπε ὁ κ. Μάκ... Δὲν φυλάχθηκε καὶ κροολόγησε... Ἐρχεσθε χωρὶς ἄλλο νὰ μοῦ ζητήσετε ἐξηγήσεις γιὰ τὴν βάρκα; Τώρα εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ σᾶς δώσω μιὰν ἄλλη, ποῦναι λίγο παλιὰ καὶ σαραβαλιασμένη, μὰ κάνει ἀκόμα τὴ δουλειά της, ἂν τῆς ἀδειάζετε συχνὰ τὰ νερά... Καταλαβαίνετε, ἔχομε ἕνα σοφὸ στὸ σπῆτι, ὅλη τὴν ἡμέρα παιδεύεται μ' ἐπιστημονικὲς ἔρευνες καὶ δὲν γυρίζει παρὰ τὸ βράδυ. Μὴν φύγετε πρὶν τὸν ἰδῆτε, θὰ εὐχαριστηθῆτε πολὺ νὰ τὸν γνωρίσετε. Νὰ τὸ ἐπισκεπτήριό του μὲ τὸ βαρωνικὸ στέμμα. Χαριτωμένος ἄνθρωπος! Τὸν ἐγνώρισα τυχαίως.

— Πολὺ καλὰ! ἐσκέφθηκα. Δὲν μὲ προσκαλοῦν στὸ δεῖπνο. Εὐτυχῶς μοῦ βρίσκεται λίγο ψάρι. Δὲν θὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ βαρῶνος γύρισε. Ἐνας κοντὸς ἄνθρωπος, ὡς σαράντα χρόνων, μ' ἕνα μούτρο στενόμακρο, μὲ μάγουλα πεταχτά, μὲ ἀνάρητα μαῦρα γενάρια κ' ἕνα βλέμμα διαπεραστικό, πίσω ἀπ' τὰ ματογυᾶλια. Τὰ κουμπιὰ τῶν μανικετιῶν του εἶχαν ἐπάνω, σὰν τὰ ἐπισκεπτήριά του, τὸ στέμμα μὲ τῆς πέντε μύτες.

Ἦτο λιγάκι καμπούρης, τὰ χέρια του ἦσαν ἀδύνατα μὲ γαλαζίαι φλέβες καὶ τὰ νύχια εἶχαν ἕνα μεταλλικὸ κίτρινο χρῶμα.

— Χαίρω πολὺ, κύριε λοχαγέ... Ἐχει πολὺν καιρὸν ἐδῶ ὁ κύριος λοχαγός;

— Εἶνε μερικοὶ μῆνες.

Εὐχάριστος ἄνθρωπος τῷ ὄντι. Ὁ κ. Μάκ τὸν ἐπροκάλεσε νὰ μιλήσῃ γιὰ τῆς συλλογῆς του καὶ τὸ ἔκαμε πολὺ εὐχαρίστως. Περιέγραψε

τὴν φύσιν τοῦ πυθμένος τριγύρω ἀπ' τὰ νησιά καὶ ἔπειτα ἐπῆγε στὸ δωμάτιό του κ' ἔφερε ἕνα δείγμα ἀπ' τὰ φύκη τῆς Λευκῆς Θαλάσσης. Ὁλοένα ἔφαινε τὸ ἕνα δάκτυλο τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ ὡς τὰ χρυσὰ γυαλιά του καὶ τὰ μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον.

Μιὰ ὥρα πέρασε. Ὁ βαρῶνος ἔκαμε λόγο γιὰ τὸ ἀτύχημά μου... Ἦμουν τώρα καλὰ; Ἐντελῶς καλὰ ἀλήθεια; Χαιρότανε πολὺ.

Τὸν ἐρώτησα: — Ποιὸς σᾶς ἔκαμε λόγο, κύριε βαρῶνε, γιὰ τὸ ἀτύχημά μου; — Ποιός; Μά, ἡ δεσποινὶς Μάκ, ἂν δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ μνήμη. Ἐσεῖς δὲν μοῦ τὸ εἶπατε, δεσποινὶς Μάκ;

Ἡ Ἐδουάρδα κοκκίνισε. Ἦμουν τόσο ἔλειψέ μου ὅταν ἐρχόμουν ἐδῶ! Γιὰ πολλὰς ἡμέρας μ' ἔτρωγε μιὰ θανάσιμη ἀπελπισία. Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ βαρῶνου ἔκαμαν ν' ἀναβροῦσι μέσα μου μιὰ ζωηροτάτη χαρά... Ὡ! εὐχαριστῶ, Ἐδουάρδα, ποῦ εἶπες μὲ τὰ χεῖλη σου, τὸ νομά μου, κ' ἄς τὸ εἶπες ἔτσι, χωρὶς νὰ νὰ τὸ προσέξῃς.

Χαιρέτισα νὰ φύγω. Ἡ Ἐδουάρδα ἔμενε καθισμένη, δικαιολογηθεῖσα πάλι ἀπὸ εὐγένεια, ὅτι ἦτον ἀδιάθετη. Μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι μὲ τελείαν ἀδιαφορία.

Ὁ κ. Μάκ ἦτον ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ βαρῶνου.

Ἡ συνδιάλεξις εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ παπποῦ του τοῦ προξένου.

Δὲν ἤξεύρω, ἂν σᾶς διηγήθηκα, κύριε βαρῶνε, ὅτι ὁ Κάρολος-Ἰωάννης ἐκάρφωσε μὲ τὰ ἴδια του χέρια αὐτὴν τὴν καρφίτσα στὸ στήθος τοῦ παπποῦ μου.

Κανένας δὲν μὲ συντρόφεισε ὡς τὴ σκάλα. Καθὼς περνοῦσα ἀπέξω, ἔρριξα μιὰ ματιὰ στὰ παράθυρα τῆς σάλας καὶ εἶδα τὴν Ἐδουάρδα ὄρθια ποῦ τραβοῦσε μὲ τὰ δύο τῆς χέρια τὰ παραπετάσμαστα γιὰ νὰ κυττάξῃ ἔξω. Ἀπέφυγα νὰ τὴν χαιρετίσω ἢ σύγκυσις τῶν σκέψεών μου μ' ἔκαμε νὰ ταχύνω τὸ βῆμα μου.

— Ἀλ! ἔως ἐδῶ! εἶπα μόνος μου ὅταν βρέθηκα στὸ δάσος. Πρέπει ἢ ὑπόθεσις αὐτὴ νὰ τελειώνη!

Τὸ αἷμα μου ἔβραζε ἀπ' τὸν θυμὸ. Εἶχα χάσει τάχα κάθε αἰσθημα τιμῆς; Ἡ Ἐδουάρδα μὲ ἀξίωσε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ μένα τὸ πολὺ μιὰ ἑβδομάδα. Εἶνε τόσοσ καιρὸς τώρα

ποῦ ὅτι καὶ νὰ κάμω δὲν τῆς ἀρέσει καὶ ποῦ δὲν μπορῶ νὰ συμμορφώσω τὴν διαγωγὴν μου μὲ τὴν δική της. Μά, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δὲν θάλλάξουν τάχα τὰ πράγματα!

Γύρισα στὸ σπῆτι μου, ἔψησα τὸ ψάρι κ' ἔφαγα. — Τί κάνω ἐγώ; Κάθομαι καὶ λύνω ἀπὸ ἀγάπη γιὰ ἕνα παλιοκόριτσο, καὶ ἄγρια ὄνειρα ταράζουν τὸν ὕπνο μου. Ἀνασαίνω μιὰν ἀτμοσφαῖρα βαρεῖα καὶ ναυτιώδη, ἐνῶ ἐκεῖ ψηλὰ ὁ οὐρανὸς εἶνε γαλαζίος, σὰν θαῦμα, καὶ τὸ βουνὸ μὲ προσκαλεῖ... Ἐμπρός, δρόμο, Αἴσωπε!

KB

Ὑστερ' ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα, πῆρα μὲ τὸ νοῦκι τὴν βάρκα τοῦ σιδηροδρογοῦ καὶ πήγαινα καθεμέρα στὸ ψάρεμα. Ἡ Ἐδουάρδα ἔβλεπε τὸν βαρῶνο κάθε βράδυ, ποῦ γύριζε ἀπὸ τοὺς θαλασσίους περιπάτους του· τοὺς εἶδα μιὰ φορὰ κοντὰ στὸν νερόμυλο. Ἄλλη μιὰ φορὰ πάλι πέρασαν μπροστὰ ἀπὸ τὸ καλύβι μου. Ἐφύγα ἀπὸ τὸ παράθυρο κ' ἔκλεισα σιγὰ σιγὰ τὴν θύρα, μὴν τυχὸν τοὺς ἐρχότανε ἡ ἰδέα νὰ μπουν μέσα. Νὰ πῶ καὶ τὴν ἀλήθεια, δὲν μὲ συγκίνησε καὶ πολὺ ποῦ τοὺς εἶδα μαζί· τὸς σήκωσα μὲ ἀδιαφορία τοὺς ὤμους μου· τοὺς ἀπάντησα ἀκόμη καὶ στὸν δρόμο. Περίμενα νὰ μὲ χαιρετίσῃ πρῶτος ὁ βαρῶνος. Τότε μόνον ἄγγισα μὲ τὰ δύο μου δάκτυλα τὸ κασκέτο μου κ' ἐξηκολούθησα τὸν δρόμο μου, κυττάζοντάς τους μ' ἕνα ὕψος ἀδιάφορο.

Ἔτσι πέρασε μιὰ ἡμέρα. Πόσες ἀτελείωτες ἡμέρες πέρασα ἔτσι; Μιὰ βαθυτάτη ἀποθάρρυνσις μὲ βάραινε· καθόμουν καὶ μελετοῦσα περιττὰ πράγματα ὡς κ' αὐτὴ ἡ φιλικὴ πέτρα, ποῦ ἦταν μπροστὰ στὸ καλύβι μου, κ' αὐτὴ ἀκόμα μοῦ φαινότανε θλιμμένη. Ὁ καιρὸς ἦτο στὴ βροχή· μιὰ κουφόβρασι τρομερὴ μοῦ φουσοῦσε ἀπάνω μου τὸ πυρωμένο τῆς χνῶτο. Τὸ πρῶτ' εἶδα ἕνα ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ κ. Μάκ, ποῦ εἶχε πάρει δρόμο κ' ἔτρεχε τόσα σημάδια ποῦ ἔπρεπε νὰ τὰ προσέξω. Ἀποφάσισα νὰ κάμω τῆς προμήθειές μου, πρὶν ἀρχίσουν οἱ κακοκαιρίες.

Ἐδεσα τὸν Αἴσωπο, πῆρα τὰ ραμάτα μου καὶ τράβηξα κατὰ τὸν μῶλο.

Λίγες φορὲς εἶχα αἰσθανθῇ τόση στενοχώρια σὰν τώρα.

Πότε ἔρχεται τὸ βαπόρι; ἠρώτησα ἕνα ψαρά.

— Τὸ βαπόρι; Σὲ τρεῖς ἑβδομάδες.

— Περιμένω τὴν στολή μου.

Ἐδωκα τὸ χέρι ἐνὸς ὑπαλλήλου τοῦ κ. Μάκ.

— Πέτε μου στὸν θεὸ σας, δὲν παίζετε πιά γουῖστ στὸ Σίριλουνδ;

— Μάλιστα πολὺ συχνά.

Ἐμείνα σιωπηλὸς μιὰ στιγμὴ· ἔπειτα εἶπα: — Δὲν εἰμποροῦσα νὰ σᾶς ἔλθω τώρα τελευταῖα.

Τράβηξα μὲ τὸ κουπάκι, ὡς τὸ μέρος ποῦ ψάρευα καθεμέρα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ὀλοένα γινότανε πιὸ βαρεῖα, τὰ κουνούτια πετοῦσαν καπνίζω ἀδιάκοπα, γιὰ νὰ μὴ μὲ ζυγώνουν. Τὸ ψάρι ἐτοιμοῦσε καὶ τὸ ψάρεμα πῆγε καλὰ. Στὸν γυρισμό μου σκότωσα δύο βουταναριές.

Στὸν μῶλο βρῆκα τὸν σιδηροδρογὸ. Εἶχα δουλειά. Μιὰ ἰδέα μοῦ πέρασε.

— Ἐρχεσαι μαζί μου κάμποσο δρόμο;

— Ὁχι, ὁ κ. Μάκ μοῦδωκε νὰ τοῦ κάνω μιὰ δουλειά. Θὰ δουλέψω ὡς τὰ μεσάνυχτα.

— Πάει καλὰ, εἶπα μέσα μου.

Χαιρέτισα τὸν ἄνθρωπο μ' ἕνα γνέψιμο, καὶ τράβηξα πρὸς τὸ σπῆτι τοῦ. Ἡ Εὐα ἦτον στὸ σπῆτι.

— Εἶχα μεγάλη ἐπιθυμία νὰ σὲ ἰδῶ, τῆς εἶπα.

Συγκινήθηκα ποῦ τὴν εἶδα. Ἐκεῖνη ξαφνίσθηκε τόσο πολὺ, ποῦ φαινότανε σὰν χαμένη, εἶπα πάλι:

— Μ' ἀρέσουν τὰ νιάτα καὶ τὰ καλόβουλα τὰ μάτια... Τιμώρησέ με τώρα, ἂν μιὰν ἄλλη μοῦ πῆρε τὰ συλλογικά μου περισσότερο ἀπὸ σένα... Ἀκουσε, ἐρχομαι μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ σὲ καμαρώσω, μοῦ κάνει καλὸ νὰ σὲ βλέπω, σ' ἀγαπῶ. Μ' ἀκουσε ποῦ σ' ἐφώναξα χθὲς τὴν νύχτα;

— Ὁχι, εἶπε τρομασμένη.

Φώναξα Ἐδουάρδα, δεσποινὶς Ἐδουάρδα, μὰ ἤθελα ἐσένα. Εὐπνήσα μὲ τὴ φωνή... Ναί, ἐσένα ἤθελα, ἡ γλῶσσα μου ἔκανε λάθος καὶ ἔλεγε Ἐδουάρδα... Μὰ ἄς μὴ μιλοῦμε πιά γι' αὐτήν. Θεέ μου, πόσο σ' ἀγαπῶ, Εὐα! Τὰ χεῖλάκια σου εἶνε τόσο κόκκινα σήμερα καὶ τὰ ποδαράκια σου εἶνε ὡμορφότερα ἀπὸ τῆς Ἐδουάρδας... γιὰ κύτταξέ τα καὶ σύ!

Σήκωσα λιγάκι τὸ φουστάνι τῆς γιὰ νὰ τῆς δεῖξω τὰ πόδια τῆς. Μιὰ ἔκφρασις χαρᾶς, ποῦ δὲν τὴν εἶχα ἰδεῖ ποτὲ ἀπάνω τῆς, φώτισε τὸ

πρόσωπό της. Έκαμε πώς τραβιέται, μὰ ὕστερα ἄλλαξε ἰδέα. καὶ ἀγκάλιασε μὲ τὸ ἓνα τῆς χέρι τὸν λαιμό μου.

Καθισμένοι σ' ἓνα θρανίό λέμε χίλια-δύο πράγματα.

— Φαντάσου, τῆς εἶπα, πῶς ἡ Έδουάρδα δὲν ξέρει ἀκόμη καλὰ-καλὰ νὰ μιλήσῃ· μιλεῖ σὰν τὸ ἀνέξερο παιδί· λέει: «περισσότερο πιὸ εὐτυχής». Τὴν ἄκουσα μὲ ταυτιά μου. Σοῦ φαίνεται ὡμορφο τὸ μέτωπό της; Έμένα καθόλου· ἔχει ἓνα μέτωπο σκοτεινιασμένο... καὶ δὲν πλένει ποτὲ τὰ χέρια της.

— Ἄς τὴν ἀφίσωμε ἡσυχῇ δὲν εἶπαμε νὰ μὴ μιλοῦμε πιά γι' αὐτήν;

— Ἔχεις δίκαιο, τὸ εἶχα ξεχάσει, βουβαίνομαι, καὶ συλλογίζομαι.

— Γιατί τὰ μάτια σου εἶνε δακρυσμένα; μ' ἐρώτησε ἡ Έῦα.

— Μ' ὄλ' αὐτὰ τὸ μέτωπό της εἶνε ὡμορφο καὶ τὰ χέρια της εἶνε καθαρὰ. Μία φορὰ μόνο ἔτυχε κ' ἦσαν ἀκάθαρτα, αὐτὸ ἤθελα νὰ εἰπῶ...

Κ' ἐξηκολούθησα μ' ἓνα ὕφος νευρικό:

— Τὸ μυαλό μου δὲν ξεκολλάει ἀπὸ σένα, Έῦα... ἄκουσε ὅμως καὶ τι, ποῦ δὲν σοῦ τὸ εἶπα ὡς τώρα: Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ ἡ Έδουάρδα εἶδε τὸν Αἴσωπο εἶπε: «Ὁ Αἴσωπος ἦτον ἓνας σοφὸς ἀπὸ τὴν Φρυγία...» Δὲν σοῦ φαίνεται γελοῖο αὐτὸ τὸ πρᾶμα; Θὰ τὸ εἶχε διαβάσει ἐκείνη τὴν ἡμέρα, εἶμαι βέβαιος.

— Ναί... κ' ἔπειτα;

— Ἄν δὲν ἀπατῶμαι, εἶπε ἀκόμη πῶς ὁ Αἴσωπος εἶχε δάσκαλο τὸν Ξάνθο... χά, χά, χά!

— Ἄ!

— Τί πάει νὰ πῇ αὐτὸ, νὰ κάθεται νὰ σοῦ διηγῆται πῶς ὁ Ξάνθος ἦτο δάσκαλος τοῦ Αἰσώπου;... Δὲν ἔχεις ὅμως ὄρεξι γιὰ γέλια, εἰδεμὴ θὰ ξεκαρδιζόσουν.

Έγέλασε προσποιημένα.

— Ναί, ναί, εἶνε ἀστεῖο, δὲν καταλαβαίνω κ' ἐγὼ γιατί τὸ εἶπε.

Σωπαίνω καὶ σκέπτομαι.

— Δὲν εἶνε καλλίτερα νὰ μείνωμε ἔτσι, χωρὶς νὰ μιλοῦμε; εἶπε ἡ Έῦα, μὲ τὰ μάτια γεμάτα ἀπὸ ἔρωτα, καὶ μοῦ χάιδεψε τὰ μαλλιά μου μὲ τὸ ἓνα τῆς χέρι.

Τὴν σφίγγω δυνατὰ στὸ στήθος μου.

— Ἀγαθὸ πλάσμα! πεθαίνω ἀπὸ ἔρωτα γιὰ σένα... σ' ἀγαπῶ καθεμέρα περισσότερο, ὅταν φύγω πρέπει νάρθῃς μαζί μου... Θέλεις νάρθῃς;

— Ναί

Μόλις τὸ ἀκούω αὐτὸ τὸ «ναί», τὸ μαγεύω πνιγμένο μέσα στὴν πνοή της. Τὸ ἀγκάλιασμά μας γίνεται ἄγριο· μοῦ χαρίζει τὸ σῶμα της λιγοθυμισμένη.

Ἦστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα, φιλῶ τὴν Έῦα καὶ τραβῶ πρὸς τὴν θύρα. Ὁ κ. Μὰκ εἶνε στὸ κατώφλι, ὁ κ. Μὰκ ὅλος κ' ὅλος. Κάμνει ἓνα βῆμα ἔμπρὸς καὶ ρίχνει μιὰ ματιά στὸ δωμάτιο. «Ἄ» εἶπε, ἀνίκανος νὰ βγάλῃ τσιμονδιά, σκοτισμένος ἀπὸ τὸ ξάφνισμα ποῦ τοῦ ἔτιγχε.

— Δὲν περιμένετε βέβαια νὰ μευρῇτε ἐδῶ, τοῦ λέω, ἐνῶ τὸν χαιρετῶ.

Ἡ Έῦα εἶχε κερῶσει.

Ἀφοῦ ἦλθε στὰ σύγκαλά του ὁ κ. Μὰκ, μοῦ ἀποκρίνεται μ' ἓνα μοναδικὸ θράσος.

— Λάθος ἔχετε· ἐσὰς ζητοῦσα ἴσια-ἴσια. Πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτη Ἀπριλίου ὡς τῆς 15 Αὐγούστου, εἶνε ἀπαγορευμένη ἡ χρῆσις πυροβόλων ὅπλων, σὲ μιὰ περίμετρο τοῦλάχιστον ἑνὸς ὀγδόου τοῦ μιλίου, γύρω ἀπ' τὴν ἀπαγορευμένη ζώνη. Σκοτώσατε δύο πουλιὰ σήμερα κόντὰ στὸ νησί· σὰς εἶδαν ἄνθρωποι.

— Σκότωσα δύο βουταναριές, εἶπα, αἰσθανόμενος τὸ λάθος μου.

— Δυὸ βουταναριές ἢ δυὸ δὲν ξέρω τί, ἀδιάφορο· καταπατήσατε τὸν νόμο.

— Τὸ ἀναγνωρίζω δὲν τὸ σκέφθηκα.

— Ἐπρεπε νὰ τὸ σκεφθῇτε.

— Τὸν Μάη ἄδειασα τὸ τουφέκι μου στὸ ἴδιο μέρος, ὅταν πηγαίναμε στὸ μεγάλο νησί... Εἴσασθε καὶ σεῖς μαζί.

— Ἄλλο ζήτημα αὐτό, εἶπε ὁ κ. Μὰκ ξερά-ξερά.

— Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος ἐπὶ τέλους! κάμετε ὅ,τι ξέρετε.

— Μάλιστα, ξέρω καλὰ τί θὰ κάμω.

Ἡ Έῦα ἦτον ἔτοιμη. Μόλις βγῆκα ἀπὸ τὸ σπῆτι, ἔβαλε τὸ ἄσπρο μαντύλι στὰ μαλλιά της καὶ μ' ἀκολούθησε. Τράβηξε κατὰ τὸν μύλο. Ὁ κ. Μὰκ τράβηξε στὸ σπῆτι του.

Συλλογίζομαι τὰ ὅσα ἔγιναν. Τί καλὰ ποῦ ξεγλύστρησε ἀπὸ τὴν δύσκολη θέσι ποῦ εἶχε βρεθῇ! καὶ τί ἄσχημα ποῦ γυάλιζαν τὰ μάτια του! Μιὰ τουφεκιά, δυὸ τουφεκιές, κάτω οἱ δυὸ βουταναριές, ἓνα πρόστιμο... καὶ ἡ ὑπόθεσις εἶχε ξεκαθαρισθῇ μεταξύ μας. Ἀπλούστατο πρᾶγμα!...

Χονδρὲς σταλαγματιές ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανό. Οἱ κίσσες χαμοπετοῦσαν· ὅταν γύρισα στὸ σπῆτι μου κ' ἔλυσα τὸν Αἴσωπο, ἄρχισε

κ' ἔτρωγε χορτάρι. Ὁ ἄνεμος ἄρχισε νὰ φυσᾷ δυνατὰ.

ΚΓ

Ἐνα μίλλι μακρυνά, βλέπω ἀποκάτω μου τὴ θάλασσα· κάθομαι ἀπάνω στὸ βουνό, ἀπαγ-γιασμένος κάτω ἀπὸ ἓνα πεταχτὸν βράχο. Καπνίζω τὴν πίπα μου ἀδιάκοπα· κάθε φορὰ ποῦ τὴν ξανανάβω, ὁ καπνὸς πετάει καὶ στάχτες σὰν κόκκινα σκουλικάκια· ἔτσι σαλεύουν κ' οἱ λογισμοὶ μὲς στὸ μυαλό μου. Μπροστά μου εἶνε ἓνα σωρὸ ξερόκλαδα, λείψανα κάποιας χαλασμένης φωλιάς.

Θυμοῦμαι τῆς παραμικρότερες λεπτομέρειες τῆς ἡμέρας αὐτῆς καὶ τῆς ἀλλήνης. Ὡχ! πῶς κακοπέρασα!...

Νᾶμαι στὸ βουνό. Ὁ ἀέρας κ' ἡ θάλασσα εἶνε γεμάτοι ἀπὸ μουγκρίσματα, τὸ παράπονο τοῦ ἀνέμου βουίζει τρομαχτικὸ στ' αὐτιά μου. Ἀνοιχτὰ στὸ πέλαγος περνοῦν γρήγορες βάρκες μὲ κάτω μούδες κ' ἔχουν μέσα τους ἀνθρώπινες ψυχές, ποῦ πάνε, ὁ Θεὸς ξέρει ποῦ! Ἡ θάλασσα φουσκώνει καὶ βγάζει ἀφρούς, λὲς καὶ κρῦβονται στὰ σπλάχνα της λυσσασμένοι κολοσσοί. ποῦ κουνοῦν χέρια καὶ πόδια καὶ ἀγροικιοῦνται μὲ οὐρλιάσματα... Ὡχ! χιλιάδες δαιμόνια, μὲ τὰ κεφάλια χωμένα στῆς πλάτης, κάνουν χάσι νὰ δέρνουν τὰ νερά μὲ τῆς φτερούγες τους, γιὰ νὰ τὴν κάνουν νάσπρω-λογήσῃ ἀπ' τοὺς ἀφρούς. Κάτω ἐκεῖ σὲ μιὰ ξέρα πετιέται ἓνας Τρίτωνας καὶ σαλεύει τὴν χαίτη του, κυττάζοντας ἓνα καράβι ποῦ θαλασσοδέρνεται, κ' ὁ ἄνεμος τὸ σπρώχνει μακρυνά, πρὸς τὸν ἔρημον Ὠκεανό.

Εἶμαι εὐτυχισμένος στὴ μοναξιά μου, εὐτυχισμένος ποῦ κανένας δὲν μπορεῖ νάντικρύσῃ τὰ μάτια μου· ἀκουμπῶ τῆς πλάτης στὸ βουνό, βέβαιος πῶς κανένας δὲν μὲ παραφυλάγει. Ἐνα πουλὶ τριγυρίζει ἀπάνω ἀπ' τὸν βράχο μὲ στριγγὲς κραυγές. Τὴ στιγμὴν αὐτή, ἓνα κομμάτι βράχου ξεκυλάει καὶ κατακυλιέται κατὰ τὴν θάλασσα. Στέκομαι ὥρα πολλὴ ἀκίνητος καὶ μιὰ γαλήνη χύνεται στὴν ψυχὴ μου· τί καλὰ ποῦ εἶμαι ἐδῶ ἀπάνω, μὲς στὴν κρυψὼνα μου, συλλογίζομαι, κ' ἡ βροχὴ λυσσομανεῖ ὀλοένα. Κουμπόνω τὸ σακκάκι μου καὶ δοξάζω τὸν Θεό, μέσα στὸ ζεστό μου ροῦχο. Καὶ καταχνιάζω-μαι.

Ἦρθε τὰπόγεμα. Πέρνω τὸν δρόμο τῆς καλύβας μου καὶ βρέχει ἀκόμα. Νὰ κ' ἓνα συναπάντημα, ποῦ δὲν τὸ περίμενα. Νὰ ἡ Έδουάρδα μπροστά μου στὸ μονοπάτι, ἡ Έδουάρδα

μουσκεμένη ἀπ' τὸ νεροπόντι, μὰ χαμογελαστή ὡς τόσο. — «Ἄ! ἔτσι λοιπόν!» λέω, μέσα μου, μ' ἓνα ξαφνικὸν θυμό. Γαντζωμένο μὲ τὰ δάχτυλα τὸ τουφέκι μου, τραβῶ τὸν δρόμο μου, ἐνῶ χαμογελαστὴ πάντα ἐκείνη μοῦ φωνάζει:

— Καλημέρα!

Πλησιάζω ἀκόμα λίγα βήματα καὶ τῆς λέω:

— Σὰς χαιρετῶ, ὠραία μου κοπέλλα! Ἐκείνη στέκεται σὰν χαζὴ ἀπ' τὸ περιγέλιο μου. Ἀλλοίμονό μου! μιλοῦσα χωρὶς νὰ ξέρω κ' ἐγὼ τί λέω... Κι' αὐτὴ κάνει ἓνα φοβισμένο χαμόγελο.

— Ἐρχεσθε ἀπὸ τὸ βουνό; Θὰ εἴσαστε μουσκεμένος... Ἐγὼ ἐδῶ ἓνα σαλάκι, τὸ θέλετε; Ἐμένα δὲν μοῦ χρειάζεται καθόλου... Μὰ ἐσεῖς κάνετε πῶς δὲν μὲ γνωρίζετε πιά.

Καὶ κουνεῖ τὸ κεφάλι της μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα.

— Ἐνα σαλάκι! τῆς λέω σπασμένος στὰ γέλια. Ἐγὼ ἔχω ἓνα σακάκι, τὸ θέλετε; Δὲν μοῦ χρειάζεται καθόλου, θὰ τὸ δάνειζα σ' ὅποιον τύχη· πάρτε λοιπὸν ἐλεύθερα. Θὰ τῶ-δυνα μὲ ὅλη μου τὴν εὐχαρίστησι σὲ καμμιά γυναῖκα κανενὸς ψαρᾶ.

Μ' ἄκουε μὲ τόση προσοχή, ποῦ γινότανε ἄσχημη, μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει. Εἶχε βγάλει τὸ σαλάκι της καὶ τὸ κρατοῦσε στὸ χέρι. Ἐβγάλα κ' ἐγὼ γρήγορα-γρήγορα τὸ σακάκι μου.

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, βάλτε πάλι τὸ ροῦχο σας. Τόσο μ' ἐχρεύεσθε; Ἐλάτε λοιπόν, βάλτε γρήγορα τὸ σακάκι σας, πρὶν μουσκέψετε ὡς τὸ κόκκαλο.

Ξανάβαλα τὸ σακάκι μου.

— Ποῦ πάτε; ἐρώτησα μὲ σβυσμένη φωνή.

— Πουθενά... Δὲν τὸ χωνεύω, αὐτό, νὰ βγάλετε τὸ σακάκι σας.

— Τί τὸν κάματε τὸν βαρῶνο σήμερα; Ὁ κ. κόμης δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦνε στὴ θάλασσα μ' αὐτὸν τὸν καιρὸ.

— Γυλάν, ἔχω καὶ τι νὰ σὰς πῶ.

Τὴν διέκοψα:

— Εἰμπορῶ νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ προσφέρετε τοὺς χαιρετισμούς μου στὸν δοῦκα;

Μὲ κυττάζει καὶ τὴν κυττάζω. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ τῆς κόψω πάλι τὴν ὀμίλια, μόλις κἀνὴ νάνοῖξῃ τὸ στόμα της. Μὰ ἓνας πόνος τῆς σφίγγει τὸ πρόσωπο. Γυρίζω τὰ μάτια μου ἀλλοῦ καὶ τῆς λέω:

— Σὰς μιλῶ σοβαρά, δεσποινὶς Έδουάρδα. Κλείστε τ' αὐτιά σας σ' αὐτὸν τὸν πρίγκιπα.

Δὲν εἶνε ὁ ἄνδρας, ποῦ σὰς πρέπει. Σὰς ἐγ-
γυῶμαι πῶς ἀπὸ μέσα του τὸ συλλογίζεται,
ἂν πρέπει νὰ καταδεχθῇ νὰ σὰς πάρη γυναῖκα.
Δὲν εἶνε γιὰ σὰς, σὰς τὸ λέω.

— Ἀς τὰφίσωμε αὐτά, Γκλάν. Ἐγὼ σὰς εἶχα
δλοένα στὸν νοῦ μου. . . Ἐσεῖς ὅμως θὰ βγά-
ζατε τὸ σακάκι σας καὶ θὰ γινόσαστε μου-
σκίδι γιὰ τὴν ἀγάπη μιᾶς ἄλλης, ἐνῶ ἐγὼ ἐρ-
χόμουν γιὰ σὰς.

Ἐκοῦνησα τῆς πλάτες.

— Ἀφήστε με νὰ σὰς προτείνω ἐγὼ ἕνα
γαμβρό, τὸν γιατρό. Ὅσο γι' αὐτὸν δὲν ἔχετε
τίποτε νὰ μοῦ πῆτε. Εἶνε ἕνας ἄνθρωπος
στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του καὶ γερὸ μυαλό.
Γιὰ συλλογισθῆτε το.

— Ἀκοῦστε με μιά στιγμή.

— Τὸ σκυλί μου, ὁ Αἴσωπος, μὲ περιμένει
στὸ καλὺβι.

Ἐβγάλα τὸ κασκέτο μου καὶ ξαναεἶπα ἀ-
κόμα μιά φορά.

— Σὰς χαιρετῶ, ὦραία μου κοπέλλα.

Καθὼς μὲ εἶδε ν' ἀπομακρύνωμαι, ἔβαλε
μιά φωνή:

— Μὴ μοῦ σχίξης τὴν καρδιά μου! Ἐγὼ
ἦρθα ἐδῶ γιὰ σένα, σὲ γύρευα παντοῦ καὶ
στὸ εἶδα μπροστά μου, σὲ δέχθηκα μὲ τὸ
πὶο γλυκὸ χαμόγελο. Χθὲς κόντευα νὰ χάσω
τὸ μυαλό μου, ἀπ' τὴ συλλογὴ μου. . . τὸ κε-
φάλι μου γυρίζε. Σήμερα ἤμουν στὴν σάλα
κάποιος ἐμπήκε χωρὶς νὰ σηκώσω τὰ μάτια
μου, κατάλαβα ποῖος ἦτον. — Ἐχθὲς τράβηξα
κουπὶ ὥς μισὸ μίλλι, μοῦ εἶπε. Δὲν κουρα-
στήκατε; τὸν ἐρώτησα. — «Ναὶ κουράσθηκα
πολύ, τὰ χέρια μου ἔβγαλαν φουσκάλες» ἐπρό-
σθεσε μελαγχολικά. Ἐγὼ συλλογιζόμουν: Λυ-
πᾶται γιὰ τὲς φουσκάλες ποῦ βγαλε! . . . Ὑστερ'
ἀπὸ μιά στιγμή μοῦ λέει: «— Ἐθχὲς τὴ νύ-
κτα ἄκουσα φωνὲς κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά
μου. Ἡ ἐπιστάτρια σας γλυκοκουβέντιαζε μ'
ἕνα ὑπάλληλό σας». Ναὶ θὰ παρθοῦνε. —
Μὰ ἦταν δύο ὥρες νύκτα. — Τί μ' αὐτό! ἡ
νύκτα εἶνε δική τους». Διόρθωσε τὰ χρυσά
ματογυῶλια του στὴ μύτη του καὶ ξαναεἶπε:
— Ἐν τούτοις δὲν σὰς φαίνεται πῶς αὐτὸ τὸ
πράγμα κάνει κακὴ ἐντύπωσι, τέτοια ὥρα
νύκτα; Ἐγὼ δὲν τὸν ἐκύτταξα καθόλου. Δέκα
λεπτὰ πέρασαν ἔτσι. «— Νὰ σὰς ὀρίξω ἕνα

σάλι στῆς πλάτες σας; μ' ἐρώτησε — Ὅχι, εὐ-
χαριστῶ! — Ἀχ! ἂν ἠμποροῦσα τοῦλάχιστον
νὰ φτάσω τὸ χεράκι σας! . . . » Ἐμένα ὁ νοῦς
μου ἔτρεχε ἄλλοῦ, δὲν τοῦ ἀποκρίθηκα. Μοῦ-
βαλε ἀπάνω στὰ γόνατά μου ἕνα κουτάκι τὸ
ἄνοιξα ἦταν μέσα μιά καρφίτσα, μ' ἕνα στέμμα
ἀπάνω, στολισμένο μὲ δέκα πετράδια. . . Γκλάν,
νὰ τὴν ἡ καρφίτσα θέλεις νὰ τὴν ἰδῇς; Τὴν
ἐπάτησα μὲ τὰ πόδια μου, εἶνε τσιακισμένη.

« Τί νὰ τὴν κάμω αὐτὴν τὴν καρφίτσα;
τὸν ἐρώτησα. — Νὰ τὴν φορέσετε ». Τοῦ ἐπέ-
στρεψα τὸ κόσμημα καὶ τοῦ εἶπα: « Ἀφήστε
με ἡσυχῇ » ὁ νοῦς μου τρέχει σ' ἕναν ἄλλον
αὐτὴ τὴ στιγμή. — Ποιὸν ἄλλον; — Ἐναν κυ-
νηγό! Ἐκεῖνος μοῦ δώκε γιὰ ἐνθύμησι μονάχα
δύο χαριτωμένα φτερά. . . Πάρτε πίσω τὸ
δῶρο σας! . . . » Δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ πάρῃ πίσω.
Τότε μονάχα γύρισα καὶ τὸν ἐκύτταξα, τὰ
μάτια του ἔσφαζαν. « — Δὲν θὰ τὴν πάρω πίσω
αὐτὴν τὴν καρφίτσα, εἶπε, κάμετέ τὴν ὅτι θέ-
λετε, τσακίστε τὴν! . . . » Σηκώθηκα ἀμέσως
ἀπάνω καὶ τὴν ἐπάτησα μὲ τὸ τακοῦνι μου. .

Σήμερα τὸ πρωτὶ ἔγιναν ὅλ' αὐτά. Τέσσαρες
ὥρες περίμενα ἐπὶ τέλους μετὰ τὸ φαγὶ βγήκα
ἔξω. Τὸν εὗρηκα στὸν δρόμο μου — «Ποῦ
πάτε; μ' ἐρώτησε — Πάω ναῦρῶ τὸν Γκλάν
καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μὴ μὲ ξεχάνῃ. . . »
Ἀπὸ τὴν μία τὸ μεσημέρι σὲ περιμένω ἐδῶ.
Ἀκουμπισμένη σ' ἕνα δένδρο, σὲ εἶδα ποῦ ἐρ-
χόσουν, ἔμοιαζες σὰν θεός. Τὸ ἀνάστημά σου,
τὰ γένια σου, οἱ πλάτες σου, ὅτι εἶνε δικό σου
γεμίζει τὴν καρδιά μου ἀπὸ ἔρωτα. . . Μὰ ἐσὺ
κάθεσαι στὰ καρφία, θέλεις νὰ φύγῃς, ἄλλο
δὲν συλλογίζεσαι παρὰ πῶς νὰ φύγῃς. . . δὲν
σὲ μέλλει γιὰ μένα, οὔτε γυρίζεις νὰ μὲ ἰδῇς. . .

Εἶχα σταθῇ καὶ τὴν ἄκουα. Ὅταν τελείωσε
ἔκαμα λίγα βήματα. Εἶχα βασανισθῇ πολὺ κ'
ἡ καρδιά μου εἶχε γίνῃ πέτρα τὴν ἐκύτταξα
μ' ἕνα χαμόγελο καὶ ξαναστάθηκα:

— Κάτι εἶχατε νὰ μοῦ πῆτε νομίζω;

Αὐτὴ ἡ εἰρωνεία τὴν ἔβγαλε ἀπ' τὴν ὑπο-
μονή της.

— Κάτι εἶχα νὰ σὰς πῶ; Μάλιστα, μὰ σὰς
τὸ εἶπα αὐτὸ ποῦ εἶχα. . . λοιπὸν δὲν ἀκού-
σατε τίποτε; Ὅχι, δὲν ἔχω πιά τίποτε νὰ σὰς πῶ.

Ἡ φωνὴ τῆς ἔτρεμε, μὰ δὲν μὲ συγκί-
νησε καθόλου.

Ἐπεται συνέχεια.

Μετάφρ. Π. Νβ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ριχάρδος Βάγνερ¹

— Τὸ ὄργανον τῆς καρδίας εἶναι ὁ τόνος
ἡ καλλιτεχνικὴ του γλῶσσα εἶναι ἡ μουσικὴ.
Εἶναι ὁ πλήρης παλμῶν ἔρως, ὁ ἐξιδανι-
κεύων τὴν αἰσθητὴν ἡδονὴν καὶ καθιστῶν
ἀνθρώπινον τὸ ὑπερούσιον καὶ ἀκατάληπτον.

— Μόνον εἰς τὴν ἀγάπην ἐννοῶ τὸ πνεῦμα
τῆς Μουσικῆς.

— Τὸ μελόδραμα εἶναι μία πλάνη, διότι
εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τέχνης σκοπὸς εἶναι τὸ
μέσον τῆς ἐκφράσεως — ἡ μουσικὴ — μέσον
δὲ ὁ σκοπὸς τῆς ἐκφράσεως — τὸ δρᾶμα. —

— Τὸ δρᾶμα εἶναι τὸ ἀριστοτέχνημα κάθε
ἐποχῆς διότι εἰς αὐτὸ ὁ ὕψιστος σκοπὸς τῆς
τέχνης ἐκδηλοῦται ἐκφραστικώτερα καὶ ἀπλού-
στερα.

Φ. φ. Σίλλερ

— Ζωὴν ἀναπνέει ἡ πλαστικὴ τέχνη, πνεῦμα
ζητῶ ἀπὸ τὸν ποιητὴν. Ἡ ψυχὴ ὅμως προφέ-
ρει τὴν λέξιν Πολύμνια.

— Τὸ ὄργανον τῆς ἀκοῆς εἶναι ἡ συντομο-
τέρα ὁδὸς ἡ ἄγνοια κατ' εὐθείαν εἰς τὴν καρ-
δίαν. Ἡ μουσικὴ κατεδάμασε τὸν πορθητὴν
τοῦ Βαγδατίου διὰ τὸ ὅποιον θὰ ματαιοπο-
νοῦσε ἡ δύναμις τῆς ζωγραφικῆς.

Φὸν Χίλλερ²

— Ἐὰν ἡ εὐγενὴς μας τέχνη — ἡ μουσικὴ
— δὲν παύῃ νὰ ἐξυψώῃ καὶ νὰ ἐμπνέῃ, τοῦτο
φανερώνει τὸ ἀνυπερβλήτον καὶ αἰώνιον με-
γαλεῖον της. Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ
μὲ τὴν ἀγάπην.

— Δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ ὑπαρξὶς τῆς
μουσικῆς, ἐὰν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διατυπώνει
ἦτο δυνατόν νὰ ἐκφρασθῇ ἢ διὰ τοῦ λόγου ἢ
καὶ νὰ παρασταθῇ διὰ τῆς γραφίδος.

— Ἡ ἔνωσις τοῦ τόνου μετὰ τοῦ λόγου

εἶναι ὁ εὐγενέστερος ὑμέναιος, ὁ ὁποῖος μέχρι
τοῦδε ἐωρτάσθη εἰς τὴν τέχνην.

— Ἐνόσω ὁ καλλιτέχνης διασκεδάζει τοὺς
ἄλλους ἀπλῶς μὲ τὴν τέχνην του, φαίνεται σὰν
δοῦλος τοῦ κοινοῦ καὶ μόνον ὅταν δημιουρ-
γήσῃ τι ὠραῖον, ἀληθές, ἔξοχον, ἴσεται ὑπε-
ράνω του.

Ἐδουάρδος Χάνσλικ¹

— Διότι ἐμπνεόμεθα ἀπὸ τὸ μουσικὸν κάλ-
λος καὶ τὸ ἐπιζητοῦμεν πάντοτε, δὲν ἀπεκλεί-
σαμεν μὲ τοῦτο τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὴν μουσι-
κὴν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ προσδιωρίσαμεν. Δὲν
ἀναγνωρίζομεν κάλλος χωρὶς πνεῦμα.

— Ἡ μελωδία καὶ ἡ ἁρμονία, οἱ δύο κύ-
ριοι παράγοντες τῆς μουσικῆς, δὲν εὐρίσκονται
εἰς τὴν φύσιν, ἀλλὰ εἶναι ἐπινοήματα τοῦ ἀν-
θρώπινου πνεύματος.

— Οἱ τίτλοι τῶν ἔργων μᾶς προδιαθέ-
τουνι πολλάκις ψευδῶς διότι δίδουν εἰς τὰς
παραστάσεις καὶ τὰς αἰσθήσεις μας διάφορον
διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἀποδίδομεν εἰς
τὸν χαρακτῆρα τῆς μουσικῆς.

— Κάθε μελοποίησις εἶναι ἀνθρώπινον ἔρ-
γον, δημιούργημα ὠρισμένου ἀτόμου, ἐποχῆς,
πολιτισμοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ στοι-
χεῖα ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα ταχύτερα καὶ ἄλλα
βραδύτερα ἀτονοῦν.

— Τὸ κοινὸν ἐρωτᾷ ἐὰν ἡ μουσικὴ εἶναι
θλιβερὰ ἢ φαιδρὰ. Ὁ μουσικὸς ἐὰν εἶναι
καλὴ ἢ κακὴ. Ἡ μικρὰ αὐτὴ διαφορὰ φανε-
ρόναι καλὰ εἰς πόσον μακρὸν κόσμον κα-
τοικεῖ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

— Τὸ κοινὸν καὶ ὁ καλλιτέχνης αἰσθάνον-
ται δικαιολογημένον πόθον διὰ κάθε νέον
καὶ ἡ κριτικὴ ἡ ὁποία μένει πιστὴ εἰς τὰς
παραδόσεις καὶ δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἀ-

¹ Eduard Hanslick. «Vom musikalisch = Schön-
nen» (ιδ. ἐκδ. 9 1896). Ὁ Ε. Hanslick εἶναι ἀπὸ
τοὺς γονιμωτέρους μουσικοῖστορικοὺς καὶ κριτικοὺς
συγγραφεῖς. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του τὰ μᾶλλον
γνωστὰ εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον εἶναι τὸ ἐννεατόμουν
«die moderne Oper» μετὰ τοῦ «Aus neuer und neue-
ster Zeit.» — «Aufsätze über Musik und Musiker» — «Kon-
zerte, Komponisten und Virtuosen der letzten 15 Jahre»
(ἐκδοσ. 4 1896) «Aus meinem Leben» (ἐκδοσ. 1894) καὶ

² Richard Wagner: Gesammelte Schriften.

³ Ferdinand v. Hiller: Aus dem Tonleben un-
serer Zeit. Γνωστὸς συνθέτης καὶ γόνιμος συγγραφεὺς.
Ἐπλούτισε τὴν μουσικὴν φιλολογίαν δι' ὀλοκλήρου
σειρὰς συγγραμμάτων. Τὰ γνωστότερα εἶναι: «Die
Musik und das Publikum», «Erinnerungen», «Musika-
lisches und Persönliches», «Wie hören wir Musik?» etc.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»,

Διάλεξις Γ. Σωτηριάδου.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν «Παναθηναίων» ἔγκαι-
νιάσθησαν διαλέξεις, κατὰ τὰς ὁποίας τὸν
λόγον θὰ ἔχουν ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι συνε-
ργάται τοῦ περιοδικοῦ τούτου. Πρῶτος ὡμίλησε
τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν 21 Δεκεμβρίου ὁ
κ. Γεώργιος Σωτηριάδης, ἀρχαιολόγος. Θέμα
εἶχε τὴν ἀρχαιολογικὴν σκαπάνην, τὸ ἔργον
τοῦ ἀρχαιολόγου, ἀποκαλύπτοντος καὶ ἐξη-
γεῖντος διὰ τῆς σκέψεως τὰ θαμμένα λεί-
ψανα τῶν περασμένων καὶ μακρυνῶν γενεῶν,
μὲ μίαν λέξιν, τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀρχαιο-
λογίας. Δὲν πρόκειται εἰς τὸ χρονογραφικόν
αὐτὸ σημεῖωμα, νὰ παρουσιάσωμεν τὸν ὁμι-
λήτην. Ὁ κ. Σωτηριάδης εἶνε γνωστὸς con-
féréncier. Δὲν στερεῖται κανὲν ἀπὸ τὰ χαρί-
σματα τοῦ ῥήτορος τὰ προκαλοῦντα τὴν γοη-
τείαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν. Ἀρκεῖται νὰ
ἀναφέρωμεν ὅτι ἔχει τόσον ἰσχυρὰν ῥητορικὴν
ἐκφράσιν, καὶ εἶνε τόσον ἀναλυτικὸς ὥστε νὰ
δύναται νὰ διατηρῇ ἀμετάπτωτον τὴν προσο-
χὴν τῶν ἀκροατῶν του.

Ἄλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ θέμα τῆς διαλέξεως.
Τί φῶς, ἀληθινά, ποῦ ἐξέλαμψεν ἀπὸ τὰ
θαμμένα ἐρείπια! Ἐμάθαμεν μὲ τόσην καθυ-
στέρησιν, γεγονότα ποῦ ἔγιναν πρὸ χιλιετηρί-
δων. Μᾶς ἤλθεν εἰδησις διὰ πυρκαϊᾶς πόλεων
ποῦ δὲν τὰς ἐμνήμονευσεν κανένας ἀπολύτως
ἱστορικός, ἐπειδὴ πολὺ ἀργότερα ἤνοιξε τὰς
δέλτους τῆς ἱστορίας. Εἶδαμεν καὶ τὸν μα-
κρυσμένον πρόγονον τοῦ πραξιτελείου Ἑρμοῦ,
— πῆλινον βάνανσον ὁμοίωμα προτομῆς ἀν-
θρώπου, ἀνάλογον μὲ τὰ χονδροειδέστερα πλα-
στικά ἔργα τῶν φυλακισμένων τοῦ Παλα-
μῆδιου!

Ἐνόσω ἐπεριμέναμεν μόνον ἀπὸ τὰ κείμενα
καὶ τὰ σωζόμενα ἐρείπια νὰ φωτισθῶμεν διὰ
τὸ παρελθόν, ἡμπορούσαμεν νὰ φθάσωμεν μέ-
χρι τοῦ ἔκτου ἢ τοῦ πολὺ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος
π. Χ. Ἀπὸ τότε χρονολογοῦνται καὶ αὐτὰ τὰ

ὁμηρικὰ ἔπη. Ἀλλὰ πέραν τούτου, μακρύτερα
ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ, διὰ τοὺς
ὁποίους ἀκόμη τόσας ἀμφιβολίας μᾶς ἀφίνουν
τὰ ἀρχαῖα κείμενα, τίποτε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ
εἰκασώμεν ὅ ὁ πτωχὸς Πανσανίας, ὁ ὁποῖος
δὲν ἐφραντάσθη κἄν ὅτι τὸ βιβλίον του ἤθελε
ἀποτελέσει, ἐλλείψει ἄλλου, τὸ *va-de-mecum*
κάθε ἀρχαιολόγου, δὲν ὑπώπτευσε τίποτε διὰ
τὸ μακρυνὸν αὐτὸ παρελθόν. Καὶ ἰδοὺ πλέον
τώρα ὁ φωτεινὸς δρόμος ποῦ ἀνοίγεται ἀπὸ
τὴν σκαπάνην. Ἰδοὺ ἡ ἐμπνευσμένη μορφή
τοῦ Σλήμαν, ἀνασκάπτοντος καὶ ἀποκαλύπτον-
τος τὸ Ἴλιον. Σὺν βόμβᾳ ἔπесαν εἰς τὴν Εὐ-
ρώπην τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκα-
φῶν αὐτῶν. Ἔως τότε ἐπιστεῦτο γενικῶς ὁ
Ὅμηρος ὡς εὐφάνταστος ποιητής. Τὰ καπνι-
σμένα συντρίμματα τοῦ Ἰλίου ἀπέδειξαν ὅτι
ὁ Ὅμηρος δὲν ἔπλασε μῦθον, ἀλλὰ διὰ τῆς
ποιητικῆς ψυχῆς του συνέλαβε καὶ ἀπετύπωσε
εἰς ὥραιās εἰκόνας τὴν ἱστορίαν, χωρὶς νὰ μετα-
τρέψῃ τὰ ἱστορικά γεγονότα μὲ ἀχαλίνωτον
ποιητικὴν ἄδειαν, ὅπως ἔκαμε συχνὰ τοῦτο ὁ
Σαίξπηρ. Ἐπίστευσεν ὁ Σλήμαν εἰς τὸν Ὅμη-
ρον. Καὶ μὲ τὸν κόκκον αὐτὸν τῆς πίστεως
ὑψωσε τὴν δᾶδα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφώ-
τισε πολιτισμοὺς θαμμένους εἰς τὴν σκόνην
αἰώνων λησμονημένων καὶ ἀγνώστων.

— Τιμὴ, λέγει μὲ παλλομένην ἐκ συγκινή-
σεως φωνὴν ὁ κ. Σωτηριάδης, εἰς τὸν ἐμπνευ-
σμένον αὐτὸν ἐργάτην, ὁ ὁποῖος μᾶς ἤνοιξε
τόσον εὐρεῖς, τοὺς ὀρίζοντας τοῦ παρελθόντος.

Τὸ ἔργον τοῦ Σλήμαν συνεπληρώθη ἀπὸ
ἄλλον βαθυνώμονα ἐπιστήμονα, τὸν κ. Γ.
Δαῖρπφελδ, διευθυντὴν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Γερ-
μανικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ κ. Δαῖρ-
πφελδ μεταβὰς ἐπιτοπίως συνεπλήρωσε τὰς ἀνα-
σκαφὰς καὶ ἀνεσκέυασεν διὰ τοῦ βαθέως ἐρευ-
νητικοῦ πνεύματός του τὰς πρώτας πλάνας.
Καὶ ὁ ρήτωρ τῆς προχθεσινῆς διαλέξεως ἀνέ-
φερεν, ὅτι παρευρέθη εἰς τὰς ἀνασκαφὰς
αὐτὰς καὶ ἀναπολεῖ εὐχαρίστως τὸν χρόνον
ἐκεῖνον κατὰ τὸν ὁποῖον ἔζησε τὰς πληρεστε-
ρας καὶ φωτεινότερας στιγμὰς τῆς ἀρχαιολογι-
κῆς ζωῆς του.

Ὁ κ. Σωτηριάδης εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς

ὁμιλίας του παρουσίασε κάθετον τομὴν τοῦ ὑ-
ψώματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο τὸ Ἴλιον
καὶ ὅπου ἐνεργήθησαν αἱ ἀνασκαφαί. Ἡ κά-
θετος αὕτη τομὴ παρουσίαζε ποικίλα ἐπ' ἁλ-
λήλων κείμενα στρώματα, παρουσιάζοντα καθὲν
μίαν ἐποχὴν, μίαν φάσιν τῆς ἱστορίας τοῦ
ἀνθρωπίνου γένους, ἓνα πολιτισμόν. Ἐπὶ τοῦ
ἱστορικοῦ ἐκείνου χώρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
ἡγέρθησαν καὶ συνετρίβησαν καὶ ἐκ νέου οἰ-
κίσθησαν καὶ καταστραφεῖσαι ἰδρῦθησαν ἐκ
τρίτου καὶ τετάρτου νέαι πόλεις. Εἰς ἕκαστον
στῶμα, εὐκρινῶς διαχωριζόμενον τῶν ἄλλων,
εὐρέθησαν διάφορα λείψανα, μαρτύρια ἄλλης
χρονικῆς περιόδου καὶ ἄλλου πολιτισμοῦ. Πῶς
τώρα νὰ καταταχθῶσι χρονολογικῶς τὰ διά-
φορα στρώματα; Ἰδοὺ αἱ πρῶται ἀπορίαι τῆς
Ἀρχαιολογίας. Ἀλλ' ἀμέσως τὸ ἐρευνητικὸν
πνεῦμα προστρέχει εἰς τὴν συγκριτικὴν ἐπιστή-
μην. Ἡ ἀρχαιολογία δίδει τὸ χέρι εἰς τὰς ἀδελ-
φὰς ἐπιστήμας καὶ αἱ ἀπορίαι λύονται καὶ τὸ
φῶς ὁλονὲν ἰσχυρότερον καὶ ἐντονώτερον ἀπλό-
νεται εἰς τοὺς σκοτεινοὺς ὀρίζοντας πρὸς τὴν
ἀρχὴν τῶν αἰώνων. Αἱ ἀνασκαφαί τῶν Μυ-
κηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῶν Ἀμυκλῶν καὶ
κατόπιν ἡ ἀσιανολογία καὶ αἰγυπτιολογία
ἐρχονται ἐπὶ κούρου. Εἶνε γνωστὰ τὰ θαυ-
μάσια καὶ ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὰ
ὁποῖα ἀπέληξαν αἱ ἐρευναι τῶν ἀσιανολό-
γων. Διὰ τῶν φωτεινῶν τούτων δεδομένων
κατορθώνει ἡ κυρίως ἀρχαιολογία νὰ κατατάξῃ
χρονολογικῶς τὰ εὐρήματα, τὰ ὁποῖα ἀπεκα-
λύφθησαν εἰς ἕκαστον τῶν στρωμάτων τούτων.
Εἰς τὸ στῶμα τὸ ἐπονομασθὲν συμβατικῶς
τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, εὐρέθησαν ἀντι-
κείμενα, τῶν ὁποίων, ὡς ἐβεβαίωσαν οἱ αἰγυ-
πτιολόγοι, ἐγένετο χρῆσις εἰς Αἴγυπτον κατὰ
τὸ τέλος τῆς δευτέρας χιλιετηρίδος πρὸ Χρι-
στοῦ. Τινὰ τούτων φέρουν καὶ τὸ ὄνομα
τοῦ ὑπάρχοντος τότε βασιλέως ἐν Αἰγύπτῳ.
Πολὺ λογικῶς ἐξηγεῖται τὸ πρᾶγμα ἐὰν παρα-
δεχθῶμεν ὅτι τὸ στῶμα τοῦτο τοῦ Ἰλίου ἀντι-
στοιχεῖ πρὸς τὴν ὁρισμένην αὐτὴν περίοδον
τῆς αἰγυπτιακῆς ἱστορίας, ὅτε τὰ αἰγυπτιακά
ἄγγεα καὶ σκευὴ εἰσῆγοντο ἐξ Αἰγύπτου ἢ
κατεσκευάζοντο κατ' ἀπομίμησιν τῶν αἰγυπτι-
κῶν ὅπως πολὺ βραδύτερον ἢ Ρώμῃ ἀπει-
μεῖτο ἀτέχνως ἢ μὲ τεχνικὴν ἐντέλειαν ἑλλη-
νικὰ καλλιτεχνικά ἔργα. Ἀλήθεια εἶνε ὅτι καὶ
σήμερον κάμνομεν χρῆσιν παλαιῶν πραγμάτων
ἀλλ' εἶνε πολὺ ὀλίγα ὅπως εἶνε ὀλίγισται αἱ
ὑπάρχουσαι σήμερον αἰθουσαι, αἱ ἐπιπλωμένα
μὲ ρυθμὸν Λουδοβίκου ΙΔου, ἢ ἄλλον τινὰ

οἰονδήποτε παλαιόν. Ἄλλη λεπτὴ παρατήρησις
ἔρχεται εἰς ἐπίρρῳσιν ταύτης. Εἰς τὸ στῶμα
τοῦτο τῶν μυκηναϊκῶν ἐρειπίων δὲν εὐρίσκεται
οὐδὲ ἴχνος σιδήρου, ἐνῶ ἀφθονεῖ ὁ χρυσοὺς καὶ
ὁ χαλκός. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὅμηρος, ὁ ἀπεικονίσας
τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, δὲν κάμνει σχεδὸν διόλου
λόγον εἰς τὴν Ἰλιάδα περὶ σιδήρου ἀλλὰ μό-
νον περὶ τῶν ἄλλων μετάλλων ἐκ τῶν ὁποίων
καὶ ὁ ὀπλισμὸς καὶ τὰ ἐξαρτήματα τῆς ἐνδυ-
μασίας ἦσαν κατασκευασμένα. Ἰδοὺ λοιπὸν
στοιχεῖα ἱκανὰ διὰ νὰ σχηματίσωμεν πεποίθη-
σιν καὶ βεβαιότητα ὅτι εἰς τὸ στῶμα τοῦτο
εὐρισκόμεθα ἐπὶ πολιτισμοῦ ἀκμάσαντος περὶ
τὸ 1500 περίπου ἕως 1200 πρὸ Χριστοῦ.
Ἀνασκάπτομεν βαθύτερον ἀκόμη τὸ ἔδαφος
τοῦ Ἰλίου. Ὑστερον ἀπὸ τρία ἕως τέσσαρα
μέτρα εὐρισκόμεθα ἐνώπιον ἐρειπίων εὐτε-
λῶν οἰκισμῶν πρῶτον καὶ κατόπιν ἄλλης πό-
λεως ἀποτεφρωθείσης. Τεῖχη ὀχυρὰ τὴν περι-
βάλλουν. πυλῶνες, πρόπυλα, ἀνάκτορα τὴν στο-
λίζουν. Ὅποια ἐκπληξίς, ὅποια τῶν παραμυθιῶν
μαγικὰ παλάτια καὶ πόλεις νεκρωμένη κάτω εἰς
τὰ βάθη τῆς θαλάσσης— ὑποκάτω εἰς τὰ στῶ-
ματα τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ἀνθρώπινα κατοικίαι,
χωρία καὶ πόλεις ἀλλεπάλληλαι ἐσχημάτισαν!
Αὕτη εἶνε ἡ πόλις, τὴν ὁποίαν ὁ Σλήμαν ἀπε-
κάλεσε κατ' ἀρχὰς τὸ Ἴλιον τοῦ Ὀμήρου. Ποι-
κίλη εἶνε ἡ σπουδὴ τοῦ ἀρχαιολόγου ἐδῶ. Εἰς
τοὺς ἐκ πλίνθων ὠμῶν τοίχους τοὺς ὁποίους ἡ
πυρκαϊὰ ἐπυράκτωσε, εἰς τὰ ἀπειρα ἄγγεα, εἰς
τὰ ἄλλα ἀντικείμενα, εἰς τὰ χώματα καὶ τοὺς λίθους
βλέπει ὁ ἀρχαιολόγος τὰ ἴχνη τῶν ἀνθρώπων,
οἵτινες ἔζησαν ποτὲ ἐκεῖ. Ἐζησαν πολὺ πρὸ
τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, πολὺ πρὸ τοῦ 1500
πρὸ Χριστοῦ καὶ ἰδοὺ «μὲ τὴν σκέψιν καὶ μὲ
τὴν σκαπάνην» φθάνομεν εἰς τὰ 2000 ἔτη πρὸ
Χριστοῦ— ἴσως καὶ πολὺ ἐνωρίτερα. Θησαυ-
ρὸς μας ἀνεκτίμητος τὰ ἄγγεα! Εἶνε οἱ ἀσφα-
λεῖς χρονολογικοὶ πίνακες τῆς ἀρχαιολογίας. Καὶ
κατωτέρω, βαθύτερα τῆς πόλεως ταύτης νέος
πολιτισμὸς, ἢ, διὰ τὴν ἀκριβολογίαν, παλαιο-
ἀτὴ βαρβαρότης. Δὲν ἔχομεν πλέον ἐδῶ οὔτε
μέταλλα οὔτε ἔργα τέχνης. Ἐδῶ, ὅπως καὶ
ἄλλαχοῦ μὲ τὰ τοιαῦτα στρώματα μεταβαίνο-
μεν πλέον εἰς τὴν λιθίνην ἐποχὴν. Ἐχομεν
ἐργαλεῖα κατασκευασμένα ἐκ λίθου. Ἐργαλεῖα
κατασκευασμένα ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ἢ ἄλλο εἶδος
σκληροῦ λίθου. Ἀντὶ τῶν λείων καὶ εὐχρώ-
μων ἀγγείων τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς τοῦ
ἀνωτέρου στρώματος, ἄγγεα χονδροειδῆ ἀπὸ
διάφορον ὕλικόν, ἄεστα καὶ τραχέα. Ἀντὶ
τῶν μικρῶν ἀγαλματίων ἔχομεν βαναύσους

γοργόνας και ἐδῶ ἀνευρίσκομεν, ὅπως ἐλέ-
γομεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν πρόπαπον τοῦ πρα-
ξιτελείου Ἑρμοῦ καὶ παραθέτοντες τὸ χυδαῖον
κατεσκεύασμα πρὸς τὸ ἰδεῶδες κάλλος, ἡμπο-
ροῦμεν νὰ ἔχωμεν ὅλην τὴν κλίμακα τὴν ὁποίαν
ἐβάδισεν ὁ πολιτισμὸς ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου μέχρι
τοῦ τελειοποιημένου ἑλληνικοῦ. Οὕτω ὁ τελευ-
ταῖος οὗτος οἰκισμὸς θεωρεῖται μετὰ λόγου
ὅτι ὑπῆρξε ὄχι νεώτερος τῶν 3000 περίπου
ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ! Ἡ σκαπάνη πέραν τού-
του εὐρίσκει στερεὸν ἔδαφος. Εἰς τὸ μέρος
τοῦτο τοῦλάχιστον ἀνεύρομεν τοὺς πρώ-
τους κατοίκους χρόνων πλεόν ἢ μυθωδῶν ἔως
χθές. Ἰλιγγος μᾶς καταλαμβάνει μετὰ τόσα ἄλ-
ματα εἰς τὸ παρελθόν. Τὸ φῶς χύνεται ἀδρό-
τερον καὶ ἰσχυρότερον ὁλονέν. Ὅταν ὁ πατήρ
τῆς Ἀρχαιολογίας, ὁ Βίγκελμαν, ἔθηκε τὰς πρώ-
τας βάσεις τῆς ἐπιστήμης, δὲν ἠδύνατο νὰ
φαντασθῇ ὅτι μῦσαι τῆς ἐπιστήμης του ὕστε-
ρον ἀπὸ ἓνα μόλις αἰῶνα θὰ ἤναπτον τὴν
δᾶδα νὰ φωτίσουν τέσσαρας χιλιάδας ἔτη τοῦ
παρελθόντος καὶ ὅτι ἡ περαιτέρω φιλοδοξία
τῆς Ἀρχαιολογίας δὲν ἔχει εἰμὴ νὰ περιλάβῃ
πλέον τὸ μυστήριον τῆς ἀρχῆς τῶν αἰώνων
κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν τῆς γῆς.

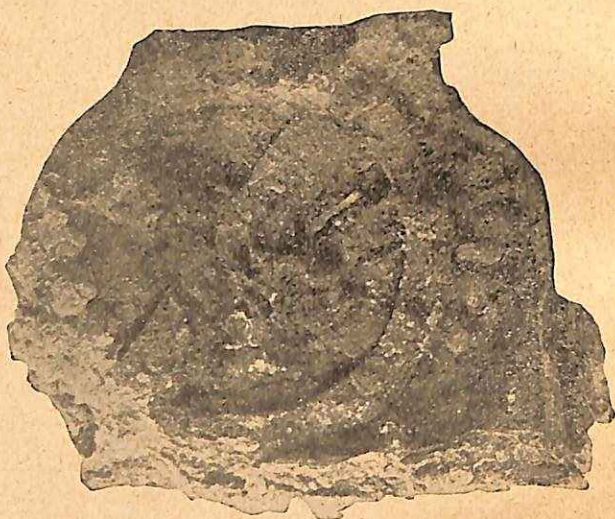
Οἱ παρειαυθέντες εἰς τὴν διᾶλεξιν τοῦ κ.
Σωτηριάδου ἐξεδήλωσαν διὰ τῶν θερμότερων
ἐκφράσεων τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχαρι-
στίας τῶν πρὸς τὸν ὁμιλητὴν, ὁ ὁποῖος μετὰ τό-
σον τερπνὸν ὕψος καὶ γοητευτικὴν ἑκφρασιν
καὶ παραστατικὰς εἰκόνας ἔδωσε εἰς γενικὰς
γραμμὰς τὰς γιγαντιαίας προόδους καὶ τὰ τε-
λευταῖα συμπεράσματα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπι-
στήμης. Ὁ κύκλος τῶν ἀκροατῶν ἐκ τῆς ἀνάγκης
τοῦ χώρου ἦτο περιορισμένος μετὰ τῶν
συνεργατῶν καὶ τῶν ἐπικοινωνούντων στενω-
τερον πνευματικῶς πρὸς τὸ περιοδικόν. Ἡ
Διεύθυνσις ὅμως τῶν «Παναθηναίων» ἐθεώ-
ρησε ὅτι τοιαῦται διαλέξεις ἡθελον γίνῃ πρό-
ξενοι κοινοῦ καλοῦ καὶ ἡθελον ἐλκύσει ζωη-
ρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν τῶν «Πα-
ναθηναίων» καὶ παντὸς φιλαρχαίου καὶ φιλο-
μαθοῦς. Διὰ τοῦτο παρεκάλεσε τὸν κ. Σωτη-
ριάδην νὰ κάμῃ σειρὰν ἀρχαιολογικῶν διαλέ-
ξεων ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐντὸς τῶν Μουσείων
καὶ εἰς τοὺς τόπους τοὺς περικλείοντας ἀρ-
χαιολογικὸν ἐνδιαφέρον. Ὁ κ. Σωτηριάδης πολὺ
προθύμως ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν.

Οἱ θέλοντες ἐκ τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν
ἀναγνωστῶν μας νὰ παρακολουθήσουν τὰς δια-
λέξεις ταύτας παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο
εἰς τὰ γραφεῖα μας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Ἀστρόλαβος τῶν Ἀντικυθήρων.

Μεταξὺ τῶν συντριμμάτων τὰ ὁποῖα μετὰ
τοῦ Περσέως ἢ Ἐφύβου ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ
βυθοῦ τῶν Ἀντικυθήρων, ὁ τότε καὶ νῦν ἐπὶ
τῆς Παιδείας ὑπουργὸς κ. Στάης, διέκρινεν ὅλως
τυχαίως περιέργον μηχανικὸν κατασκευάσμα
κεκαλυμμένον ἀπὸ παχείας ὀστρακώδους ἐπι-
κολλήσεως. Ὑπὸ τὰς ἐπικολλήσεις ἐν τούτοις

Τεμάχιον τοῦ Ἀστρόλαβου τῶν Ἀντικυθήρων.

ταύτας ἐκρύπτετο σύστημα ὁλόκληρον τροχῶν
ὀδοντωτῶν καὶ ὁμοκέντρων κύκλων, τῶν ὁ-
ποίων ἡ λειτουργία ἔνεκα τῆς φθορᾶς τοῦ ὁρ-
γάνου καὶ τοῦ κινδύνου παντελοῦς αὐτοῦ κατα-
στροφῆς ἂν καθαρισθῇ, παραμένει καὶ ἴσως
θέλει παραμείνῃ διὰ παντὸς ἄγνωστος.

Τὸ κατασκευάσμα τοῦτο, ἀποτελεῖται ἀπὸ
τρία κυρίως τεμάχια, ἐνὸς τῶν ὁποίων παρέ-
χον εἰκόνα, καὶ εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ χαλ-
κοῦ ἢ πιθανῶς κράματος αὐτοῦ μετὰ κασσι-
τέρου. Ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ δια-
μονῆς τὸ μέταλλον μετέβαλε σύστασιν ἔχει δὲ
καταστῇ τόσον εὐθραστον καὶ τόσον στενω-
μένον, ὥστε ὁ καθαρισμὸς τοῦ ὁργάνου, ὁ
ὁποῖος εἶνε ἀπαραίτητος, καθίσταται εἰς ἄκρον
ἐξ ἄλλου δυσχερὲς.

Ἐπειδὴ οὐδὲν σύστημα τόσον πολὺπλοκον
ὀδοντωτῶν τροχῶν ἔχομεν ἐκ τῆς ἀρχαιότη-
τος, ἴσως ἠδύνατό τις νὰ προσομοιάσῃ τοῦτο
πρὸς μέρος συγχρόνου ὥρολογίου, ἂν δὲν ἦτο

ἐστερημένον παντὸς ἴχνους ἐλατηρίου, ὅπερ ἦτο
ἀπαραίτητον, καὶ ἂν δὲν συνωδεύετο ὑπὸ ἐπι-
γραφῶν, πιθανῶς ὀδηγιῶν χρήσεως, αἱ ὁποῖαι
κατὰ τὸν κ. Σβορώνον ἀνάγονται εἰς τὴν τρί-
την μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ὁπότε ὥρολόγια ὡς
τὰ σημερινὰ δὲν ὑπῆρχον. οὔτε καὶ τὰ ἐλατή-
ρια εἶχον ἀκόμη ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν ὥρολο-
γοποιάν. Ἀλλ' οὔτε καὶ ὥρολόγιον δι' ἐκκερ-
μῶς ἠδύνατο νὰ εἶνε, διότι τοιοῦτον ὥρολό-
γιον θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ τοῦ
πλοίου καὶ δὲν θὰ παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τόσον
πολυσυνθέτου μηχανήματος.

Ἐπίσης οὔτε ἄλλο ναυτικὸν ὄργανον εἶνε
πιθανὸν τοῦτο νὰ ἦτο, διότι ἐκτὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ
Βιτρούβιου ἀναφερομένου δρομομέτρου, τὸ
ὁποῖον ἦτο ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μεγαλειτέρων
διαστάσεων ἢ τὸ ἐν λόγῳ ὄργανον καὶ βαναυ-
σοτάτης ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὸ κατασκευῆς,
οὐδὲν ναυτικὸν ὄργανον διεσώθη ἡμῖν ἐκ τῆς
ἀρχαιότητος.

Αἱ ἐπιγραφαὶ ὅμως αἱ συνοδεύουσαι τὸ ὄρ-
γανον ἀνεγνώσθησαν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ κ. Σβο-
ρώνου τῇ βοηθείᾳ καὶ τοῦ κ. Wilhelm καὶ
ἐφάνερωσαν λέξεις καὶ ὅρους ἀστρονομικούς.
Παρ' ἀρχαίοις δὲ ἡ γνῶσις τῆς ὥρας ἐν καιρῷ
νυκτὸς ἦτο μεγάλης χρησιμότητος διὰ τοὺς
ναυτικούς καὶ λοιποὺς οἵτινες ἐν καιρῷ νυκτὸς
εἰργάζοντο, καὶ εἰς τούτους παραπέμπει ὁ Σω-
κράτης ὅπως μανθάνῃ τις νὰ εὐρίσκῃ τὰς διαι-
ρέσεις τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ μηνός. Ἐξῆγον δὲ
τὴν ὥραν ταύτην τῆς νυκτὸς ἢ τοῦ ἔτους διὰ
τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως ὀρισμένων ἀστέρων
καὶ ἀστερισμῶν, ὥς καὶ σήμερον οἱ ποιμένες,
εἴτε διὰ τῆς κλεψύδρας, τὴν ὁποίαν ἀρχαῖοτατα
παρέλαβον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, εἴτε διὰ τῶν
σκιοθηρικῶν ὁργάνων καὶ ἡλιακῶν ὥρολογίων,
κατόπιν δὲ διὰ τῶν ὑδραυλικῶν, κοινῶν καὶ
ἀναφορικῶν, τῶν ὁποίων λέγεται ὅτι ἐφευρέ-
της ἦτο ὁ Κτησίβιος καὶ τὰ ὁποῖα περιγράφει
ὁ Βιτρούβιος. Εἶχον προσέτι ποικίλα εἶδη
ἀστρικῶν ὥρολογίων καὶ μετὰ τούτων τὸν
ἀστρόλαβον τὸν ὁποῖον ἐξήρτων ἀπὸ τῆς χει-
ρὸς κατὰ τὴν χρῆσιν. Σκοπεύοντες δὲ τὸν ἡ-
λιον ἢ ἀστέρα, ἐλάμβανον τὸ ὕψος αὐτοῦ ἀπὸ
τοῦ ὀρίζοντος καὶ διὰ γραφικῶν κατασκευῶν
εὐρίσκον τὴν ὥραν ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ νυ-
κτός. Ἐν γένει δὲ τὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα παρεί-
χον τὴν ὥραν ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀστέρος ἢ
τοῦ ἡλίου ἐκάλουν ἀστρόλαβους καὶ μετὰ τῶν
ὁργάνων τούτων τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ χρη-
σιμοποιηθῶσιν καὶ ἐπὶ τοῦ πλοίου, πρέπει νὰ
καταταχθῇ καὶ τὸ ἐκ τοῦ βυθοῦ τῶν Ἀντι-

κυθήρων ἐξαχθὲν πολύτιμον ἀπόκτημα τοῦ
Ἀρχαιολογικοῦ ἡμῶν Μουσείου. Οἱ ὀδοντω-
τοὶ τροχοὶ πιθανῶς ἀντικαθίστων ἐν αὐτῷ
τὰς γραφικὰς κατασκευὰς ὑπὸ τῶν ὁποίων
συνωδεύετο ὁ ἑλληνικὸς καὶ ἀραβικὸς ἀστρό-
λαβος.

Τὸ ὄργανον φέρεται ἐντὸς ξυλίνου κυτίου,
τοῦ ὁποίου σώζονται ἀκόμη ἴχνη, ὅπως καὶ
τὰ σύγχρονα ναυτικά ὄργανα φέρονται, ἔχει δὲ
ὡς διαστάσεις τοῦ μεγαλειτέρου ἐκ τῶν τριῶν
τεμαχίων τὰ ὁποῖα τὸ ἀποτελοῦσι, πλάτος 16
ἐκατοστὰ καὶ ὕψος 13 περίπου.

Πλήρη περιγραφὴν τοῦ ὁργάνου μετὰ τῶν
ἐπ' αὐτοῦ σκέψεων μας καὶ παρατηρήσεων,
παρέχομεν εἰς ἴδιον ἄρθρον, περιλαμβανόμενον
ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Σβορώνου ἐκδιδόμενῳ συγ-
γράμματι «Τὸ ἐν Ἀθήναις Ἑθνικὸν Ἀρχαιολ.
Μουσεῖον» καὶ δημοσιευθὲν ἐν ἰδιαιτέρῳ
τεύχει.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Δ. ΡΕΔΙΑΛΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὰ παιδιὰ καὶ ὁ πατέρας τῶν.

Ὁ σεβάσμιος πατέρας τοῦ Ζὰν Μωρεᾶς εἶνε
πάντοτε ἐδῶ καὶ συχνὰ τὸν συναντῶ κτυ-
πῶντα τὴν βακτηρίαν του εἰς τοὺς λίθους τῶν
πεζοδρομίων, παλαιὸν Ἕλληνα μὲ ἓνα πανύψη-
λον στυλνὸν καπέλλο τὸ ὁποῖον γίνεται τόσον
μεγαλειτέρον, ὅσον τὸ σῶμα τοῦ γέροντος μι-
κραίνει. Πῶς νὰ ἐδέχθῃ ὁ εὐγενὴς Παπαδια-
μαντόπουλος μίαν ἐπίπληξιν τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ
τον ἐρχομένην ἀπὸ μακρᾶν; Ἐνας Βέλγος
κοιτικὸς εἰς μίαν συνέντευξιν μετὰ τὸν Μωρεᾶς
ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς «Ἰφιγενείας» τὸν ἠρώτησε
— Ὁ πατέρας σας ἀναμφιβόλως δὲν ἡθελε
νὰ σᾶς κάμῃ ποιητὴν.

— Φυσικά, ἀπήντησεν ὁ Μωρεᾶς. Εἰς αὐτὸ
τὸ ἐπάγγελμα οἱ γονεῖς ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων
ποτὲ δὲν μᾶς προορίζουν! Ὁ πατέρας μου ὦνει-
ροπόλει νὰ μὲ κάμῃ διπλωμάτην. Ἠοχίκα νὰ
σπουδάζω νομικά, ἀλλὰ ἡ ποίησις εὐρέθη
στὸν δρόμον μου.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ Μωρεᾶς εἶνε ἐνδοξός.
Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ἀπλούστατα ὅτι ὁ μι-
κρὸς ἄτακτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ δραπετεύων
ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιον, ἐσκέπτετο καλλίτερα
ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἓνα ἄνδρα περισκεπτόν,
εὐγενὴ καὶ λαμπρὸν Ἕλληνα τῶν καλῶν ἐκεί-
νων χρόνων. Ἡ φύσις σκέπτεται καλλίτερα ὁ-
λῶν. Ἡ χρηστομάθεια ὅμως ἡ ὁποία μᾶς δι-

δάσκει ότι πασών των ἀρετῶν ἡγεμών ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, θέλει τοὺς γέροντας νὰ σκέπτονται καλλίτερα τῶν παιδιῶν των. Πραγματικῶς ἐὰν ἀρθῇ ὁ οἰκιακὸς καὶ ὑπηρεσιακὸς αὐτὸς νόμος, ἡ ἑλληνικὴ οἰκογένεια ἀνατρέπεται. Ὁ Ἕλλην πατὴρ ἐδωρακίσθη ἀπὸ τὰ ἥθη μὲ τὴν δύναμιν ὥστε ἡ ἐπίπληξις του καὶ ἡ ῥάβδος του σταματοῦν πολλάκις τὴν πορείαν τοῦ μοιραίου, φοβίζουσαι τὸ παιδίον καὶ πνίγουσαι ἐντὸς του τὴν φύσιν. Εἶνε μία ἀπαραίτητος δύναμις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ ἀφοπλισώμεν τοὺς γέροντας. Ἡ φύσις τοῦ παιδίου πιθανὸν νὰ ἦνε καὶ φύσις λωποδύτου ἢ ἀέργου. Πρέπει νὰ ἔλθῃ ἡ πατρικὴ δύναμις διὰ νὰ τὴν ἀνατρέψῃ. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς τὸν κανόνα δὲν θέλουν οἱ γέροντες νὰ ἀναγνωρίσουν ἐξαιρέσεις. Διὰ τοῦτο κυνηγοῦν μὲ τὴν ῥάβδον τὴν φύσιν, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ φύσις αὐτὴ εἶνε τὸ πνεῦμα τοῦ καλλιτέχνου ἢ τοῦ μεγάλου διώκτου τῶν ἰδεωδῶν. Ὁ μικρὸς δραπετεύει ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἀρνούμενος νὰ γνωρισθῇ μὲ βιβλίον, κοροϊδεύων τὸ διαβόητον ἐκεῖνο δίπλωμα ἢ τὴν πολύκροτον «κοινωνικὴν θέσιν», καταδικάζεται πάντοτε ὡς κακοῦργος ἀπὸ τὸ πραιτώριον τοῦ οἴκου, τοὺς γονεῖς, τοὺς θεῖους, καὶ τὰς θείας. Τὰ χρόνια ὁμως περνοῦν, ὁ μικρὸς γίνεται μεγάλος, εὐρίσκει τὸν δρόμον του, ὑψώνει ἕνα τρόπαιον, καὶ τότε οἱ γονεῖς ἀναπνέουν τὴν δόξαν του ἐρυθριῶντες ἀπὸ μίαν μυστικὴν ἐντροπήν. Ἡ ἰδέα ὅτι τὸ παιδί ἐοικέθη βαθύτερον ἀπὸ τοὺς γονεῖς, τοὺς θεῖους καὶ τὰς θείας, εἶνε πραγματικῶς κανστική. Ἐγὼ τουλάχιστον μὲ στενοχωρίαν θὰ τὴν ἐδεχόμην ἐὰν ἤμουν πατὴρ μεγάλου ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου ἐξήγησα νὰ κόψω τὰ φτερά.

Ὁ νόμος εἶνε κοινός. Δι' ὅλους σχεδὸν τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς ὅλων τῶν ἐθνῶν μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ἀνεκδοτογραφία ὅτι ἦσαν δραπεταὶ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος ἐπέμενε νὰ τοὺς κάμῃ ὑπαλλήλους ἢ λαδεμπόρους. Ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ πρᾶγμα παραγίνεται καὶ εἶχε δίκαιον ὁ Μωρεᾶς νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Βέλγον:

— Εἰς αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα οἱ γονεῖς ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων οὐδέποτε μᾶς προορίζουν.

Εἶνε οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν σημαίαν τῆς «κοινωνικῆς θέσεως», ἡ ὁποία θεωρεῖται ἱερὰ ἔστω καὶ ἂν τὴν ἀποκτήσῃς κλέβων ἢ δέροντων ἢ γλύφων, οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν μὲ τὰ ὄνειρα τῶν διπλωμάτων, μὲ τὰ ἰδεώδη τῶν εἰρηνοδικίων,

μὲ τοὺς πόθους τῆς ψευτοπαραστάσεως εἰς τὸν κόσμον, μὲ τὴν δόξαν τῆς τουαλέτας, μὲ τὴν μακαριότητα τῆς κοιτιάς. Καὶ αὐτὰ ὅλα, ὅπως μοῦ ἔλεγε κάποτε μεγάλος οἰκονομολόγος τοῦ τόπου μας, αὐτὰ τὰ κουτὰ καὶ κουρεμένα καὶ εὐχάριστα ἰδανικά, εἶνε πάρα πολὺ φυσικὰ εἰς κράτος μὲ προϋπολογισμόν 110 ἑκατομμυρίων, εἶνε φυσικώτατα μέσα εἰς ἕνα κλουβί. Τί ἡμπορεῖ νὰ ἦνε τὸ ἰδανικὸν ἐνὸς σημερινοῦ Ἕλληνος πατρὸς διὰ τὸ παιδί του, ἄλλο ἀπὸ ἕνα δίπλωμα, ἕνα ζακέν, μίαν προῖκα 30 χιλιάδων, μίαν πλάκα εἰς τὴν θύραν ποῦ νὰ λέγῃ: «Θεμιστοκλῆς Καραπουλακόπουλος δικηγόρος» καὶ ἕνα ἔγγονον ποῦ ἀναμένεται νὰ προβάλῃ ἀφεύκτως εἰς τὸν κόσμον. Εἰς τὴν Γερμανίαν, καθὼς λέγουν οἱ ζήσαντες ἐκεῖ, καὶ ὅχι βέβαια μόνον εἰς τὴν Γερμανίαν, ὁ πατέρας ἀπαλλοτριούται τοῦ παιδιοῦ, μόλις τὸ τελευταῖον γίνῃ 20 ἐτῶν, καὶ τὸ ἀφίνει νὰ ριφθῇ εἰς τὸν κόσμον μὲ τὸ αὐτεξούσιον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ ἡ ἐλευθερία τῆς φύσεως. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ πατέρας ἐννοεῖ νὰ παρακολουθῇ τὸ παιδί μέχρι γήρατος. Βασιτεῖται ἀπὸ τὰ πατρικὰ δικαιώματα ὡς ἀπὸ στυλόν. Ὑπάρχουν Ἕλληνες πατέρες οἱ ὁποῖοι θεωροῦν προτιμώτερον νὰ δίδουν 50 λεπτὰ τὴν ἡμέραν ὡς ἐπίδομα εἰς τὸ παιδί των — τριακονταετῇ ἄνδρα γεμάτον γένεια παρὰ νὰ τὸ διώξουν καὶ νὰ τοῦ δώσουν τὸ αὐτεξούσιον. Ὑπάρχουν καὶ γυιοὶ 40 ἐτῶν οἱ ὁποῖοι ἐμπρὸς εἰς τὸν πατέρα των δὲν καπνίζουν! Ὑπάρχει δὲ καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα διηγήματα τοῦ Μωπασσάν, ὁ γνωστὸς «Μποατέλ», χωριότης γάλλος ποῦ ἔγινε καθαριστὴς ἀποχωρητηρίων, ἀπὸ τὴν θλίψιν του διότι οἱ γονεῖς του δὲν ἄφησαν νὰ πάρῃ μίαν μαύρην ποῦ εἶχεν ἀγαπήσει, φωνάζοντες:

— Ἀδύνατον, παιδί μου, θὰ μαυρίζουν τὰ πονκάμισά της.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Εἰς τὴν Γερμανίαν, μεγάλην συγκίνησιν προκαλεῖ τὸ βιβλίον ἀνώνυμου συγγραφῆς — ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἐγνώσθη ὅτι εἶναι ἡ βαρωνίσσα Ἐλισάβετ Ἐκιν — «*Επιστολαὶ ποῦ δὲν τὰς ἔλαβε ποτέ*». Τὸ θέμα εἶναι ἀπλούστατον ἀλλὰ καὶ θλιβερόν. Νέα Γερμανίς τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος εἶναι κλεισμένος εἰς φρενοκομεῖον, κατοικεῖ μὲ τὸν ἀδελφόν της εἰς τὸ Πεκίνον. Ἐκεῖ συναντᾷ ἕνα συμπατριώτην της, ὁ ὁποῖος μεταβαίνει εἰς τὴν Κίναν χάριν μελετῶν. Εἰς τὸν βαθὺν δεσμόν ποῦ τοὺς ἐνώνει λησμονεῖται σιγὰ σιγὰ τὸ πα-

ρελθόν. Ποτὲ ὁμως, μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην της, δὲν θὰ γίνῃ ἰδική του. Θὰ μείνῃ ἀπλῶς φίλη του. Ἐνεκα ὑποθέσεων τοῦ ἀδελφοῦ, ἀναχωρεῖ εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τοῦ χωρισμοῦ ἀρχίζει νὰ γράφῃ πρὸς τὸν φίλον της τὰς ἐπιστολάς αὐτάς, τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ἔλαβεν ἐκεῖνος. Τοῦ διηγείται τὰς ἐντυπώσεις της, τὴν ζωὴν της, μὲ χρώματα ὥραϊα, μὲ σκέψεις ὑψηλάς. Ἐξάφνα ἐπέρχονται τὰ γεγονότα τῆς Κίνας. Αἱ ἐπιστολαὶ ἐξακολουθοῦν. Ἡ ψυχὴ της ἀνησυχεῖ διὰ τὸν ἀπομακρυσμένον φίλον της. Δὲν γνωρίζει τί γίνεται ἐκεῖνος. Ἐν τῷ μεταξύ ἀποθνήσκει ὁ σύζυγός της. Τώρα εἶναι ἐλευθέρη νὰ ζήσῃ. Ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀγνοίαν. Μία μόνον ἐπιστολή της λέγει ὅτι κατὰ τὰς σφαιρὰς τοῦ Πεκίνου ἐκεῖνος ἔλειπε. Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον προησθάνετο ἡ καρδιά της. Μεταξὺ τῶν τελευταίων θυμάτων ἦτο καὶ αὐτός. Ἐδῶ πᾶναι τὸ βιβλίον μὲ ὀλίγας λέξεις ποῦ ἐνέχουν μίαν θλίψιν ἄπειρον.

Ὁ Δ' Ἀνούντιο ἐγραψε νέον δράμα τὴν *Κόρην τοῦ Ζόριο* τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ παρασταθῇ. Ἡ Δοῦζε θὰ παίξῃ τὸν πρῶτον ρόλον. Ὁ ποιητὴς ἐνεπνεύσθη ἀπὸ μίαν εἰκόνα τοῦ ζωγράφου Φραντςέσκου Πάολο Μικέττι, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πρῶτον ἐδιάβασε τὸ χειρόγραφον.

Ἡ κόρη τοῦ μάγου Ζόριο, ἡ καταραμένη τοῦ χωριοῦ καταφεύγει εἰς τὴν καλύβην τοῦ βοσκῆ Ἀλγίρη, τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του, ἰκετεύουσα νὰ μὴ τὴν παραδώσῃ εἰς τοὺς μεθυσμένους θεριστὰς ποῦ τρέχουν κατόπι της. Ἡ μητέρα τοῦ γαμβροῦ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του φοβισμέναι τὴν ἀπαθροῦν. Μόνον ἡ νεώτερα ἀδελφὴ Ὀρνέλλα κλείει τὴν θύραν διὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ κατὰ τοῦ κινδύνου. Ὁ βοσκὸς σιωπᾷ. Οἱ θερισταὶ καταφθάνουν καὶ θὰ εἰσέλθουν διὰ τῆς βίας. Ὁ βοσκὸς τοποθετεῖ ἐπάνω εἰς τὸ κατώφλι τῆς θύρας ἀγαλματῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς σταυροὺς. Ἀλλ' ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον ὁ βοσκὸς ἐγκαταλείπει τὴν γυναῖκα του καὶ ἀκολουθεῖ τὴν κόρην τοῦ Ζόριο εἰς τὰ βουνά, ὅπου συζοῦν μίαν ζωὴν ἀγνήν. Ἡ ψυχὴ τῆς κόρης αὐτῆς τῆς ἀπωλείας μεγεθύνεται πλησίον τοῦ Ἀλγίρη. Ἐκεῖνη θυσιάζουσα ἑαυτὴν ἐξαφανίζεται, ὁ δὲ βοσκὸς ἐπιστρέφει εἰς τὴν συζυγικὴν στέγην.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὴν 12 Δεκεμβρίου ἐδόθη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν συναυλία ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Ὁδείου. Πολὺ καλὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐκτέλεσις συνθέσεων κατὰ τὸ πλεῖστον δυσχερῶν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ ὀρχήστρα ἐπαίξε τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τρίτης πράξεως τοῦ *Lohengrin*. Ἡ ὀρχήστρα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Σοαζὺ ἀπέδωκε μὲ τὴν δυνατὴν ἐντέλειαν τὸ μυστικοπαθὲς μεγαλεῖον τῆς συνθέσεως αὐτῆς τοῦ Βάγνερ. Τὰς ραψωδίας τοῦ Reinberger ἐπαίξε ἐπὶ τοῦ πλαγιάου μὲ περισσότερον αἰσθηματὴν ἢ τέχνην ὁ κ. Τριανταφύλλου. Συνωδεύετο ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβά-υδου τῆς Δοξ Ἀγγελικῆς Ζαφειροπούλου, ἡ ὁποία ἔδωσε διὰ τῆς λεπτῆς χάριτος καὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως ἱκανὰ δείγματα τοῦ ἐκκολαπτομένου ταλάντου της. Τὸ κύριον ἐνδιαφέρον τῆς ἑσπερίδος συνεκέντρωναν αἱ *Préludes* τοῦ Λίστ, ἐκτελεσθεῖσαι ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας. Ὡς εἶνε γνωστόν, τὰ Προοίμια αὐτὰ τοῦ Λίστ ἀποτελοῦν τὴν μουσικὴν ἐρμηνείαν τῶν *Ποιητικῶν Ρεμβασμῶν* τοῦ Λαμαρτίνου. Ὁραῖα ἀπέδωκεν ἡ ὀρχήστρα τὰ συναίσθηματά, τὰ ὁποῖα ἐξέφρασεν εἰς τοὺς ὠραίους στίχους τοῦ ὁ Λαμαρτίνος καὶ συνέλαβεν εἰς ἀρμονίας τὸ μουσικὸν ταλάντον τοῦ Λίστ. Ὅλη ἡ ζωὴ ζωγραφίζεται δυνατὰ εἰς τὴν σύνθεσιν

αὐτὴν, ἡ ὁποία ἀρχίζει μὲ τὸ μυστήριον τῆς δημιουργίας, συμβολίζει ἔπειτα, ὡς εἰς ἄσμα ἀηδόνης, τὸ γλυκοχάραγμα τῆς ζωῆς· ἐπέρχεται ἡ καταιγὶς ἡ ὁποία καταστρέφει τὰ ἰδεώδη καὶ ὑστερον ἡ γαλήνη τῆς φύσεως, τὸ βουκολικόν, τὸ συμβολίζον τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν γαλήνην τῆς φύσεως ἐκ τῆς ἐμφύτου ἀνάγκης τῆς ἀναξωρογονήσεως καὶ ὑστερον νέα πάλιν, νέα θύελλα, εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν φθόγγων. ὁ ἀνθρώπος ἐλπίζων παλαίων καὶ συντριβόμενος πρὸ τοῦ νὰ ἴδῃ καὶ τὸ μειδίαμα τῆς νίκης καὶ τοῦ θριαμβοῦ ὅλην τὴν ποικιλίαν τῆς συνθέσεως, ὅλας τὰς μεταπτώσεις, ὅλον τέλος τὸ τραγικὸν μεγαλεῖον τῆς ζωῆς ἀπεικονίζει ἡ σύνθεσις αὐτὴ τοῦ Λίστ, ἡ ὁποία κανένα δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀφήσῃ ἀδιάφορον καὶ εἶνε ἀδύνατον καμμία ἀπὸ τὰς ἀπόψεις τῆς ζωῆς ποῦ ζωγραφίζει νὰ μὴ ἀντηχήσῃ μελαγχολικὰ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ ἀκροατοῦ.

Τέλος αἱ μαθήτριάς τῆς Δραματικῆς Σχολῆς ἀπήγγειλαν σκηνὴν ἐκ τῆς «Μηδείας» τοῦ Λεγκουβὲ καὶ ἠκολούθησε ἡ *Marche Nuptiale* τοῦ Rubinstein. Ἡ ἑσπερίς ὑπῆρξεν ἡ πρακτικωτέρα ἀπόδειξις τῆς εργασίας τῆς ἐπιτελουμένης ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν.

ΜΗΠΩΣ μᾶς ἐτοιμάζει κανένα ἔργον ἐμπνευσμένον ὁ κ. Λαυράγκας; Εἶναι καιρὸς ποῦ ἡκούσαμεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ χαριτωμένον μελόδραμά του «Τὰ δύο ἀδελφία». Ἀλλ' ἂς ἀφηγηθῶμεν τὸ δράμα του ὅπως τὸ ὠνόμαζε προχθὲς ὁ καλλιτέχνης. Ὁραμα, ὄχι ὄνειρον. Μισοκοιμισμένος, ναρκωμένος μᾶλλον, εἶδεν ὅτι ἐκάθητο εἰς τὸ γραφεῖον του. Ἐνας ἄνθρωπος ξηρὸς, κουμβωμένος ἕως τὸν λαιμόν, πενήντα ἐτῶν περίπου, εἰσῆλθε εἰς τὸ δωμάτιόν του Κρατοῦσε ἕνα χειρόγραφον. Ὁ ξένος τοῦ ἔδωσε τὸ χειρόγραφον καὶ τοῦ λέγει: Σοῦ φέρνω ἕνα ὠραῖο λιμπρέττο· πάρε τὸ νὰ τὸ συνθέσῃς. Ὁ κ. Λαυράγκας τὸ παίρνει, τὸ διαβάσει—ὁραματιζόμενος πάντοτε—καὶ τὸ εὐρίσκει ὠραιότατον.

Καὶ τώρα ἤρχισε νὰ τὸ γράφῃ καὶ νὰ συμπληρῶναι τὰ κενὰ τὰ ὁποῖα ἀφήκε τὸ ὄραμα.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ἐφημερίδες:

Ὁ «Χρονογράφος» τοῦ Πειραιῶς ἐδημοσίευσεν τὴν χαριτωμένην αὐτὴν μετάφρασιν τοῦ Γκαίτε:

Επίγραμμα.

Θεῖε Μορφέα! ἀνώφελα
Μὲ φίλτρα μαγεμένα
Ἡ δύναμί σου προσπαθεῖ
Γλυκὰ νὰ μὲ κοιμήσῃ.
Θὰ μένουν τὰ ματάκια μου
Ἀπόψε ἀγρυπνισμένα,
Ἄν ἀπαλώτατα δὲ ῥῳθῇ
Ὁ Ἔρως νὰ τὰ κλείσῃ.

Μετάφρασις Μ. ΕΠΦΑΝΟΥΣ

ΑΔΕΛΟΓΡΑΦΙΑ

Περίεργον. — Τὸ ἐδιαβάσαμεν κ' ἐμεῖς τὸ ἀνέκδοτον γράμμα τοῦ Σολωμοῦ ποῦ δημοσιεύει ἡ «Κριτική». Ὑποθέτομεν ὅτι ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Γεώργιον Τερτσέτην ἀφ' οὗ ἀποκαλεῖ τὸν φίλον του ἀγαπητὴ Γεώργη καὶ εἶναι ἀπαράλλαχτη ἡ ἐπιστολὴ ποῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Παναθήναια» μέσα εἰς τὴν μελέτην

τοῦ Καλοσγούρου — Πανηγυρικὸν τεύχος τῶν «Παναθηναίων» ἀφιερωμένον εἰς τὸν Σολωμὸν — ἐκτὸς τῶν μεταφραστικῶν παραλλαγῶν καὶ τῆς τελευταίας μικρᾶς παραγράφου τὴν ὁποίαν παρέλειψε ὁ Καλοσγούρος ὡς ἀσήμαντο μέρος.

Ξεύρετε τώρα τί κάμνετε μετὰ τὴν περιέργειάν σας; Θὰ νομίσῃ ὁ κ. διευθυντὴς τῆς «Κριτικῆς» ὅτι τὰ γράφομεν αὐτὰ ἐπίτηδες διὰ νὰ τὸν πειράξωμεν καὶ θὰ μᾶς ψάλλῃ πάλιν ἴσως τὸν ἀναβαλλόμενον διὰ τῆς «Κριτικῆς».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αἱ Ἀθῆναι ὑπεδέχθησαν ἐγκαρδίως τὸν πρίγκιπα Ἀνδρέαν καὶ τὴν πριγκίπισσαν Ἀλίαν.

Ὁ κ. Ἀριστομένης Προβελέγγιος ἔγραψε δοῦμα κοινωνικὸν «Ὁ ἄσπτος υἱός».

Τὴν 25 Μαρτίου 1904 ἀνοίγει καλλιτεχνικὴ Ἐκθεσίς τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κέντρου» ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πολλοὶ Ἕλληνες καλλιτέχναι ἐδήλωσαν ὅτι θὰ στείλουν ἔργα τῶν.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς τελευταίας παραστάσεως τοῦ «Αἴαντος» εἰς τὸ Σικάγον ὑπὸ ἑλλήνων ἠθοποιῶν, τὰ ἀμερικανικὰ φύλλα ἀναφέρουσι τὸ γεγονός εὐφημότατα.

Τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Revue Générale de Chimie Pure et Appliquée» δημοσιεύει εἰς τὸ τεύχος Ε'. Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Εφηρμοσμένης Χημείας — Βερολῖνον 1903 ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Ι. Π. Δοανίδου διευθυντοῦ τοῦ χημικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Μεταλλευτικῆς Ἑταιρείας τοῦ Λαυρίου. Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Δοανίδου ἐξετάζει τὸ περιεργὸν φαινόμενον τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀργύρου εἰς τὰ ὑφάλαμνα ὕδατα διὰ τῶν

ὁποίων πλύνονται τὰ μολυβδοαργυροῦχα μεταλλεύματα τοῦ Λαυρίου.

Αἱ ἐργαζόμεναι γυναῖκες εἰς τὴν Γερμανίαν εἶναι 25 %, εἰς τὴν Ἀγγλίαν 27 %, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας 14,3 % καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ Ἰταλίαν 40 %.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ἔμμετρον ποίημα ὑπὸ Δημ. Ν. Φραγκοπούλου. Ἐν Σάμῳ 1903.

ἈΝΕΚΔΟΤΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗ ἡθῶν, ἐθίμων, δημησιμάτων, προλήψεων, δεισιδαιμονιῶν, παροιμιῶν, αἰνιγμάτων κλπ. τῶν Καρυῶν Βάρνα 1903 σχ. 16ον σελ. 198 φρ. χρ. 2.

Ο ΜΕΤΑΕΟΣΚΩΛΗΞ ὑπὸ Γεωργίου Κυριακοῦ, γεωπόνου. Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον Ραφτάνη-Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 83 δρ. 0.40.

Ο ΕΞ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ ΑΣΤΡΟΛΑΒΟΣ ὑπὸ Περικλέους Ρεδιάδου ἀνθυποπλοιάρχου καὶ καθηγητοῦ. Ἀπόσπασμα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ἀρχ. Μουσείου. Ἀθῆναι 1903. — Ἐκδότης Μπέη καὶ Μάργ. (Ἡ αὕτη μελέτη ἐξεδόθη καὶ γερμανιστὶ κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Μάργ).

ΑΓΑΠΕΣ ὑπὸ Ἰδομένους Ψύχα — ποιήματα. — Ἀθῆναι 1903. Τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΝΝΑΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ κατὰ τὸ ἀγγλικὸν ὑπὸ Κ. Μ. Μελά. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἀθῆναι 1903. Τυπογραφεῖον «Εστία» Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη σχ. 16ον σελ. 111 δρ. 0,40.

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθῆναι»

